

Maana dīnə Jesu
duwa di
Matiyə
jangidi

Comité de Traduction de la Bible
en chibne (soumraye)

Maana dinə Jesu
duwa di
Matiyə
jangidi

L'évangile de Matthieu, traduit en chibne (soumraye)

Comité de Traduction de la Bible
en chibne (soumraye)
2023

Titre en français : L'histoire de Jésus que Matthieu a écrite

En langue : chibne (soumraye), parlée dans le canton soumraye,
sous-préfecture de Déressia, Tandjilé-Est, Tchad

Traduit par : Equipe de traduction soumraye

Genre : Texte biblique (évangile de Matthieu)

Les illustrations des pages 5, 52, 107 et 108 sont de Gordon
Thompson, utilisées avec permission de © 2012 Wycliffe Bible
Translators Inc.

Les illustrations des pages 30, 77 et 84 sont de Louise Bass,
utilisées avec permission de © The British & Foreign Bible
Society, 1994.

Les illustrations des pages 24 et 109 sont de Graham Wade,
utilisées avec permission de © United Bible Societies, 1989.

Les cartes sur les pages 113 et 114 sont utilisées avec permission,
© 2023 Wycliffe Bible Translators Inc.

Première édition : 120 exemplaires

© 2023 Comité de traduction de la Bible en langue chibne
(soumraye), Doumougou, Tandjilé-Est, Tchad

Avis aux lecteurs

Voici l'évangile de Matthieu, pour la première fois imprimé dans la langue des Soumraye. Si vous avez des suggestions et commentaires, veuillez en faire part au Comité de traduction ou les membres de l'équipe de traduction.

Voici le numéro du président (Jean Bourkou) : +235 65 78 42 98
De l'exégète (Andrea) : +235 68 51 38 40

Que le Seigneur vous donne la joie de faire la lecture et qu'il vous bénisse richement !

Doumougou, en février 2023

Yarna maktubu dīnā Matiyə duwa dī gi codi dirīŋ nā piyā gi bii gi chibne di. 'Yeni nā sīmray pad āsīnadī le. Anə āsīna me anə 'ywana mani woni dangīra inalə da, giyney 'yānagi nīma nā komite labaa woni cwa maktubu.

Yarna nimiro gi nā presidā duwa (Jā Burku): +235 65 78 42 98
Gi nā exégète (Andrea): +235 68 51 38 40

Māŋŋ piyā bīw dīdāngə.

Dīmāgi, duru gi bwageyā 2023

Maana dīnə Jesu duwa di

Matiyə

jangidi

Maktubu di ka dwarei

*Matiyə i *woni girsə gwale ginə Jesu duwa gun day gi min (9.9; 10.3). *Dúndi dīnə Māṛī duwa nogi gīndiw ba jangina maana dīnə Jesu managi maktubu lə. Anji jangi i dara kwandaw nare nə *Juwib dara giləgi ba *Dole gi Māṛī biyəw gi *Kiris gi *woni cimə Māṛī biw jangi gwale duwa pii di ba i Jesu 'yang. Me Jesu di hára i dara nare nə Juwib mira bədə. Matiyə gīlindi dara Jesu ba kiji woni girsə gwale duwa ba hana waynagi nare nə gīndəgi jiga jiga pad *Nō di lade managi siṇa gīndidi lə pad (28.19-20).*

*Diyə gi maktubu dīnə Matiyə duwa gīndidi lə da, anji way ba Jesu di gi yəw i man mo, gi əliw *batem man me *Sidan kanji birmə girsiw man me mo (ch. 1-4). İri, anji way dara mani nə Jesu əlgi me gilə duwa gi mani me (ch. 4-25).*

*Jesu way gwale naṇ dara *dwāṛī dīnə Māṛī duwa. Matiyə 'wogidi ba i «dwāṛī di daa». «Dwāṛī di daa», labaa «dwāṛī dīnə Māṛī duwa» da, i jiga jiga bədə. Matiyə day gilə ginə Jesu duwa di daa mana lə jii: Jesu way da, nare nə gāndi ha ciri di Māṛī lam dwāṛī duwa lə da, ba ha dama i man mo (ch. 5-7). Jesu kiji paja duwa me gisigi cendi ba ha əla i man me ba ha waya dwāṛī dīnə Māṛī duwa gwale dīra mo (ch. 10). Anji way gwale gi diri dara giləgi gi nare ba i man me Māṛī ba lam gi dwāṛī duwa mo (ch. 13). Jesu way gwale dara kala gi dusi hīlala gun dīwə (ch. 18), me anji gīlindi dara ba də damnang gi dīrəndi bira beyadinaw nim ba ha cwarə hára lə dara aḡi nare sariya me Māṛī ba ha lama dwāṛī duwa daa pidenyə me ca (ch. 24-25).*

*Maktubu dīnə Matiyə yaṇa dīra lə da, anji way gwale ginə Jesu day gi nə gechide nənə nare nə Juwib day, ba gi ilīwe me, ba gi kal nare nə *Rom bengiw babirw daa *habda gi dagila siwə me, anji ba mar me, anji ba dīm daa muni lə me (ch. 26-28).*

Jesu Kiris mwáگیرaw sumdəgi

(Luk 3.23-38)

- 1** Dwaynandi Jesu *Kiris mwáگیرaw sumdəgi: Jesu i *Dabid mwàw me *Abraham mwàw me.
- 2 Abraham i *Isak abəw.
Isak i *Jakob abəw.
Jakob i nə *Juda day gi nə chamraw abiragi.
- 3 Juda i nə Pares day gi Jara abiragi, me idəgi da, i Tamar.
Pares i Esirom abəw.
Esirom i Aram abəw.
- 4 Aram i Aminadab abəw.
Aminadab i Nason abəw.
Nason i Salmon abəw.
- 5 Salmon i Boos abəw. Boos iw da, i Rahab.
Boos i Obed abəw. Obed iw da, i Rut.
Obed i Jese abəw.
- 6 Jese i dole gi Dabid abəw.
Dabid i *Salmō abəw. Salmō iw da, i aba mara
gi Uri diyaməw.
- 7 Salmō i Robowam abəw.
Robowam i Abiya abəw.
Abiya i Asa abəw.
- 8 Asa i Yosapat abəw.
Yosapat i Yoram abəw.
Yoram i Ojijas abəw.
- 9 Ojijas i Yotam abəw.
Yotam i Akas abəw.
Akas i Esekiyas abəw.
- 10 Esekiyas i Manase abəw.
Manase i Amon abəw.
Amon i Josiyas abəw.
- 11 Josiyas i Yekoniya day gi nə chamraw abiragi.
Mana gi ta lə da, gi lay nare nə *Israyel cimgi daa,
hára nim managi siṅa di *Babilonnə.
- 12 Cimə day gi cendi cim ha managi Babilon di tariwə
mwom da, Yekoniya gira ha yàa Salatiyel.
Salatiyel i Jorobabel abəw.

¹³ Jorobabel i Abiyud abəw.

Abiyud i Eliyakim abəw.

Eliyakim i Ajor abəw.

¹⁴ Ajor i Sadok abəw.

Sadok i Akim abəw.

Akim i Eliyud abəw.

¹⁵ Eliyud i Eliyajar abəw.

Eliyajar i Matan abəw.

Matan i Jakob abəw.

¹⁶ Jakob i Josep abəw. Josep i Mari tirədi. Me Mari i Jesu gi gi 'wogiw *Kiris di iw. Kiris gindiw di biyə da, i *Dole gi Mārī biyəw di.

¹⁷ Ta di mwom da, nare dayar daa pad da, i mage mwaj dii wodi so Abrahamə bīraa hāra Dabid lə. So managi Dabid lə bīraa hāra laya day gi gi layagi hāra gandagi managi Babilon da, i mage mwaj dii wodi dang. So managi Babilon bīraa hāra Dole gi Mārī biyəw gi Kiris di lə da, i mage mwaj dii wodi dang bi.

Yāa ginə Jesu Kiris duwa

(Luk 2.1-7)

¹⁸ Dwaynandi Jesu *Kiris da, gi yəw i man mo? Mari di i iw di, i Josep me àl mogini dira anju, me pii gi cendi wor laya ciri sin da, Mari i gi gudi. Tandı u gudi di i gi dwana dinə *dúndi dinə Mārī duwa dira. ¹⁹ Aba àla mogini dira gi Josep da, i gun gi tiba Mārī dirəwə me ur baa àsidi Mari jawe didə nare dirəgi lə bədə. Mwom da, anji ur ba biy siw bam gi budi siway gindi bam.

²⁰ Managi ba ilə irmə lə yande jang sin da, *paja gi daa ginə Aba ciri gi Mārī duwa dimə gira àsiw chine managi nuniyə me wayiw da: «Josep ginə dole gi *Dabid mwəw, kal lāna dara 'wóo gi diyam di Mari di di. Dara dwe gi ilə nudədi lə ta di hāra i gi dwana dinə *dúndi dinə Mārī duwa dira. ²¹ Gorindidi gi tandı ha yəw di, mə ha 'wagaw sumiw “Jesu”, gindiw di biyə da, i Aba kidə nare daa. Dara i anji me ha kidə nare duwa daa managi àcna dayə.»

²² Ta di me i mani nə tanga Aba ciri gi Mārī wayiw *aba cimə biw gwale day di me yala àlal kirab. ²³ Anji waya ba da:

«Yarna, dwe di more di 'wocn̄ abe dii min bədə s̄n̄
ha 'wóo gudi me ha yàa dwe ḡi abe.

Gi ha 'wagaw sumiw Emanuwel»^a,
gindiw di biyə da, i «Māṛī ilə ganandī».

²⁴ Me managi Josep baa a daa nuniyə mwom da, anji àl mani nə paja ḡi daa ginə Aba ciri ḡi Māṛī duwa wayiw gandagi di. Anji wàla diyaməw di hára nim ulay duwa lə, ²⁵ me anji bamar gandidi deme ḡi abe bədə, bíraa tandi yè nim ḡi dwe ḡi abe di dodə bá. İṛi Josep 'wogiw dwe di sumiw Jesu.

Nare woni 'wacna dechu hára dara milawda ḡi Jesu

2 Jesu da, ḡi yèw i managi ciri di Betilehem di wama ḡi *Judeyè, i wàla ḡi dole ḡi *Erod lam ḡi dwāṛīyè. Wàla min da, nare nə gindəḡi i *Juwib bədə woni 'wacna dechu swa tulīn̄ di jomniyə hára managi ciri di geche di *Jursalemmə. ² Cendi ur nare ba da: «Dole ginə nare nə *Juwib day ḡi ḡi yèw caga ka di da, i wey mo? Nə yaranin dechu duwa dimə lə tulīn̄ di jomniyə, me nə háranin nim dara milawdaw.»

³ Managi dole ḡi Erod baa doy gwale di yande da, dusiw cubiwe, day ḡi nə nare nə Jursalem di pad me ca. ⁴ Dole di 'waga *woni bwasa Māṛī gechide day pad me *woni ḡilə bii ḡi 'wóo ginə *Moyis duwa pad me siwə me urḡi ba da: «*Dole ginə nare nə Juwib day ḡi Māṛī biyəw ḡi Kiris di da, ḡi ha yàw i wey mo?» ⁵ Cendi cow lə diyə ba da: «Anji, ḡi ha yàw i managi Betilehem wama ḡi Judeyè. Nə 'wocninin dara *aba cimə Māṛī biw jangi lə *Maktubu dinə Māṛī duwa lə pii ba da:

⁶ «*Mindi di Betilehem di wama ḡi Judeyè da,
də i ciri di dwe b̄ir̄in̄ managi kwanday ciri di gechide
di wama ḡi Jude d̄waragi lə bədə,
dara ḡi ha yàa dole ginə nare nə Juwib day i diya lə mindi.
Anji ha 'ya i aba gaman nare ni nə Israyel
ya aba gama mani nə paga de.*»^b

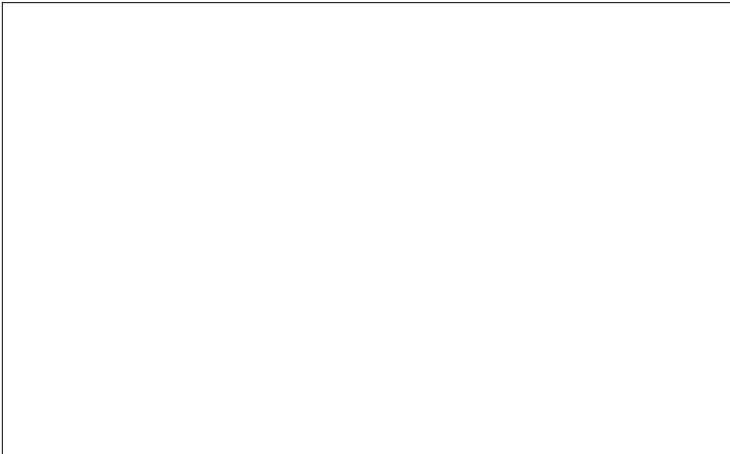
⁷ İṛi Erod 'woḡi nare woni 'wacna dechu di ḡi budə siway, me urḡi cendi ba yara dechu di ácna lə i mindi na mo? ⁸ Dang da, anji giygi managi Betilehem me waygi da: «Hana urbinə

^a 1.23 Esayi 7.14

^b 2.6 Miche 5.1

dwe di mana duwa ladi le, me anə 'ywanaw da, cwarnay hane waynan, dara indi kaw, nə ur ba nə ha milawdawe me ca.»

⁹Managi dole gi Erod baa waygi yande mwom da, cendi bor birmə lə ilə háragi lə da, mana gi ta lə dog, cendi yər dechu di cendi yaradi pii tulıñ di jomniyə di indər dirəgi lə gilgi birmə. Tandi ha gira ha dıbə managi kulu gi dwe ilə di diwə deñ. ¹⁰Managi ba gi yər dechu di da, sidəgi 'yolgi nañ. ¹¹Cendi ba gi gandi ha kulə da, yər dwe di day gi iw di Mari ca ilə. Mwom da, cendi piy gubirəgi dodə dirəwə me milawdiw nim. Targin dang da, cendi tıñbə magilale day bidəgi bam me lay jindar me mani woni gwasa nə biy 'yol nə kili day wom nañ me swani gi gi 'wogiw *mir gaba biyə 'ywala gi kili duwa wom nañ me 'yàw.

Woni 'wacña dechu milawdi Jesu (2.11)

¹²Mwom da, Mārī gira àsigi chine nuniyə waygi cendi ba cwarna gi Erod diwə bədə dım. İri cendi u birmə gi dang me ha nim ulay managi siña dayə.

Waa gaba hára siña di Ejibti lə

¹³Managi woni 'wacña dechu di ba gi cor yá da, *paja gi daa ginə Aba ciri gi Mārī duwa dımə gira me àsiw Josep chine managi nuniyə wayiw ba da: «So daa, u dwe di me wol iw di me, wana hana kaláng managi siña di *Ejibti lə. Damnay alə

ta biraa daŋ wála gi nə ha wayam ba mə cwarnay hane bá do. Dara *Erod kaŋji birmə dara baa 'yə dwe di i bam.»

¹⁴Mwom da, Josep so daa, u dwe di me wol iw di me gi changa di ta lə di dog, me hargi managi Ejibti. ¹⁵Anji dama ala ta di biraa Erod mar bam bá do me Mārī wayiw anju ba cwarnay hane siŋ. Ta di me i mani nə tanga Aba ciri gi Mārī wayiw *aba cimə biw gwale day di me yala àlal kirab. Anji waya ba da:

«Nə 'wogī gorindin ba dimnə kalna Ejibti bam.»^a

Erod 'yə dine nə Betilehem bam

¹⁶İri *Erod ba yər dara woni 'wacŋa dechu di ba àliw i məng da, dusiw so naŋe. Anji giy ba 'yána dine nə abje nə ciri duwa di Betilehemə me ciri di tulbədi lə pad me bam. I dine nə gi yəgi dirway biraa hára aliya gi sirə bá irim nim ya wála gi nare woni 'wacŋa dechu ba gi wayiw nim gi gwaleyə di de. ¹⁷Ta di me i mani nə tanga *aba cimə Mārī biw gi *Jeremi waya gwale day di me yala àlal kirab. Anji waya ba da:

¹⁸«Managi ciri di Rama lə da, gi doy gura gi miredi me wuy me nimə lə naŋ.

Rachel^b nul gura naŋ me ur gun ba hilalnadi dusidi bəda, dara dindadi di min kaw, wor lə bəda.»^c

Josep so kal siŋa di Ejibti bam

¹⁹Managi made dinə *Erod duwa tardi lə da, *paja gi daa giŋə Aba ciri gi Mārī duwa dimə gira əsiw Josep chine nuniyə managi siŋa di *Ejibti lə ²⁰me wayiw da: «So daa, u dwe di me wol iw daa me mə cor ha gandagi managi siŋa di *Israyel lə. Dara woni urə ba gi 'yə dwe di mar bam dim.» ²¹Josep so daa, me u dwe di me wol iw di me, cor ha managi siŋa di Israyel lə.

^a 2.15 Oje 11.1

^b 2.18 *Rachel*: Rachel i nare nə Juwib mwágiragi gi pii big gi gi 'wogiw Jakob diyaməw di anji urdi naŋ. (Yarna Diyə gi mani gindəgi (Genèse) 29.15-30) Nare nə Juwib pad yərđi ya idəgi de. Managi gwale gi ka lə da, tandi i nare nə Juwib idəgi managi Betilehem me Betilehem tulbədi lə me nə nul gura dara Erod 'yə dindiragi bam.

^c 2.18 Jeremi 31.15

²²Me managi Josep baa doy i dole gi Erod gorindiw gi Arkelayus ba lam dwārī managi wama gi *Judeyə abəw mana duwa lə da, anji lán dara hára gi Jude di. Mwom da, Mārī gira àsiw chine me wayiw ba swana daa, hana managi wama gi *Galileyə. ²³Yande da, anji ha dama managi ciri di Najaret lə. Ta di me i mani nə tanga *woni cimə Mārī biw waya gwale day di me yala àlal kirab. Woni cimə Mārī biw waya ba da:

«Gi ha 'waga Dole gi Mārī biyəw gi Kiris di ba
i gun gi Najaret.»

Jā Batis àlagí nare batem

(Marki 1.1-8; Luk 3.1-9,15-17; Jā 1.19-28)

3 Aliya gi ta lə da^a, Jā gaba àlagí nare *batem dim ha din dware lə managi wama gi *Judeyə, me anji àsi berni ba da: ²«Kalna àcna dan di bam me hane 'ywana Mārī, dara wála duwa gaba lama *dwārī di yala ib dīm.» ³*Aba cimə Mārī biw gi *Esayi waya pii dara mani nə Jā ba ha àlagí di. Esayi way ba da:

«Gun soy berni managi din dware lə ba da:

“Aba ciri gi Mārī hára lə!

Dangirīnaw birmə, kaliw a ina i tība!”^b

⁴Me Jā di da, i gun gi hurə i barge gi gi dangirīw i gi wudin nənə jambal dira me, anji ma wamdaw i gi gare gi kulaji me, anji wom i siba me dumbu di bam me ca. ⁵Nare nə ciri di geche di *Jursalemmə me, nə wama gi *Judeyə pad me, nə wama gi kuray gi Jurde tulbiwə bá bá me, hára 'yow. ⁶Cendi piy àcna day gindiw daa nare dirəgi lə do me Jā àlagí batem managi kuray gi Jurdeyə sin.

Jā Batis waygi nare ba kalna àcna day bam me ba hane 'ywana Mārī

⁷Managi Jā baa yər dara i nare nañ nə gi 'wogigi *Parise me *Saduse me hára 'yow dara ba ànagi *batem mwom da, anji waygi da: «Migay dindadi nə ga! Anə irim dara anə ba ha bilə sidəng daa sariya dinə Mārīyə di le ba? I wi wayang yande mo?

^a 3.1 Aliya gi ta lə da: Neyem ya aliya giniñ subu de yàa ginə Jesu tariwə.

^b 3.3 Esayi 40.3

⁸ Anә urnә dara sariya ba yibinәng bәdә da, әlna mani nә lade. Gilnә dara anә banә kala әcңa dan di bam dīm me banә yala 'yo Mārī. Yande da, anә ha wunә i ya habda gi lade baa bo gi yәa duwa de. ⁹ Kalna irmә dusirәngә anә banә 'yo i bilә dīm dara anә banә i *Abraham mwәgiraw dī. Dwayna, nә wayang: Kuṛa dī bolbire di ta di, Mārī neyem cwadi Abraham mwәgiraw.

¹⁰ Bigame ilә habde gindәgi lә dīm dara sabagi bam led led. Habda gi wey wey gi yәna ladina bәdә da, gi ha sawaw bam dodә gindiwә led әsaw dūwa lә.»

¹¹ Hri Jә waygi nare nә giṛe ba da: «Indi da, nә әlang batem i gi nimi, gil dara anә banә kala mani dan nә әcңe di bam me anә banә yala 'yo i Mārī dīm. Me tarinә da, gun gi dāng gi dwana duwa doy di ni bam hāra lә. Gun gi ta di i gi geche gi indi da, nә neyem әsa digilan managi digilaw duwa dī anji әsidi dodә didә bәdә.^a Anji duwa da, ha hāra әlang batem i gi *Dúndi dīnә Mārī duwa me gi dūwa me ca. ¹² Anji yi dаgina di idi huyә swagә di isәwә dara huyә gi chimi bam me kala gi swagә dirәgi. Anji ha laya swagә dirәgi di bwagi becheyә, me ha ulә chimi bam managi dūwa di budә dira gi bam ilә bәdә birinyә.»

Jә әliw Jesu batem

(Marki 1.9-11; Luk 3.21-22)

¹³ Wala min, Jesu swa kala wama gi *Galile bam me hāra kuray gi Jurde biwә. Anji hāra managi Jә siwә dara ba әlnaw *batem. ¹⁴ Me Jә di ur bәdә me wayiw da: «Dee i indi me nә ha urәм ijim ba mә әlnan batem me, cor i man me ijim me mә hāra 'yon indi dara ba nә әlnam batem mo?» ¹⁵ Jesu cow lә diyә wayiw ba da: «Wala gi laba lә da, giñ bam bәdә. Ladni duwa da, әlindi yande dara i mani nә Mārī urgі ba әlalna di.» Mwom da, Jә giñ bam bәdә me әliw Jesu batem di.

^a 3.11 nә neyem әsa digilan managi digilaw duwa dī anji әsidi dodә didә bәdә: Managi maktubu dīnә Mārī duwa di gi jangidi pii gi bii gi girek da, gi jangiw i Gun gi ta di i gi geche gi indi da, nә neyem niriw gi gibande duwa bam gidawә bәdә mana gi ka lә. Wala gi nare nә Juwib dayә da, niriw gi gun gibande bam gidawә da, i giyә ginә kwaya duwa.

¹⁶Managi Jesu ganda daa nimiyə mwom da, mana gi ta lə dog, daa tiṇər bam pirang me Jesu yər *Dúndi dinə Māṛī duwa chə diwə ya kogəl de, gıra dam diwə. ¹⁷Mwom da, gun marıjaw nimə daa, me marıje di way da: «Ta di i gorindin, dusin uriw naṇe, me sin 'yolin diwə me ca.»

Sidan girsə Jesu

(Marki 1.12-13; Luk 4.1-13)

4 Dang da, *dúndi dinə Māṛī duwa ha gi Jesu managi bam din dwaṛi lə dara *Sidan ba girsinəw nim, ga ba di ha neyama lamaw əsaw əla gi əcna lə mo? ² Jesu wom mani bədə gi dawa me gi changa me əl wála giniṇ wodi da, cherni əliw naṇe.

³Me Sidan di idi girsə nare di chidi hára siwə me wayiw da: «Mə ina i *Māṛī gorindiw 'yang da, waydi kuṛa di ta di di cwarna gidinəm *haye me mə wom.» ⁴Me Jesu codi lə diyə waydi ba da: «Gi jangi lə *Maktubu dinə Māṛiyə way ba da:

“I gi haye mira me gun gi gısage ha neyama bilə nim gi siw siṇa didə ka bədə.

Me i gwale gi pad gi gandi managi Māṛi biwə.”^a»

⁵Mwom da, Sidan wol Jesu ha gandiw managi ciri di *Jursalemmə di i ciri dinə Māṛī duwa, gıra ha chəw daa *kulu gaba bwasa Māṛī mana duwa gi hoy cog diwə, ⁶me wayiw ba da: «Mə ina i Māṛī gorindiw 'yang da, par mana gi ka lə di indər dodə me mə ha 'ywa wamani bədə, dara gi jangi lə *Maktubu dinə Māṛiyə way ba da:

“Māṛi ha wayagi paja duwa nə daa ba yinəm daa gi isiragi dara kal digilam ba ajarna kuṛa lə hiṇe bədə biṛiṇ.”^b»

⁷Me Jesu codi lə diyə waydi ba da: «Gi jangi lə Maktubu dinə Māṛiyə di me ba da: *“Mə ha girsə Aba ciri dima gi Māṛi bədə.”^c»*

⁸Dang da, Sidan wol Jesu ha gandiw daa kuṛa di hoy didə cog, me gilıw ciri di siṇa gindidi lə pad gi mani dıra nə woni sumi me ca, ⁹me wayiw ba da: «Mə piynə gubirəm dodə dirəno

^a 4.4 Deteronom 8.3

^b 4.6 Diri (Psaume) 91.11-12

^c 4.7 Deteronom 6.16

me mə milawdınan me da, nə ha 'yàm mani nə i pad ta di le.»

¹⁰ Me Jesu waydi da: «Ha bam ched, Sidan. Nə ha milawday bədə, dara gi jangi lə Maktubu dınə Mārīyə way ba da:

*“I Aba ciri dıma gi Mārī mın me mə ha piyə gubirəm
dodə dirəwə me,*

mə ha milawdaw anju mın tenene me ca.”^a»

¹¹ Hri Sidan di so ya kaliw, me i *Paja nənə Mārī duwa nə daa chidi hára Jesu siwə ib me gamiw me.

Jesu ilə əsa berni managi Galile

(Marki 1.14-15; Luk 4.14-15)

¹² Wála mın, Jesu doy dara ba gi yi Jā Batis əsiw dangeyə. Mwom da, anji so cor dara hára ulay wama gi *Galileyə. ¹³ Me anji so kal ciri di Najaret bam, me ha dama managi ciri di Kapernom, di i kuray gi bile gi Galile biwə, i wama gi Jabilonnə me Neptaliyə me ca. ¹⁴ Ta di me i mani nə tanga Mārī wayiw *aba cimə biw gi *Esayi gwale day di me yala əlal kirab. Anji waya ba da:

¹⁵ «*Dwayna, 'yeni nare nə wama gi Jabilonnə me*

wama gi Neptaliyə me,

'yeni nə anə dam kuray gi bile tulbiwə me kuray gi

Jurde dugdiw di alə ta lə me,

'yeni nə wama gi Galileyə nə i nare nə gındəgi jiga jiga me.

¹⁶ *'Yeni nare woni dama diban 'wacna gi Mārī da,*

Mārī ha gıləng birmə gaba 'ywa bilə.^b

'Yeni nare woni dama managi made isədi lə da,

Mārī ha kidəng daa.»^c

^a 4.10 Deteronom 6.13

^b 4.16 Managi maktubu dınə Mārī duwa di gi jangidi pii gi bii gi girek da, gi jangi mana gi ka lə ba *Dwayna, nə wayang: 'Yeni nare woni dama managi dilimmə da, Mārī ha əcnağ mana bam didəngə.* Managi Maktubu dınə Mārīyə da, dilim i 'wacna gi Mārī bədə, labaa əla gi əcna. Mana əcna duwa da, i bilə gıne Mārī duwa, labaa Jesu di siw duwa.

^c 4.16 Esayi 8.23–9.1

¹⁷ So wála gi ta læ da, Jesu diy giniñ ilə àsagi nare berni. Anji waygi da: «Kalna àcna dan di bam me hane 'ywana Mārĩ, dara wála duwa gaba lama *dwārĩ di yala ib ðim.»

Jesu 'wogi woni girsə gwale duwa nə dirin nə piiyə

(Marki 1.16-20; Luk 5.1-11)

¹⁸ Wála min, Jesu ha managi kuray gi bile gi *Galileyè biwə cab cab, me yər abje sir, i nə Simō gi gi 'wogiw Piyer di day gi chendiw gi Andire. Cendi i nare woni urə, ilə bwa law dayə managi kuray dalawə. ¹⁹ Jesu waygi ba da: «Kalna urə gi gòche di ði, me hane pamna tarin, kal nə cwang woni kanjan nare.» ²⁰ Mana gi ta læ di dog, cendi bo law day di dodə me pam tariw.

²¹ Managi baa ha chidi pii hiñe da, anji yər abje sir d'ang bi, i nə Jak day gi chendiw gi Jā, nə i Jebede dindaw. Cendi dam birwa day dalawə day gi nə abiragi min me ilə d'angira law day di læ. Me Jesu waygi da: «Hane, pamna tarin». ²² Mana gi ta læ di dog, cendi kal birwa day di me abiragi di me bam, me pam Jesu tariw.

Jesu gilgi nare mani me so woni mwom daa me

(Luk 6.17-19)

²³ Jesu ha managi wama gi *Galileyè pad, me anji gilgi nare mani managi *kululi day woni amsa Mārĩyè. Anji waygi *Nō di lade di Mārĩ lam gi *dwārĩ, me anji so nare daa managi mwom day gi dirəw jiga jiga læ pad me wamani day gi dirəw jiga jiga gi cogi nare tuləgi læ daa pad me ca. ²⁴ I ta di me gi 'wogi Jesu sumiw gi 'yole managi siña di Siri gindidi læ pad. Gi háraw gi nare pad woni gilə dirin ya woni mwom me, wamani gi dirəw jiga jiga gi cogi nare tuləgi me, nə dúndi di àcne widibiği me, woni jungil me ca; gi háraw gi nare nə regidu, me Jesu sozi daa. ²⁵ Nare nə giñe nañ ilə bwa Jesu læ me. Cendi swa i wama gi Galileyə me, wama gi gi 'wogiw «Ciri di mwaj» læ me, ciri di *Jursalemmə me, wama gi *Judeyè me, wama gi kuray gi Jurde dugdiw di alə ta læ me ca.

Jesu ǎlgı nare berni daa kura didə

5 Managi Jesu yər nare nə gıre yala 'yow da, anji nagi ha daa kura didə me dam dodə, me *woni girsə gwale duwa chidibə daa siwə ib ib. ²Mwom da, Jesu diy giniñ ilə giləgi maniyə.

Jesu way dara nare nə dam gi sii 'ywala

(Luk 6.20-23)

Anji waygi ba da:

- ³«Nare nə 'wocñ dusirəgi lə dara ba gi i nə bugir pəgin Mārī dirəwə da,
dam i gi sii 'ywala,
dara ciri di daa da, i day cendi.
- ⁴Nare woni nulə gura da,
dam i gi sii 'ywala,
dara Mārī ha hilalagi dusirəgi le.
- ⁵Nare nə hilale jwam da,
dam i gi sii 'ywala,
dara Mārī ha 'yàgi siña duwa di le.
- ⁶Nare nə i gi cherni gaba àla mani nə tiba
Mārī dirəwə da,
dam i gi sii 'ywala,
dara anji ha wagi lə àla gi mani duwa nə
tiba lə di le.
- ⁷Nare nə yər kwandagi ñagini day da,
dam i gi sii 'ywala,
dara Mārī kaw, ha yara ñagini day di le me ca.
- ⁸Nare nə dusirəgi wusi ladi da,
dam i gi sii 'ywala
dara ðañ cendi ha yara Mārī di gi dirəgi day.
- ⁹Nare woni ðangıra kwandagi nə i gi gwale buli dayə
dara ba damna gi labiya da,
dam i gi sii 'ywala
dara Mārī ha 'wagagi cendi ba i dindaw.
- ¹⁰Nare nə gi gilgi dirəgi dara cendi ba àl mani
nə tiba Mārī dirəwə da,

dam i gi sii 'ywala,
dara ciri di daa da, i day cendi.

¹¹ 'Yeni da, managi nare cadibinang labaa, gilnəng dirəng labaa, sabinang gwale gi kulagi jiga jiga bwanang didəngə dara indi gi Jesu da, anə dam i gi sii 'ywala. ¹² Əlna sii 'ywala me ajina pide nañ me, dara 'ywaga dan gi geche gamangə daa Mārī siwə. Yarna, 'yeni di, anə wun i ya *woni cimə Mārī biw nə pii ba gi gilgi gi dirəgi ta de me ca.»

Jesu way gwale ginə wála duwa me mana áçna duwa me ca

(Marki 9.50; Luk 14.34-35)

¹³ «'Yeni da, anə i ya wála de managi nare nə siña didə ka dwaregi lə. Me wála di hiranga duwa biyarna bam mwom da, gi ha əlaw man me ha cwara hiranga d'ang bi mo? Ladni duwa hiñe kaw, ilə bədə d'ım. Gi ha twaw i bam iche, me nare ha hára ilə diyə.

¹⁴ 'Yeni da, anə i ya áçna ginə lamba d'ıra de managi nare nə siña didə ka dwaregi lə. Ciri di geche damna daa kuřa didə da, neyem ligara dodə d'ang mo? Neyem ligara bədə. ¹⁵ Áçna ginə lamba d'ıra di kaw, i yande me ca. Gi u lamba me gi ha ibədi d'agina didə dara budədi nim dodə bədə. Me gi chidi i daa mani didəgi lə dara nare pad nə dam managi kulə ta di ba yarna gi mana. ¹⁶ 'Yeni di kaw, kal áçna dan di áçnana le nare dirəgi lə yande me ca. Yande do me cendi ha yara gi mani dan nə əla nə lade ya ba gi yər nim gi áçna ginə lamba d'ıra di de, me cendi ha 'waga gi Abirang gi Mārī gaba dama daa di sumiw siñ.»

Bii gi 'wóo ginə Moyis duwa gindiw di bag

¹⁷ «Ga anə irim dusirəngə dara ba nə hára siña lə ka dara meyenda gi *bii gi 'wóo ginə Moyis duwa bam, labaa gwale ginə *woni cimə Mārī biw day bam mo da, kalna irmə dusirəngə yande d'i. Nə hára i dara meyandagi bam bədə, me i dara kal mani di ba əlalna le. ¹⁸ Dwayna, nə wayang i gwale siw: Managi daa me dodə me wor ilə siñ da, biyə gi mani bam hiñe managi janga gi bii gi 'wóo lə da, ilə bədə, biraa mani di pad ha əlala nim bá.

¹⁹Yande da, gun gi cilangina bii gi 'wóo di gi dwe hiñe min daa kwandaw dwaragi lə me gilnəgi nare ba cilangina daa me ca da, gun gi ta di, gi ha yaraw ba i gun gi bani kwandaw dwaragi lə *ciri di daa lə. Me gun gi yinə bii gi 'wóo di me gilnəgi nare ba yinə me ca da, anji gi ha yaraw ba i gun gi geche ciri di daa lə. ²⁰Nə wayang: Anə yinə bii gi 'wóo di dwayna nare woni giləw di bam me nare nə *Parise di bam me bədə da, anə ha dimə hára ciri di daa lə di bədə birin.»

Jesu way gwale ginə dusi di swa dira

²¹«Anə dwaya dara *Moyis ba waygi mwágirandi nə pii managi *bii gi 'wóo lə ba gun ba 'yána jaw gun gi urə duwa bədə^a. Gun gi ba 'yána jaw gun gi urə duwa da, gi ha hára gandiw i managi sariya lə, me sariya ha yəwe. ²²Me indi da, nə wayang: Gun gi dusiw swana jaw gun diwə da, gi ha hára gandiw i sariya lə, me sariya ha yəwe. Dang da, gun gi cadina jaw gun ba “mə samar” kaw, gi ha hára gandiw i managi woni aa sariya dirəgi lə, me sariya ha yəwe. Me gun gi cadina jaw gun ba “mə i məng” kaw, anji ur i əsa gi dùwa di budə dira gi bam ilə bədə birinyə di me ca.

²³Yande da, managi mə hana dara 'yàa sarga dima *mana gaba bwasa Māriyè me dusim gunəm dara jam dusiw ba nawe dimə da, ²⁴chi mani dima woni 'yàa sarga di dodə mana gaba bwasa Māri di biwə do. Cor ha 'ywa jam di anə dəri gwale dan di bam do me mə cwara hára 'yàw Māri sarga dima di siñ.

²⁵Mə hana dara hára managi sariya lə dan gi aba àla gandiw gwale da, managi anə wor hára lə birmə lə siñ da, dāngiri gandiw gwale di bam kaláng. Pəgin bədə da, anji ha 'yàm aba àla sariya di isəwə me, iri aba àla sariya di ha 'yàm asingar isəwə me, gi ha hára àsam dangeyə. ²⁶Doy, nə wayim i gwale siw: Mə 'ywagina gursi di dimə di 'yanə bam pad bədə da, mə ha dimə bam dangeyə di bədə birin.»

^a 5.21 Kirara gi daa (Exode) 20.13; Deteronom 5.17

Jesu way gwale ginə kanja gi jam diyaməw

²⁷ «Anə dwaya dara *Moyis ba way managi *bii gi 'wóo lə ba gun ba kanjina jaw diyaməw bədə.^a ²⁸ Me indi da, nə wayang: Gun gi yarna jaw diyaməw gi irmə gaba urə dara ba ha 'ya gandidi le da, gun gi ta di i gandidi le dusiwə dım. ²⁹ Inam i dudim di isəm gi abeyə me lamnam álnam àla gi àcna lə da, biydi áldi bam həñ. Biyə gi dudim min bam da, ladi døy gi Mārī ha álam dūwa di budə dıra ilə bədə bīrinyə di gi sim lə de pad bam. ³⁰ Inam i isəm gi abe me lamnam álnam àla gi àcna lə da, sawiw áliw bam həñ. Sawa gi isəm min bam da, ladi døy gi Mārī ha àsam managi dūwa di budə dıra ilə bədə bīrinyə di gi sim de pad bam.»

Jesu way gwale ginə abe day gi deme agida day gi bam

(Matiyə 19.9; Marki 10.11-12; Luk 16.18)

³¹ «*Moyis way managi *bii duwa gi 'wóo lə ba gun gi ba ana gi diyaməw bam da, kal anju ba 'yànadi maktubu di idi agida bam isədi lə.^b ³² Me indi da, nə wayang: Abe gi 'ywarna diyaməw di i gi abe gi dang bədə bam da, anji nogidi ba hana àlna àcna gi gichini. Dang da, abe gi unə deme di tirədi 'ywaradi bam da, anji àl i àcna gi gichini di me ca. I ya anji kaw, ba i i gi jaw diyaməw de me ca.»

Jesu way gwale ginə sirgi gi sii

³³ «Anə dwaya dang dara *Moyis waygi mwágirandi nə pii managi *bii gi 'wóo lə ba da, gun gi ba sirginə siw gi Aba ciri gi Mārī sumiw da, ba kalna bam bədə, me anji ba gamna mani nə anji sirgi gi siw di lə jang.^c ³⁴ Me indi da, nə wayang: Sirginə sidəng bədə bīrīñ. Sirginə sidəng gi daa sumdi bədə, dara daa di i gage gi dwārī ginə Mārī duwa. ³⁵ Me sirginə sidəng gi siña sumdi bədə, dara siña di, i mana gi Mārī bo

^a 5.27 Kirara gi daa (Exode) 20.14; Deteronom 5.18

^b 5.31 Deteronom 24.1 Anji 'yànadi maktubu isidi lə da, 'yàdi i birmə gaba hára 'woo abe gi dang dım.

^c 5.33 Lebitik 19.12; Giři (Nombres) 30.3

gidaw lə me ca. Sirginə sidəng gi ciri di geche di *Jursalem sumdi bədə, dara Jursalem di, i ciri dinə Dole gi geche gi Mārī di duwa. ³⁶ Me sirginə sidəng gi didəng bədə me ca, dara anə neyem cwa wudin nə didəng min tenene kaw, burage bədə me gisage bədə me ca.^a ³⁷ Neyamna gaba goo “əw” da, gunə “əw”, neyamna gaba goo “bədə” da, gunə “bədə” me ca. Mani nə nwgang sirgi gi sidəngə ta di, i irmə ginə *Sidan dira.»

Jesu way gwale ginə woni cwagi kwandagi wamani lə biyə

(Luk 6.29-30)

³⁸ «Anə dwaya dara *Moyis way managi *bii duwa gi 'wóo lə ba da, gun ba gunəm dudim bam da, ba gi gunəw duwa lə biyə me ca, gun ba ajinam sandam biynəm bam da, ba gi ajinaw duwa biynəw bam me ca.^b ³⁹ Me indi da, nə wayang: Gun əlnang wamani da, cwarna əlnaw wamani lə biyə bədə. Gun ajina gajam nə isəm gi abeyə da, cow gajam nə isəm gi jeleyə kaliw a ajina lə bi me ca. ⁴⁰ Gun sawnam gwale dimə managi sariya lə dara baa lay gumaj dima gi jaw dalawə da, kaliw a layna barge dima gi mə hurəw jaw diwə di lə me ca. ⁴¹ Gun yinəm gi dwana dara ba mə unə hudir hana nim digilay dubu min da, ha nim gandiw digilay dubu sir. ⁴² Gun amsinam mani da, 'yàw, me gun urnəm 'waa kaw, imiw bam bədə me ca.»

^a **5.36** *Me sirginə sidəng gi didəng bədə:* Wala ginə Jesu lə da, nare nə Juwib nə min u bidəgi 'yàw gun me sirgi nim gi sidəgi gi daa sumdi, labaa siņa sumdi, labaa mani nə dang sumdəgi me ca. Cendi irim dara mani nə ta di pad da, ba dol Mārī bədə. I ta di me cendi way ba mani nə ba gi sirgi gi sidəgi di, ba gi əlnagi bədə kaw, gwale ba ilə bədə (yarna chapitir 23.16-22). Waya gi ya ta de di da, i gwale gi kulagi me swa i Sidan sidi (yarna Jā 8.44). Dang da, managi gwale gi ta di dalawə da, Jesu gilindi dara mani min nə ba dol Mārī bədə da, ba ilə bədə.

^b **5.38** Kirara gi daa (Exode) 21.24; Lebitik 24.20; Deteronom 19.21

Jesu way gwale ginә nare woni ilә woni maṛande day

(Luk 6.27-28,32-36)

⁴³ «Anә dwaya dara *woni gilә bii gi 'wóo ginә *Moyis duwa way ba mә *ha urә jam gun*^a me ba mә ha ilә aba maṛande dima le. ⁴⁴ Me indi da, nә wayang: Urnә woni maṛande danne, me amsina Mārī dara nare woni gilәng dirәng me ca. ⁴⁵ I ya ta de me anә ha gilә nim dara anә banә i Abirang gi Mārī gaba dama daa di dindaw siṅ. Anji kaw, kal dawa gandi nare woni àla mani nә lade didәgi lә me woni àla mani nә àcne didәgi lә me ca. Anji 'wogi nare woni àla mani nә tiba nimi me woni àla mani nә tiba bәdә kaw, anji 'wogi nimi me ca. ⁴⁶ Dwayna, anә urnә i nare woni urәng mira da, anә bedi i 'ywaga dan gi na Mārīyә di mo? Nare *aba salaw dole gi geche gi *Rom mani di kaw, àl i yande me ca. ⁴⁷ Anә àlnagi i chamrang mira labiya da, anә àl i na nә lade naṅ doy bam mo? Nare woni 'wacṇa Mārī gi bәg bәdә di kaw, cendi àl i ya ta de me ca. ⁴⁸ Abirang gi Mārī gaba dama daa i gun gi lade naṅ birin. Yande da, 'yeni di kaw, ina i nare nә ladibe ya anji ba i nim gun gi lade di de me ca.»

Jesu way gwale ginә 'yәgi gi nare nә bugir mani

6 «Àsina angal dan. Managi anә àlna i mani nә tiba Mārī dirәwә da, kalna àlagi daa pidenyә nare dirәgi lә dara ba gi yarnang nim di. Anә àlna mani di daa pidenyә nare dirәgi lә da, Abirang gi Mārī gaba dama daa di ha 'ywangang gwayni dan bәdә.

² Yande da, managi mә 'yәnaw gun gi bugir mani da, kal jajira daa dara nare pad ba yarnam nim di. I nare nә gwale 'yol bidәgi me dusirәgi di korgin i jiga me àl yande managi *kululi woni amsa Mārīyә me managi birmә dalawә me dara nare ba 'wagina gi sumdәgi. Dwayna, nә wayang i gwale siw: Cendi 'yo 'ywaga day di bam dīm. ³ Me ijim da, managi mә 'yәnaw gun gi bugir mani gi isәm gi abe da, kal isәm gi jele 'wacṇana mani nә mә 'yәw gandagi di bәdә. ⁴ Kal mani nә mә

^a 5.43 *ba mә ha urә jam gun*: Ta di ilә bii gi 'wóo ginә Moyis duwa lә (yarna Lebitik 19.18). «Hә gi aba maṛande dima» da, ilә managi bii gi 'wóo lә bәdә, me nare irim cendi dara ba i maktubu dinә bii gi 'wóo me ba way yande.

'yàgi di ina i gi budə do me Abam gi Mārī gaba dama daa gaba yara mani nə budə lə di, ha 'ywagam gwayni dīma sīŋ.»

Jesu way gwale giŋə amsa gi Mārī

(Luk 11.2-4)

⁵«Nare nə gwale 'yol bīdəgi lə me dusirəgi di korgiŋ i jiga ur dībə gi daa managi *kululi woni amsa Mārīyè me birmə jirang duwa lə me, amsi nim gi Mārī dara kal nare pad ba yarnagi nim. Amsina Mārī ya nare nə ta di de bədə. Dwayna, nə wayang i gwale siw: Cendi 'yo 'ywaga day di bam dīm. ⁶Me ijim da, managi mə urnə ba mə amsina Mārī da, gandi ha kulu dīma lə minam me deyesi bii daa me amsi nim gi Abam gi Mārī gi ilə mana gi budə lə ta di. Me anji gaba yara mani nə budə lə ta di ha 'ywagam gwayni dīma.

⁷Managi nare woni 'wacŋa Mārī gi bağ bədə di amsina mārī day da, cendi ajimar nimmə, ajimar nimmə. Me 'yeni da, amsina ya nare nə ta di de bədə. İrmə dayə da, cendi irim ba gi wayna gwale 'yarbarna naŋ da, mārī day ba ha 'yàgi mani nə cendi urəgi di le, me i sidi bədə. ⁸Àlna ya cendi de bədə, dara Abirang gi Mārī di 'wocŋ mani nə jalang di le pii do me anə uriw sīŋ.

⁹Dwayna i man me anə ha amsa Mārī mo:

Abiranin gi Mārī gaba dama daa,
kal nare 'wacŋana dara sumim ba wun i minaw jiga.

¹⁰Kal wála dīma gaba lama dwārī di hane dīm.

Kal nare nə sīŋa didə ka àlna mani nə dusim ur ya
cendi nə daa ba gi àl nim de.

¹¹'Yànin *haye^a nə womnin gi wála wála.

¹²Kal dusim hilal àcŋa nin gi nə àliwnin di diwə ya ba
nə kalnin gi dusirənin hilal nare àcŋa
day gi àl gandanin diwə ta de me ca.

¹³Kal mani min lamnanin bwananin àla gi àcŋa lə bədə
me kidinin daa Sidan isədi lə.

^a 6.11 *haye*: Mana gi ka lə da, haye i mani nə wama mira bədə, me i mani pad nə jaləndə dama inda gi sīŋa didə ka, ya nə gursi, labaa, barge, labaa, kululi de.

Dara dwãrĩ me dwana me sumi gi 'waga me i
dima gi dirin birin.

*Amen.

¹⁴Yarna, anə kalna dusirəng hilalna nare àcna day diwə da, Abirang gi Mārĩ gaba dama daa di kaw, ha kala dusiw hilala àcna dan di diwə me ca. ¹⁵Me anə kalna dusirəng hilalna nare àcna day diwə bədə da, Abirang gi Mārĩ di kaw, ha kala dusiw hilala àcna dan diwə bədə me ca.»

Jesu way gwale ginə 'wóo gi asiyam

¹⁶«Managi anə unə *asiyam da, àlna dirəng năgini ya nare nə gwale 'yol bidəgi lə me dusirəgi di korgin i jiga de bədə: Cendi àl sidəgi năgini dara kal nare pad ba yarnagi nim ba gi u i asiyam. Dwayna, nə wayang i gwale siw: Cendi 'yo 'ywaga day di bam đim. ¹⁷Me ijim da, managi mə unə asiyam da, wiy dirəm bam me đa swani gaba biyə 'ywala dimə me. ¹⁸Kal gun min kaw 'wacnana dara ba mə u i asiyam bədə. Me kal Abam gi Mārĩ gi ilə mana gi budə lə di 'wacnana anju min tenene, me anji gaba yara mani nə budə lə ta di ha 'ywagam gwayni dima anju.»

Jesu way gwale ginə 'ywa duwa

(Luk 12.33-34)

¹⁹«Dajina mani nə 'ywa nə dodə siŋa didə ka bədə, dara digine me maru me neyem meyandagi i bam labaa, miidi neyem bwalba kulə biw me neyem miyəgi i bam me ca. ²⁰Me dajina mani nə 'ywa nə daa Mārīyə, dara i mana gi digine me maru me neyem meyandagi bam bədə me, miidi kaw, neyem bwalba kulu biw miyəgi bam bədə me ca. ²¹Nə way yande dara mana gi mani dima nə 'ywa pad ilə ta di, dusim ha 'ya lə diwə.»

(Luk 11.34-36)

²² «Diriñ da, i ya lamba di idi áçna gun siw ta de: Dirəm ina labiya da^a, i ya ba mə dam i mana gi áçna lə de me ca. ²³ Me dirəm di yarna ladi bədə da^b, sim pad kaw, i managi dilimmə ya kulə gi lamba áçn dalaw bam bədə ta de. Yande da, áçna gi i simə ta di áçnana bədə da, dilim di i managi simə ta di i dilim di 'yang 'yang.»

(Luk 16.13)

²⁴ «Gun min neyem àlagi dolgə sir giyə bədə. Anji ha urə gi min nañ me ha giñə gi min bam, labaa ha yə gi min nañ me ha àla gi min ichiñ me ca. Anə neyem àlaw Mārī giyə me gidi kwaya ginə gursi dira me ca bədə.»

Jesu way gwale ginə nulbə gi sii

(Luk 12.22-34)

²⁵ «I dara ta di me nə wayang da: Kalna nulbə gi sidəng dara haye gi anə ha wama bilə nim di di, me barge gi anə ha hura sidəngə di di me ca. Gun dama duwa gi dirəw bira siña didə ka da, ladni duwa doy mani nə wama bam bədə ba? Me gun siw gi doni kaw, ladni duwa doy barge gi hura bam me bədə ba? ²⁶ Yarna dirbi siñ. Cendi gisi swagə bədə me, nil swagə bogi becheyə bədə me kaw, Abirang gi Mārī gaba dama daa di isiği ta bədə mo? Me 'yeni nə nare da, anə doygi bam həñ Mārī dirəwə bədə mo? ²⁷ Dang da, i wi dwařangə, dara nulbə duwa gi siw di, me chidi nim gi wála duwa gi dam nim siña didə daa pii hiñe mo?

²⁸ Me gwale ginə barge da, i dara na me anə nulbi sidəng daraw mo? Yarna balawrang hoo duwa gi anji huw siñ. Anji

^a 6.22 *dirəm ina labiya da*: Managi gun dirəw yarna ladi da, anji yər mani nə Mārī urgi di ladi me anji àlgi me. I ya lamba dinə Mārī duwa ba di áçn gi gun siw gi korgiñ bam ladi pirang de.

^b 6.23 *dirəm di yarna ladi bədə da*: Managi gun dirəw yarna ladi bədə da, anji yər mani nə Mārī urgi di bədə me anji àlgi bədə me ca. I ya lamba dinə Mārī duwa ba di áçniw gi gun siw gi korgiñ bam pirang bədə ta de.

əl giyə bədə me ku barge bədə me ca. ²⁹Me nə wayang: Dole gi Salmō gi mani duwa 'yarbar naŋ ta kaw, dii min hurə barge gi lade gi ya balawrang hoo duwa di de bədə. ³⁰Ay, 'yeni nare nə dusirəng di kala Mārī diwə i bani nə ga! Chemde nə bam nə dam laba me, sanga gi ha bwagi dūwa lə kaw, Mārī hurnagi barge gi lade sidəgi lə da, 'yeni nə nare da, anji ha hurang barge sidəngə bədə man man mo?

³¹Yande da, nulbinə sidəng bədə, me kalna waya gi “Də hárang wama i na mo? Də hárang chà i na mo? Də hárang hura i na mo?” di di. ³²Mani nə ta di pad da, i nare woni 'wacna Mārī gi bag bədə me kanjigi diban bwa gi gwayni cendi. Me 'yeni da, Abirang gi Mārī gaba dama daa di 'wocn mani pad nə jalang ta di com. ³³Yande da, kanjina dara kal Mārī lamna *dwārī duwa didəngə me kanjina əla gi mani nə tiba Mārī dirəwə pii do me, mani nə dāng di da, Mārī ha 'yàng gandagi lə diyə siŋ. ³⁴Yande da, nulbinə sidəng dara wála gi sanga bədə. Dara wála gi sanga da, i gi nulbə duwa gi sii lə jiga siŋ. Wála bá bá i gi wamani duwa.»

Gwale gi diri ginə sogilə me habda gi geche me

(Luk 6.37-38,41-42)

7 «Kalna yara gi kwandang əcna day di. Anə yarna kwandang əcna day bədə da, Mārī kaw, ha yara əcna dan bədə me ca. ²Dara Mārī ha yara əcna dan ya anə banə yər gi kwandang əcna day di de me ca. Anji ha irməng əcna dan di ya anə banə irmigi gi kwandang əcna day di de dige dige.

³Mə yər sogilə gi hiŋe indər jam dudiwə me, iri cor mə yər diima habda gi geche gi girangar dudimə ta di bədə, dana mo? ⁴Cor man me mə wayiw chendim ba da: “Kal nə um sogilə bam dudimə” me, iri habda gi geche girangar ilə dudimə mo? ⁵Ijim gi gwale 'yol bimə, me dusim di korgiŋ i jiga ga! U habda gi geche gi girangar dudimə ta di bam kal mə yər mana ladi do me, mə uw chendim duwa di bam dudiwə siŋ.

⁶Mani nənə Mārī duwa da, 'yənagi nare nə i ya girade de bədə, dara cendi ha cwara didəngə yidibənge. Diyè dan di kili dira wom naŋ da, bwanađi gochəng gidadi lə bədə, dara tandi ha dirbədi i dodə.»

Mə amsınaw Mārī mani da, anji ha 'yàmmə

(Luk 11.9-13)

⁷«Amsınaw Mārī, me anji ha 'yàng. Kañjina le, me anə ha 'ywa. Ajınaw Mārī bii me, bii ha tiñarang bam. ⁸Dara gun gi amsına mani da, Mārī ha 'yàwə. Gun gi kañjina mani kaw, ha 'ywa le me, gun gi gwabina bii kaw, gi ha tiñəwə me ca. ⁹Dwarangə da, gun gi gorindiw amsınaw mapa da, anji ha 'wóo gila 'yàw isəwə mo? ¹⁰Dang da, urnəw i dèche da, ha yè kwàla 'yàw isəwə mo? ¹¹'Yeni nə dusirəng àcñ ta kaw, anə 'wocñ 'yàgi gi dindirang mani nə lade. Inam yande da, Abirang gi Mārī gaba dama daa di ha 'yàgi dindaw mani nə lade nə cendi uriw di bədə man man mo?

¹²Dwayna, maktubu di *bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa me *woni cimə Mārī biw me gilə day i ta: Mani pad nə anə ur nare ba àlnang gandagi da, 'yeni kaw, àlnagi nare di yande me ca.»

Jesu way gwale ginə birmə gi sir duwa

(Luk 13.24)

¹³⁻¹⁴«Gandina hana gi ciri bidi di baniyə, dara tandi ha i gandang managi bilə lə. Birmə gi ha ciri bidi di baniyə da, hára duwa wome, me i nare nə bani hirinja me 'yo birmə gi ta di háriw cendi.

Me birmə gi bile bung kaw, ilə me ca. Birmə gi bile gi ta di ha i ciri bidə di bileyə, me hára duwa wom bədə. Nare nə giře nañ me háriw me ha i gandagi dùwa di budə dira gi bam ilə bədə birinyə.»

Jesu way gwale ginə woni cwa sidəgi ba gi i woni cimə Mārī biw

(Luk 6.43-44)

¹⁵«Àsina angal dan dara woni cwa sidəgi ba gi i *woni cimə Mārī biw. Cendi hára 'ywang me ha hilal jwam co sidəgi ya dimənje de, me dusirəgi di korgin i ya mī de. ¹⁶Anə ha 'wacnagi i managi mani day nə àla lə ya anə banə 'wocñ gi habda managi yàa duwa lə ta de. Gi ar mongo yàa duwa

managi jirbæ diwæ bædæ, me dwaga yàa dira kaw, gi ar managi chele didæ bædæ me ca. ¹⁷I ta di me habda gi lade da, yè i yàa gi lade, me habda gi àcne da, yè i yàa gi àcne me ca. ¹⁸Habda gi lade da, neyem yàa yàa gi àcne bædæ, me habda gi àcne kaw, neyem yàa yàa gi lade bædæ me ca. ¹⁹Habde pad næ yàna yàa gi lade bædæ da, gi ha sabagi bam led led bwagi dùwa læ. ²⁰I ta di me næ wayang nim, woni cwa sidægi ba gi i woni cimæ Mārī biw da, anæ ha 'wacnagi i managi mani day næ àla læ.»

(Luk 13.25-27)

²¹«Nare pad woni 'wagan ba “Aba ciri nin, Aba ciri nin” da, ha ganda ciri di daa læ di bædæ, me i nare woni àla mani næ Aban gi Mārī gaba dama daa dusiw urgi di me ha ganda læ cendi. ²²Wála gi Mārī dara àla sariya di da, nare nañ ha wayan ba da: “Aba ciri nin, aba ciri nin, i gi sumim ijim me næ cimənin nim gi Mārī biw me, næ 'ywaranin nim gi dúndi di àcne bam nare sidægi læ me, næ àlanin nim gi mani næ daña nañ me ta dimm mæ 'wocninin bædæ mo?” ²³Mwom da, næ ha wayagi daa pidenyo: “Næ 'wacnang bædæ birin. Hana bam hæñ! Anæ i woni àla mani næ bor gi birmæ ginæ Mārī duwa bædæ.”»

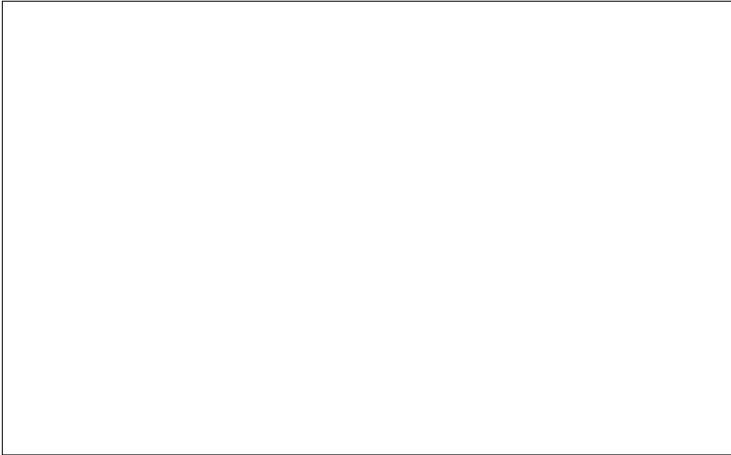
Jesu way gwale ginæ nare næ sir næ woni awa kululi day

(Luk 6.47-49)

²⁴«Caga da, gun gi dwayna gwale ni gi næ wayiw di me unæw àlna gi giyæ da, wun i ya gun gaba dirin naa gi pol kulu duwa gindiw dodæ cog 'yo siña di woye do me aw nim siñ ta de.^a ²⁵Managi Mārī 'woo nañ me kuray biyara dibi gindiwæ me gale gi geche awir kulu di kaw, kulu di jur bam bædæ, dara kulu di gindiw polæl i dodæ me awar i siña di woye didæ. ²⁶Me gun gi wey wey gi dwayna gwale ni gi næ wayiw di me unæw àlna gi giyæ bædæ da, anji wun i ya gun gi mæng gi àsi kulu duwa gindiw daa siña di woye bædæ didæ ta de. ²⁷Managi

^a 7.24 Managi maktubu dinæ Mārī duwa di gi jangidi pii gi bii gi girek da, gi jangiw i *gun gaba dirin naa gi aw kulu kura didæ ta de* mana gi ka læ. Siña dinæ nare næ Juwib day da, gi aw kululi i managi kura didæ me kululi di dam wojë siñ, yarna chapitir 16.18.

Mārī 'woo nañ me kuray bilan daa me gale gi geche awir kulu di da, kulu di jur bam. Me jurә duwa di i gi dirin birin.»

Kulu ginә gun gi mәng duwa jur bam. (7.27)

Gwale ginә Jesu duwa di 'yәgi nare irmә

(Marki 1.22; Luk 4.32)

²⁸Managi Jesu way gwale gi ta di 'yeñ bam mwom da, gilә duwa di 'yәgi nare nә giñe di irmә nañe. ²⁹Dara gilә duwa gi mani di i gi dwana, wundәр gi gilә ginә nare *woni gilә bii gi 'wоо ginә *Moyis duwa di bәdә.

Jesu siñiw abe cagim bam siwә

(Marki 1.40-45; Luk 5.12-16)

8 Managi Jesu way gwale duwa di 'yeñ bam pad da, anji chә dodә kuṛa didә me nare nә giñe nañ pam tariw. ²Mwom da, gun min gi cagim әliw dimә hәra piy gubirәw dodә Jesu dirәwә me 'wogiw wayiw da: «Aba ciru ni, dirәm urnә da, mә neyem siñin sin bam cwan gidән gun gi lade Mārī dirәwә bi.» ³İri Jesu yә isәw bil aba cagim di siw me wayiw da: «Nә ure, kal sim di siñinә bam.» Mana gi ta lә di dog, cagim di siñi bam abe di siwә. ⁴İri Jesu wayiw da: «Doy ladi! Wayiw gun min kaw daa bәdә! Me ha gilәw aba bwasa

Māṛī sim me mə ha àla sarga di *bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa irim dara gwale ginə cagim di. Ta di me, nare pad ha 'wacna dara cagim dīma di ba siri i bam simə dīm, me ba mə cor gidi i gun gi lade Māṛī dirəwə di siṅ me ca.»

Jesu so aba àlaw asingar geche day giyə duwa daa

(Luk 7.1-10; Jā 4.43-54)

⁵Targiṅ dang, Jesu baa gir ciri di Kapernommə da, asingar nə *Rom geche day min hára siwə ib me amsiw ⁶me wayiw ba da: «Aba ciri ni, aba àlan giyə ni ilə dodə mwom managi ulay. Anji piyəṛ rēgīdu me gil diriṅ naṇe.» ⁷Me Jesu wayiw da: «Ladi, nə ha hára swaw i daa.» ⁸Me asingar geche day di cow lə diyə wayiw ba da: «Aba ciri ni, nə neyem gun gi mə ha hára dīmə kirə niyə bá bədə. Way gwale min gi bīm mira me, kwaya ni di ha swa daa. ⁹Nə way yande dara indi kaw, gechide ni ilə dīnə, me indi, nə i geche ginə asingar day me ca. Nə waynaw gi min ba hana da, anji ha le. Me nə waynaw gi min dang ba hane da, anji hára le me ca. Me nə waynaw kwaya ni ba àlna mani nə ya ta de kaw, anji àlgi le.»

¹⁰Managi Jesu baa doy gwale di yande mwom da, siw 'yoliw gwale duwa gi waya di diwə me, anji waygi woni bwaw di ba da: «Dwayna, nə wayang i gwale siw: Managi nare nə *Israyel dwaṛagi lə da, gun gaba kala dusiw dīnə ya abe gi Rom gi ta di de da, dii min kaw, nə wor 'ywa siṅ. ¹¹⁻¹²Nare nə Israyel nə baḡ dee ha dama ciri di daa lə di, gi ha 'ywaragi bam iche bwagi mana gi dilim di yə gi Māṛiyə di. Mana gi ta di, i mana gaba nulə gura me, yidibə sande lə me ca. Nə wayang: Nare naṅ nə gindəgi i nare nə Israyel bədə me, iri cendi ha swa tuliṅ di jomniyə me, di turgi lə me, ha dama wama biwə gi mwágirandi nə gechide nə *Abraham me, *Isak me, *Jakob me, alə daa ciri dīnə Māṛiyə di.»

¹³Mwom da, Jesu wayiw asingar geche day di ba da: «Cor ha ulay dīma lə. Mə kal dusim dīnə dara ba nə ha swam aba àlam giyə daa, me 'yang, kal mani di àlalnə ya ba mə kal gi dusim lə diyə ta de.» Mana gi ta lə dog da, aba àlaw geche ginə asingar day giyə di 'yo labiya.

Jesu so woni mwom nə ɡire daa

(Marki 1.29-34; Luk 4.38-41)

¹⁴Targin dang da, Jesu ha managi kirə nə Piyerə, me anji 'yo Piyer diyaməw idi i dodə me, sidi ur̄i le. ¹⁵Me anji yi isədi me, sidi gi ur̄e di chi h̄ilal dodə. İri tandi so daa me àliw mijəni.

¹⁶Gi turgi bidi, gi h̄araw gi Jesu nare nañ nə dúndi di àcne jibagi, me Jesu way gwale gi biw mira me 'yor nim gi dúndi di àcne di bam nare sidəgi lə me, nare woni mwom kaw, anji sozi daa pad me ca. ¹⁷Ta di me i mani nə tanga *aba cimə Mārī biw gi *Esayi waya gwale day di me yala àlal kirab. Anji waya ba da:

*«Anji kidəndi daa mani woni cwandi nare tuləgi
di isiragi lə,*

me piyəndi mwom inda di bam sidəndi lə me ca.»^a

Nare nə ur ba gi ha gi Jesu

(Luk 9.57-62)

¹⁸Wála min, Jesu yər nare nə ɡire liwiw daa mwom da, anji waygi *woni ɡirsə gwale duwa di ba da: «Cilanginandi kuray gi b̄ile, hanandi dugdiw di alə ta lə!» ¹⁹Mana gi ta lə di, *aba gilə bii gi 'wóo ɡinə *Moyis duwa gi min chidi Jesu siwə me wayiw ba da: «Aba gilənin mani, mana gi wey wey gi mə hana lə kaw, nə ha pama i tarim.» ²⁰Jesu cow lə diyə ba da: «Babasa kaw, gubdiiri day gaba 'ya ilə me, dirbi nə daa kaw, ciri day ilə me ca. D̄im da, indi gi *Gun gorindiw da, mana ni gi sin gaba hura d̄in ilə bədə.»

²¹Aba ɡirsə gwale ɡinə Jesu duwa gi min dang wayiw Jesu ba da: «Aba ciri ni, kalin b̄irmə nə ha mōō aban bam do.» ²²İri Jesu cow lə diyə gi gwale gi diri ba da: «Hare, pam tarin me, kal nare nə mare ^bmunə made day cendi.»

^a 8.17 Esayi 53.4

^b 8.22 nare nə mare: I nare woni àla Mārī biw bədə.

Jesu ir̄iṅ gale gi geche

(Marki 4.35-41; Luk 8.22-25)

²³ Ir̄i, Jesu nagi dam birwa lə me, *woni girsə gwale duwa kaw ilə bwawə me ca. ²⁴ Managi ba gi gir kuray gi bile gi *Galile don duwa lə mwom da, mana gi ta lə dog, gale gi geche biyara hára 'yogi me, nimi wujabar bor birwa dalawə àl dara 'wana daa, me Jesu da, i duwa nuni. ²⁵ Mwom da, woni girsə gwale duwa chidibə siwə ib me, nuw daa me wayiw da: «Aba ciri nin, di ilə marangə; bilnin daa!»

²⁶ Me Jesu waygi ba da: «Ay, 'yeni nare nə dusirəng di kala dīnə i bani nə ga! Anə lāṅ yande dana mo?» Mwom da, Jesu so daa me ir̄iṅ kuray me gale me, mana cor hilal kajaj. ²⁷ Me woni girsə gwale duwa di yibi didəgi me way ba da: «Gun gi ta di i gi man me, gale day gi nimi nə kurayə kaw, doy gwale biwə mo?»

Jesu 'yor dúndi di àcṅe nare woni widibə nə sir sidəgi lə bam

(Marki 5.1-20; Luk 8.26-39)

²⁸ Managi Jesu baa ha gir kuray gi bile gi *Galile dugdiw di alə ta lə mana gi siṅa di nare nə ciri di Gadara dayə mwom da, abje sir nə dúndi di àcṅe widibəgi swagə mana gi muniniyə me hára saw dirəw daa. Cendi, gwale day wom nanə. Gun min kaw neyem hára gi birmə gi ta di bədə. ²⁹ Caga da, cendi soji mar̄ijagi daa nan way ba da: «Ay! *Māṛĩ gorindiw, mə ur i na sidəninə mo? Mə hára àlnin wamani wála gi Māṛĩ irminin gandiw di dirəwə pii mo?»

³⁰ Mana gi ta lə di, *gochəng di giṛe dibi ilə wama lə bam tulinyə hiṅe yande. ³¹ Mwom da, dúndi di àcṅe di mir̄giw Jesu me wayiw ba da: «Mə 'ywarnanin bam da, giynin managi gochəng di giṛe di ta di sidə.» ³² Jesu waydi dúndi di àcṅe di: «Dimnə, hana.» Mwom da, dúndi di àcṅe di dim bam abje nə sir di sidəgi lə me gandi ha bwara managi gochəng di sidə. Mana gi ta lə di dog, gochəng fiṛiṅ daa kuṛa didə, wada bor kurayə, chə nimi marbi bam.

³³ Managi nare woni gama gochəng di yər yande mwom da, wagi kaláng giṛgi managi ciriyə me, biygi nare mani

pad nə gira àlal di me nare woni widibə nə sir di gwale day me ca. ³⁴ Mana gi ta lə di da, nare pad nə ciri di gecheyə di gandigi ha 'ywa Jesu, me managi cendi yəriw mwom da, mirgiw anju ba hana kalnagi siṇa day di.

Jesu i gi dwana di idi piyəgi nare àcṇa day bam

(Marki 2.1-12; Luk 5.17-26)

9 Jesu day gi nə *woni girsə gwale duwa nagigi dam birwa dalawə me cilangigi kuray gi bīle gi *Galile dara cwara hára ulay dayə managi ciri di Kapernommə. ² Mwom da, nare 'wow Jesu abe gi rēgidu gi jāri gira áliw dirəwə. Jesu di yər nare nə ta di kala day gi dusirəgi diwə di mwom da, anji wayiw abe gi rēgidu di ba da: «Jan maché, yi sim woy. Àcṇa dima biyər bam dīm.»^a ³ Mwom da, *woni gilə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa nə yab waji gwale dusirəgi lə ba da: «Gun gi ta di gagi siw gi Māri àliw nim məng!»

⁴ Me Jesu 'wocṇ irmə day di com me waygi da: «Dara na me anə irim irmə gi àcṇe dusirəngə yande mo? ⁵ Wayaw gi gun “Àcṇa dima biyər bam dīm”, labaa “So daa, me ha” da, i gwale gi wey me wom naṇ mo? ⁶ Ladi, nə ur dara anə ba 'wacṇana dara indi gi *Gun gorindiw di, ba nə i gi dwana di idi piyəgi nare àcṇa day bam managi siṇa didə ka. Yande da, nə ha àla mani nə anə yərgi ba wom naṇe di.» Me anji wayiw abe gi rēgidu di ba da: «So daa, u jāri dima di daa me, mə cor ha ulay dima lə dīm.»^b ⁷ Mana gi ta lə di dog, abe gi rēgidu di 'yo labiya me so daa, ha ulay duwa lə. ⁸ Managi nare nə giṇe di ba gi yər yande da, láṇa àlgi, me cendi 'wogi Māri sumiw dara anji 'yàgi nare dwana di ya ta de di.

^a 9.2 *Àcṇa dima biyər bam dīm*: Gwale gi Jesu wayiw ta di kaw, abe di 'yo labiya bədə siṇ, yarna berse 7.

^b 9.6 Managi Jesu so abe gi rēgidu di daa labiya da, anji gil dara baa neyem piyəgi nare àcṇa day di bam me ca.

Jesu 'wogі Matiyә ba pamna tariw

(Marki 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹Targiṅ dang da, Jesu so daa, ilә h́ara lә me yәr abe min gi gi 'wogiw Matiyә dam lә mana gaba salaw dole gi geche gi *Rom maniyә dara sala gi mani. Jesu wayiw da: «Sway daa, hare, pam tarin.» Me Matiyә di so daa me pam tariw.

¹⁰Dang da, Jesu day gi nә *woni girsә gwale duwa hargi dara wama mani kirә nә Matiyә lә. Managi cendi dam ilә wama maniyә da, nare naṅ *woni salaw dole gi geche gi Rom mani me, nә әcṅe nә dang me, dam ilә wama lә gandagi me ca. ¹¹Managi nare nә gi 'wogigi *Parise ba gi yәr yande mwom da, cendi waygi woni girsә gwale ginә Jesu duwa di ba da: «Aba gilәng mani di wom mani gi woni salaw dole gi geche gi Rom mani me gi nare nә әcṅe nә dang min me, dana mo?»

¹²Me Jesu doy gwale day di me waygi nare nә Parise di ba da: «Nare nә sidәgi i labiya da, cendi kaṅji doktәr bәdә. I nare nә sidәgi i mwom me kaṅji doktәr cendi. ¹³Hana kaṅjina gwale giṅdiw gi Mārī wayaw ba: “Nә ur anә banә yarna kwandang ṅagini day. Yara gi kwandang ṅagini day da, ladi doy әlan gi sarga bam.”» Jesu ajimar ilә wayagi lә: «Dwayna, h́ara ni gi siṅa didә ka da, i dara 'waga gi nare nә 'wocṅ dusirәgi lә ba gi i nare nә әcṅe. Me nare nә irim dusirәgi lә ba gi i nә tiba Mārī dirәwә da, nә h́ara i dara 'wagagi cendi bәdә.»

Gwale ginә gilә gi mani nә aliye me nә dirway me

(Marki 2.18-22; Luk 5.33-39)

¹⁴Mana gi ta lә da, woni girsә gwale ginә *Jә Batis duwa h́ara 'yo Jesu me wayiw da: «Nenin me nare nә *Parise me nә unin *asiyam daa daa, me woni girsә gwale diṃa da, u day asiyam di bәdә, dana mo?» ¹⁵Irі Jesu cogi lә diyә gi gwale gi diri ba da: «I man me aba әla diyamdirani kwandaw moso ha dama әla ṅagini managi aṅji kaw ilә gandagi me mo? Me ẃala gi dang min h́ara lә. Ẃala gi ta di, gi ha biyә aba әla diyamdirani di bam dwaṅagi lә do me, cendi ha 'wóo asiyam di siṅ.»

¹⁶ Jesu way gwale gi diri dang bi ba da: «Gun min ha 'wóo barge biw gi dirway àlaw nim gi barge gi maringe mabila bədə, dara barge biw gi dirway di ha chawa gi maringe di bam. Me chawara gi ta di ha dwaya gi pii bam bi. ¹⁷ Gun min kaw, ha bwa gani gi dirway gi ilə sugidi lə managi d̄ijili^a gi maringeyə bədə, dara d̄ijili di ha jara bam, me gani di ha chawa bwara bam, me d̄ijili kaw, ha meyendara bam me ca. Me gi bwana gani gi sugide i d̄ijili gi dirwayə anju da, ca dayə ca igi gi ladni siŋ.»^b

d̄ijili (9.17)

Jesu dwana duwa doy mwom me made me bam

(Marki 5.21-43; Luk 8.40-56)

¹⁸ Managi Jesu waygi gwale di yande mwom da, geche min ginə nare nə *Juwib day hára piy gubirəw dodə Jesu dirəwə me wayiw ba da: «Durmən mare caga ka, hare bo isam didə, me tandi ha cwara bilə le.» ¹⁹ Mwom da, Jesu so daa me, ilə pama tariw day gi nə *woni girsə gwale duwa.

²⁰⁻²¹ İri, managi Jesu ilə hára lə da, deme min di gil dirin̄ dara bare ha sidə àl aliya mwaj dii sir ilə. Tandi way dusidi lə ba da: «Nə b̄ilnə i barge duwa m̄ira kaw, nə ha 'ywa labiya», me tandi kwanga hára Jesu tariwə me b̄il chire gi barge duwa biwə. ²² Jesu co dirəw yərđi me waydi

^a **9.17 d̄ijili:** D̄ijili da, i gare gi dilabi gaba bwa gani ya gugilə ta de.

^b **9.16-17** Jesu ur baa gil dara gilə gi mani nə pii da, ba wundər nim gi duwa bədə.

da: «Yi sii wey, chidin! Də kal dusi dinə da, di 'yo labiya dīm.» Me mana gi ta lə di dog, tandi 'yo labiya.

²³ Jesu hára gira kirə nə Jayrus lə di mwom da, nare nə gire ilə hurba delbe nə made me hiraja lə nañ me ca. ²⁴ Jesu yər yande me waygi ba da: «Dimnə iche! Dwe di more di mare bədə, me i i nuni.» Iri nare di àliw mæng. ²⁵ Managi gi 'yor nare nə gire di iche da, Jesu gandi ha kulu gi dwe di more ilə di, anji yi isədi daa me bidi a daa me tandi so daa. ²⁶ Iri gi way nō duwa di ta di mana gi wama gi ta lə di pad.

Jesu tiŋgi nare sir nə dirəgi biw bam

²⁷ Managi Jesu baa so kal managi ta di bam dara hára mwom da, nare nə dirəgi bu sir ilə pama tariw me soji 'wogiw ba da: «Hjim, dole gi *Dabid mwàw, yər ñagini nin de!» ²⁸ Managi Jesu baa gir ulay mwom da, nare nə dirəgi bu di chidibə siwə, me anji urgi ba da: «Anə kal dusirəng dinə dara ba nə neyem 'yàng labiya di le mo?» Cendi cow lə diyə ba da: «Əw, aba ciri nin.» ²⁹ Mwom da, Jesu bilbi dirəgi me way da: «Kal mani di àlalna gandang ya anə banə kal nim gi dusirəng dinə ta de me ca.» ³⁰ Mana gi ta lə dog, dirəgi di tiŋbər bam me cendi yərbə mana ladi pirang pirang. Me Jesu yəgidi sumdəgi me waygi ba da: «Mani nə àlal gandang ta di, waynaw gun min daa bədə de!»

³¹ Iri nare nə ta di doy bədə me cor gandi ha wayagi nare mani nə Jesu àl gandagi di daa managi wama gi ta lə di pad.

Jesu so abe gi way gwale bədə daa

³² Managi nare nə dirəgi bu sogi daa ilə hára lə da, gi háraw gi Jesu abe gi dúndi di àcne imiw waya gwale bam.

³³ Jesu 'yoriw abe gi ta di dúndi di àcne di bam siwə me abe di so ilə waya gwaleyə. Mani nə ta di 'yàgi nare nə gire irmə me waji gwale buli dayə ba da: «Mani nə ya ta de da, nə yərginin managi siŋa di *Israyel lə dii min bədə siŋ.» ³⁴ Me nare nə gi 'wogigi *Parise waji ba da: «I dúndi di àcne geche day me 'yàw abe gi ta di dwana di idi 'ywara gi dúndi di àcne bam tandi.»

Jesu dirəw 'yəngiw nare didəgi lə

³⁵ Jesu kɪdər ciri di gechideyə me di dineyə me pad. Anji gilgi nare mani managi *kululi day woni amsa Mārīyè me, waygi *Nō di lade di Mārī lam gi *dwārī duwa me, anji so nare daa managi mwom day gi dirəw jiga jiga lə pad me wamani day gi dirəw jiga jiga gi cogi nare tuləgi di daa pad me ca.

³⁶ Managi Jesu yər nare nə gire nañ di da, dirəw 'yəngiw didəgi lə nañe, dara cendi, irmə 'yogi nañe, me 'wocñ mani min woni àla bədə me ca. Nare nə ta di wun ya dimənje nə aba gamagi ilə bədə ta de. ³⁷ Mwom da, Jesu waygi woni girsə gwale duwa ba da: «Swagə woni urə ñilə^a ilə nañe, dim da, woni ñilə swagə di giri nañ bədə. ³⁸ Yande da, amsina Mārī gi i aba swagə di dara kal a kijine nare woni ñilə swagə duwa nə dang lə bi.»

Jesu 'yàgi paja duwa dwana

(Marki 3.13-19; Luk 6.12-16)

10 Targin dang da, Jesu 'wogi *woni girsə gwale duwa nə mwaj dii sir di siwə. Anji 'yàgi dwana di idi 'ywara gi dúndi di àcne bam nare sidəgi lə me, swa gi nare daa mwom day gi dirəw jiga jiga lə me wamani day gi dirəw jiga jiga gi cogi nare tuləgi lə me ca. ² Woni girsə gwale ginə Jesu duwa nə ta di, anji 'wogigi paja duwa me ca. *Paja duwa nə mwaj dii sir nə ta di sumdəgi me i ta: Dirin nə piyə da, i Simō gi gi 'wogiw Piyer me chendiw gi Andire me, Jak day gi chendiw gi Jā nə i Jebede dindaw me, ³ Pilip me Barteleme me, Toma me Matiyə gi i *aba salaw dole gi geche gi *Rom mani me, Jak gi i Alpe gorindiw me Tade me, ⁴ Simō gi i gun gi day gi nə kwandaw nə ur nare nə *Juwib ba damna gi didəgi day me, Judas Iskariyot gaba 'yàa Jesu woni marande duwa isiragi lə di me ca.

^a 9.37 Swagə woni urə ñilə: Gwale gi ka lə da, swagə woni urə ñilə di i nare nə irmə 'yogi nañ me nə 'wocñ mani min woni àla bədə.

Jesu kiji paja duwa nə mwaj dii sir di

(Marki 6.7-13; Luk 9.1-6)

⁵ I nare nə mwaj dii sir nə ta di me Jesu kijigi managi ciriya ciriya di. Anji waygi mani nə cendi ba àlna bá bá me 'yàgi gisəni me ca. Anji waygi ba da: «Nare nə gindəgi i *Juwib bədə da, hana ciri dayə bədə, me hana ciri di *Samariyə bədə me ca. ⁶ Me hana nare nə *Israyel sidəgi lə cendi. Cendi i ya dimənje nə nole de. ⁷ Mana gi wey wey gi anə hana lə da, əsinagi nare berni waynagi wála gi Mārī ha lama gi *dwārī di, ba yala i ib dīm. ⁸ Swana nare nə mwom daa me, swana nare nə mare daa me, nare woni *cagim kaw, siri binəgi cagim day di bam sidəgi lə me, 'ywarnagi nare dúndi di àcne bam sidəgi lə me ca. Nə 'yàng dwana di pəgin da, 'yeni kaw, 'yənagi nare pəgin me ca.

⁹ Anə dara hára da, unə jindar isirangə bədə me, gursi bədə me, chile di bani bani kaw, bwanadi bwagira lə bədə me ca.

¹⁰ Magila dan gaba hára mijəniyə kaw, unə isirangə bədə me ca. Hurbina barge min min mira sidəngə me, layna gi dang bədə. Layna gibande bədə me, unə ciland isirangə bədə me ca, dara aba àla giyə da, bag kaw, anji 'yo wama duwa le.

¹¹ Managi anə gandina hana managi ciri di gecheyə labaa, di dweyə bá bá da, kanjina gun gi ur dara yəng managi siwə do me anə ha dama gandiw si. Me damna managi gun gi ta di kirə duwa lə jang biraa swa dan gaba hára ciri di dangə bá.

¹² Anə dara dimə nare kirə dayə da, àlnagi nare nə kirə ta di labiya waynagi da: “Kal hilala jwam damna gandang!” ¹³ Nare nə ciri dware lə di urnə ba gi yinəng sidəgi lə da, kal labiya dan di àlna giyə ciri day di dware lə. Me nare di gininə yəng sidəgi lə bam da, kal labiya dan di àlna giyə ciri day dware lə bədə me ca. ¹⁴ Managi nare yinəng bədə me dwayna gwale dan gi anə wayiw di bədə me da, hana kalna mana gi ta di, labaa ciri di ta di bam, me bwabinagi usisi gi gidirangə kalnagi didə me ca. ¹⁵ Dwayna, nə wayang i gwale siw: Wála gi Mārī dara àla

sariya di da, ha wama gi nare nə ciri di ta lə di naṇe dwaya wamani ginə ciri di *Sodom day gi *Gomor^a bam siṇ.»

Mani nə ha 'ywa paja nənə Jesu duwa

(Marki 13.9-13; Luk 21.12-17)

¹⁶ «Dwayna, nə kijəng ya dimənje de managi riḡim dalawə. Damna gi naa ya kwəlale de, me maṇna bədə ya kogəl de me ca. ¹⁷ Gamna sidənge dara nare di: Gi ha yibəng 'yàgi woni àla sariya isiragi lə, me gi ha gwabang gi biṛaw managi *kululi day woni amsa Mārīyè me ca. ¹⁸ Gi ha hára gandang woni wama ciri dirəgi lə me dolgə dirəgi lə me dara daran indi. I ta di me anə ha biyəgi gi gwale gi nə wayiw me mani nə nə àlgi di me managi cendi dirəgi lə, me managi nare nə i *Juwib bədə dirəgi lə me ca. ¹⁹ Managi gi dara yibəng 'yàgi woni dwana isiragi lə dara àlang sariya da, kalna hərə dara gwale gi anə ha waya di dī, me hərəna dara “Də hərəng waya i man mo?” di bədə me. Dara dawa di ta lə da, i Mārī me ha 'yàng gwale gi waya di anju. ²⁰ I 'yeni me anə ha waya gwale di bədə me, i *Dúndi dīnə Abirang gi Mārī duwa me ha waya gwale di bidəngə tandi.

²¹ Gun chendiw duwa gang kaw ha wayagi nare woni dwana ba yinəw 'yánaw bam. Dwe abəw kaw, ha àla gi gorindiw yande dige dige me ca. Dine nə yàa da, ha kidə woni marənde gi warəgi woni yàgi, me cendi ha wayagi nare woni dwana ba yibnəgi 'yánagi bam. ²² Nare pad ha ilənge dara daran indi. Me gun gi yinə siw wayna kalna dusiw dīnə biraa 'yaṇa lə da, Mārī ha 'yàw bilə. ²³ Managi gi giłnəng dirəng ciri di minnə da, cimnə hana di dāngə. Dwayna, nə wayang i gwale siw: Managi indi gi *Gun gorindiw di, nə cwarnay hane da, anə ha harba ciri di *Israyel lə di pad bədə siṇ. ²⁴ Aba girsə mani da, dōy aba giłəw mani bədə. Kwaya kaw, dōy aba ciri duwa bədə me ca. ²⁵ Aba girsə mani cwarna gidinə ya aba giłəw mani di de da, siw ha 'ywalawe. Me kwaya cwarna gidinə ya aba ciri duwa di de da, siw ha

^a 10.15 wamani ginə ciri di Sodom day gi Gomor: : Aliya naṇ pii da, Mārī meyendə ciri di Sodom me Gomor me bam biṛiṇ, yarna maktubu di Diyə gi mani giṇdəgi (Genèse) 18-19.

'ywalawe me ca. Gi waynaw aba ciri ba anju ba i *Sidan^a da, nare duwa nə kirə da, gi ha 'wagagi day man mo?»

Láñinagi nare bədə

(Luk 12.2-9)

²⁶ «Yande da, láñinagi nare nə ta di bədə. Mani nə nare gamgi dusirəgi lə pad da, ha dimə daa me, nə gi əlgi budə lə kaw, gindəgi ha piyara daa pad me ca. ²⁷ Gwale gi nə waynang gandiw gi changa da, cwarna waynaw daa gi dawa deŋ deŋ. Gwale gi nə əsi bin sumdəngə namiw nim kaw, nagina daa kulu diwə swajinaw gi berni daa pidenyə me ca. ²⁸ Kalna lánagi gi nare di. Cendi da, neyem 'yáa gun siw gi doni mira, me neyem 'yáa dúndiw bədə. Me láninaw Mārī anju, dara anji duwa da, neyem ulə sidəng me dúndirəng me managi duwa di budə dira gi bam ilə bədə birinyə di bam pad. ²⁹ Bag da, gi bam dirbi nə tētē sir kilgi bam gi chile di bani ga bədə mo? I sidi, dirbi nə ta di min dwaregi lə kaw indarna dodə siŋa lə da, i urə ginə Abirang gi Mārī duwa lə do. ³⁰ Me 'yeni dan da, wudin nə didəng kaw, Mārī 'wocŋ giŋə day le me ca. ³¹ Yande da, lánina bədə: Anə 'yoliw Mārī naŋ doy dirbi nə giŋə bam.»

(Luk 12.8-9)

³² «I dara yande di me, gun gi wayna daa nare dirəgi lə baa i gun ni da, indi kaw, nə ha waya daa managi Aban gaba dama daa di dirəwə anju ba i gun ni me ca. ³³ Me gun gi bilnə biw sarni wayna daa nare dirəgi lə baa 'wocnin bədə da, indi kaw, nə ha waya daa ba nə 'wocniw bədə managi Aban gaba dama daa di dirəwə me ca.»

^a **10.25 Sidan:** Managi maktubu dinə Mārī duwa di gi jangidi pii gi bii gi girek da, gi jangiwi i «Belsebil» mana gi ka lə. Nare nə Juwib 'wogi Sidan gi bii day dāng «Belsebil». Gindiwi di biyə da, i «dúndi di əcne geche day».

Nare ha agida bam dara Jesu

(Luk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ «Kalna irmə dusirəngə dara ba nə yalang i gi labiya siṅa didə ka di. Nə yalang i gi labiya bədə, me nə yalang i gi suginə di idi say. ³⁵ Nə yala agida i *nə dwe day gi abəw bam, deme day gi durmədi bam, deme di dirway day gi nwadi bam.* ³⁶ Nare nə *dam gandim kirə min kaw, ha iləmme* dara daran indi.^a

³⁷ Gun gi urnə abəw labaa iw naṅ dwaynan indi bam da, anji ha neyama gidə gun ni bədə, labaa gun gi urnə gorindiw labaa durməw naṅ dwaynan indi bam da, anji ha neyama gidə gun ni bədə me ca. ³⁸ Gun gi unə **habda* duwa gi dagila diwə me pamnan nim bədə me da, anji ha neyama gidə gun ni bədə.^b ³⁹ Gun gi urnə bilə gi siw duwa dodə siṅa didə ka da, anji ha nwala bilə duwa gaba dama gi dirəw birin di i bam, me gun gi giṅinə bilə gi siw gi siṅa didə ka di bam dara daran indi da, anji ha 'ywa bilə gaba dama gi dirəw birin di le.»

Gun gi yinə gun giṅə Māṛi duwa siwə da, yi i Māṛi

(Marki 9.41)

⁴⁰ «Gun gi yinəng gi dwani da, anji yin i indi, me gun gi yinən indi gi dwani da, anji yi i aba giyən di. ⁴¹ Gun gi yinə **aba cimə Māṛi biw* gi dwani dara anji ba i aba cimə Māṛi biw da, gun gi ta di ha 'ywa gwayni duwa bwara gi aba cimə Māṛi biw duwa di min me. Gun gi yinə aba àla mani nə tiba Māṛi dirəwə gi dwani dara anji ba i aba àla mani nə tiba Māṛi dirəwə da, gun gi ta di ha 'ywa gwayni duwa bwara gi aba àla mani nə tiba Māṛi dirəwə duwa di min me ca. ⁴² Dwayna, nə wayang i gwale siw: Aba girsə gwale ni gi neyamna mani bədə nare dirəgi lə, me gun gi wey wey gi 'yānaw nimi nə chà nə hilale, inam i maniyə bani mira kaw, dara anji ba i aba girsə gwale ni da, gun gi ta di ha 'ywa gwayni duwa le bá.»

^a 10.36 Yarna Miche 7.6

^b 10.38 *'wóo gi habda dima gi dagila dimə*: Gindiw di biyə way ba da: Kal mə ina ib dara urə gi gilə gi dirin me made me ca.

11 Managi Jesu 'yàgì *woni girsә gwale duwa nә mwaj dii sir di gisәni 'yeң bam mwom da, anji so daa mana gi ta lә di me ha managi ciri di jiga jiga di wama gi ta lә di dara gilәgi gi nare mani me àsagi gi berni me ca.

Jesu me Jā Batis me

(Luk 7.18-35)

² *Jā Batis duwa da, i dangeyә. Anji dwaya mani nә Jesu *Kiris àlgi di, me anji giyә woni girsә gwale duwa nә yab dara ba hane urnәw ba da: ³ «I ijim me mә i gun gi woni cimә Mārī biw nә pii way gwale duwa ba hára lә di^a, labaa nә beyadinanin i gun gi dang mo?» ⁴ Irī Jesu di cogi lә diyә waygi ba da: «Cwarna hana waynaw Jā di mani nә anә doygi gi sumdәng me, anә yәrgi gi dirәng me di: ⁵ Nare nә dirәgi bu kaw, cor yәr mana me, nә majgәndi kaw, ha daa tiba tiba me, nare nә cagim àlgi kaw, cagim siribi bam sidәgi lә me, nә sumdәgi dугir kaw, doy gwale me, nare nә mare kaw, bidәgi agidi daa me, nare nә bugir kaw, gi waygi Nō di lade me ca. ⁶ Me gun gi dusiw ina sir sir dinә bәdә da, anji dam i gi sii 'ywala.»

⁷ Managi woni girsә gwale ginә Jā duwa di cor ya dīm da, Jesu waygi nare nә giře di gwale ginә Jā duwa ba da: «Anә 'wo dara yara i na managi din dwaři lә di mo?»^b Anә 'wo dara yara i dirwa gi gale gigidiw cow ka me, ka me di mo? Bәdә. ⁸ Bag da, anә 'wo dara yara i na mo? Anә 'wo dara yara i gun gi hurә barge gi lade mo? To, nare woni hurba barge gi ladibe da, dam i bidang dinә dolgә lә ga bәdә mo? ⁹ Bag da, anә 'wo dara yara i na mo? Aba cimә Mārī biw mo? I sidi, me nә wayang: Jā i aba cimә Mārī biw 'yang, me anji duwa da, doy aba cimә Mārī biw bam. ¹⁰ Dara anji i paja gi Mārī way

^a 11.3 *gun gi woni cimә Mārī biw nә pii way gwale duwa ba hára lә di*: Cendi ur ba gi way i dara *Dole gi Mārī biyәw gi Kiris di.

^b 11.7 Jesu way i dara nare nә giře nә 'wo din dwaři lә dara yara gi Jā Batis àlagi gi nare batemә; yarna chapitir 3.1-6.

gwale duwa managi *Maktubu duwa lə ba da: “Doy, nə giy paja ni ya lə dirəmə dara ba dangirinam birmə dima bam ladi.”^a

¹¹ Dwayna, nə wayang i gwale siw: Managi nare nə namde yəgi dodə sına didə ka dwaregi lə da, gun min gi geche gaba dwaya Jā gaba əlagi nare batem bam da, ilə bədə. Me wála gi caga ka lə da, gun ina gi pəgiñ me kalna Māri lamna *dwāri diwə da, anji i gi geche doy Jā di bam.

¹² Managi aliya gi big gi Jā yala nim me əlgi gi nare *batem biraa dawa di laba lə da, nare nə əcne giñ dwāri di daa bam gi dwana me, ur ba gi chəbidi lamdi cendi. ¹³ Woni cimə Māri biw pad me *bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa me waya gwale ginə dwāri di daa di biraa aliya gi Jā yala nim ka di bá. ¹⁴ Me anə urnə banə kalna dusirəng gwale ni diwə da, *Eli gi gi way gwale duwa ba hára lə di^b, i Jā. ¹⁵ Gun gi sumdəw woni dwaya gwale ina lə da, kal a dwayna.

¹⁶ Bag da, nare nə caga ka di da, nə ha 'wogi irməgi i gi nare nə wey mo? Nə ha irməgi i gi dine woni dama wunji burəgi lə me, 'wogidi kwandagi ba da:

¹⁷ “Nə tongnin mani nə too me,
anə nari lə diyə bədə.

Nə tongnin diri di made kaw,
anə nul lə diyə bədə me ca.”

¹⁸ Nə way yande dara, managi Jā di gira duwa lə da, anji wom mani bədə, me chə gani bədə me mwom da, nare way ba, dúndi di əcne ba ilə diwə. ¹⁹ Me managi indi gi Gun gorindiw, nə gira da, nə wom mani me, nə chə gani me ca da, cor nare way ba nə dam i dara wama me chə gi gani me birinñ dim, ba nə bamar i gi woni salaw dole gi geche gi Rom mani me, nare nə əcne nə dang me ca. Me nə wayang da: Dirinñ naa nənə Māri duwa da, gi 'wocniği i gi mani day nə əla lə.»

^a 11.10 Malachi 3.1. Gwale gi ta di, Māri wayiw i *Dole gi anji biyəw gi *Kiris di. Māri wayiw Kiris baa ha giyə paja duwa min dirəwə pii. Paja gi ta di, i Jā.

^b 11.14 Eli gi dee hára lə di: Yarna gwale duwa managi Malachi 4.5 lə.

**Wamani ha 'ywa nare nə giṅ kala
gi irmə day gi àcne bam di le**

(Luk 10.13-15)

²⁰ İri, Jesu ilə iṅiṅə nare nə ciri di gechide nə yab lə; i ciri di anji àl mani nə daṅa naṅ lə didə bá bá, me nare dıra giṅ kala gi àcna day di bam com me, cendi giṅ hára gaba 'ywa Mārī bam me ca. ²¹ Anji waygi da: «'Yeni nare nə ciri di Korasin, wamani ilə didəngə! 'Yeni nare nə ciri di Betisada kaw, wamani ilə didəngə me ca! Dara mani nə daṅa nə nə àlagi managi dwarengə 'yeni da, dee nə àlnagi i managi ciri di Tirə me ciri di Sidōnə me da, nare day dee kal àcna day di bam big dīm me cendi dee ha hára 'ywa Mārī. Cendi dee hurbə barge gi gi busiw gi suwal sidəgi lə me cubi dibiriṅ basa didəgi lə dama nim ṅaginiyə di me ca. ²² I ta di me, nə wayang nim ba, wála gi Mārī dara àla sariya di da, ha wama gandang naṅe dwaya nare nə ciri di Tirə bam me, nə ciri di Sidōnə di bam me ca. ²³ Me mindi ciri di Kapernom da, də irim diya Mārī baa ha 'wóy hára nim i daa ba? Bədə. Anji ha chóy i managi bengə. Dara mani nə daṅa nə nə àlgi diyə mindi di, dee nə àlnagi i ciri di *Sodom didə tandi da, laba ka kaw, tandi dee wor ilə siṅ. ²⁴ I ta di me nə wayang nim: Wála gi Mārī dara àla sariya di da, 'yeni nare nə ciri di Kapernommə da, ha wama gandang dwaya nare nə ciri di Sodommə di bam.»

Birmə gaba 'wacna Mārī

(Luk 10.21-22)

²⁵ Mana gi ta lə da, Jesu wayiw Mārī ba da: «Ay Aban, aba ciri gi mani nə daa me nə dodə me i isəwə, nə àlim dóche, dara nare woni diriṅ naa me, nə woni 'wacna mani me da, mə budigi mani nə ta di dodə, me cor mə gilgi gandagi i dine nə 'yəng daa cendi. ²⁶ Əw, Aban, ta di me i mani nə lade nə dirəm urgi di.»

²⁷ İri, Jesu waygi nare ba da: «Aban gi Mārī bon mani pad isinə. Gun min kaw, 'wocṅin indi gi Gorindiw di bədə, i Aban min tenene me 'wocṅin anju. Gun min kaw, 'wocṅ Aban di bədə, me i indi gi Gorindiw me nə 'wocṅiw indi, me i nare nə nə ur dara ba nə gilgi Aban di le do me cendi ha 'wacṅaw siṅ.»

Birmə gaba bwa gwayni

²⁸Dang da, Jesu way ba da: «'Yeni nare pad nə hudir gi nugide ilə didəngə me, gwayni àlang da, hane 'ywanan, me indi, nə ha laya hudir dan gi nugide di chigidəng dodə me, anə ha bwa gwayni. ²⁹Nə i aba àsa dın dodə me, dusin so kaləng bədə me ca. Yande da, unə gilə ni gi nə giləng gandiw di^a me, kidinə woni girsə gwale ni me ca. I yande do me anə ha 'ywa bwa gi gwayni di siŋ. ³⁰I sidi, gilə ni gi mani gi nə giləng gandiw da, wom bədə me, hudir ni kaw, hibal le me ca.»

Jesu i wála gaba bwa gwayni di aba ciri duwa

(Marki 2.23-28; Luk 6.1-5)

12 Wála gi ta lə da, Jesu day gi nə *woni girsə gwale duwa ha jə gi dəge nə gemeyə dwaregə lə; i gi *wála gaba bwa gwayni ginə nare nə *Juwib dayə. Me woni girsə gwale duwa di, cherni àlgi le. Mwom da, cendi piy geme diw di me gogil dirəw wom.

²Managi nare nə gi 'wogigi *Parise ba gi yər yande mwom da, cendi wayiw Jesu ba da: «Yər woni girsə gwale dıma di de! Cendi ilə àla i mani nə *bii inda gi 'wóo im àla day bam wála gaba bwa gwayniyə.»

³Jesu waygi ba da: «Anə āsi mani nə Dabid àlgi di managi Maktubu dınə Mārīyə bədə mo? Dabid me woni bwaw me, wála min, cherni àlgi. ⁴Anji dım ha kulu ginə Mārīyə me lay mapa gi gi chigidiw Mārī kulə di^b, me cendi wom.^c Bag da, anji me woni bwaw di me, dee neyem wama gi mapa gi ta di bədə, me i *woni bwasa Mārī mıra me wom mapa gi ta di cendi. Me mani nə Dabid àlgi ta di, i àcna Mārī dirəwə bədə. ⁵Labaa, anə āsi mana gi bii gi 'wóo lə gi way dara woni bwasa Mārī me, wála gaba bwa gwayni di me bədə mo? Wála

^a 11.29 unə gilə ni gi nə giləng gandiw di: Managi maktubu dınə Mārī duwa di gi jangidi pii gi bii gi girek da, gi jangi mana gi ka lə ba «Unə jug ni managi kundirəngə». Jesu u jug di irmiw gi gilə gi mani nə gun giləng.

^b 12.4 mapa gi gi chigidiw Mārī : Yarna managi Lebitik 24.5-9 lə.

^c 12.4 Yarna maana dınə Dabid me mapa di me managi 1 Samiyel 21.1-7 lə.

gaba bwa gwayniyә di kaw, woni bwasa Mārī àl giyә managi *kulu gaba bwasa Mārīyә di le. Ta di, cendi ilә cilanga i bii gi 'wóo ginә wála gaba bwa gwayniyә di daa. Me mani nә cendi àlgi ta di, àl i mani nә àcne Mārī dirәwә bәdә. ⁶ Me nә wayang: Caga ka di, gun gaba dwaya kulu gaba bwasa Mārī bam di ilә. ⁷ Dwayna, managi Maktubu dinә Mārī duwa dwarī lә, anji way da: “Nә ur anә banә yarna kwandang nәgini day. Yara gi kwandang nәgini day da, ladi doy àlan gi sarga bam.”^a Dee anә 'wacnana gwale gi ta di gindiwe da, woni girsә gwale ni di, anә dee ha bwagi gwale didәgi lә bәdә. Mani nә cendi àlgi ta di, i nә àcne Mārī dirәwә bәdә. ⁸ Dwayna, indi gi Gun gorindiw di, nә i wála gaba bwa gwayni di aba ciri duwa.»

Jesu so abe daa wála gaba bwa gwayniyә

(Marki 3.1-6; Luk 6.6-11)

⁹ İri, Jesu so kal mana gi ta di bam me ha gir managi *kulu day gaba amsa Mārīyә. Anji gandi ha kulә. ¹⁰ Mana gi ta lә di, abe min gi isәw mar bam ilә. Mwom da, nare nә gi 'wogigi *Parise ur Jesu di ba da: «*Bii inda gi 'wóo lә da, gi neyem swa gun gaba mwom daa *wála gaba bwa gwayniyә di le mo?» İrmә dayә bag kaw, cendi kanji ba gi 'yo gwale gi àcne biwә dara ba gi ha gandiw woni àla sariya dirәgi lә. ¹¹ İri Jesu urgi ba da: «I wi managi dwarengә me dimәn duwa min indarna gubu gi dungeyә gi wála gaba bwa gwayniyә da, ha 'wódi daa bәdә mo? ¹² Me gun gi gisage da, ladi doy dimәn di bam bәdә mo? Yande da, bii inda gi 'wóo kal birmә dara ba mә àlna ladni managi wála gaba bwa gwayniyә di le me ca.»

¹³ İri, Jesu wayiw abe gi isәw mar bam di: «Yә isәw dodә!» Me anji yә isәw dodә, me isәw di cor gidi ladi ya gi min di de me ca. ¹⁴ Mwom da, nare nә Parise di gandagi iche managi kulu gaba amsa Mārīyә di me, dayar gagi gwale dara ba gi ha àla i man dara 'yáa gi Jesu bam mo?

^a 12.7 Oje 6.6

Jesu i aba àla giyə gi Māṛī biyəw di

¹⁵ Me managi Jesu baa doy dara cendi ma gwale ba gi 'yəwe mwom da, anji cim kal mana gi ta di bam me yá. Irí, nare nə gire nañ pam tariw me, anji so nare nə mwom daa dwaregi lə pad. ¹⁶ Cor, anji irin nare di waygi cendi ba gılñew daa bədə. ¹⁷ Ta di me i mani nə tanga Aba ciri gi Māṛī wayiw *aba cimə biw gi Esayi gwale day di me yala àlal kirab. Anji waya ba da:

¹⁸ *Yarna aba àlan giyə ni, nə biyəw me,
dusin uriw nañe.*

*Nə chíw *Dúndi ni managi diwə,
me anji ha gıləgi nare nə siña gındidi lə pad
birmə gi lade tiba.*

¹⁹ *Anji ha kanja gun gwale bədə me,
anji ha swaja gwale daa kəndirij kəndirij bədə me ca.
Gi ha dwaya marijaw managi birmə dalawə bədə.*

²⁰ *Dirwa gi kojəre kaw, anji ha aw bam bədə.
Lamba di ina lə 'ywa lə bani hiñe kaw, anji ha
budədi bam bədə me ca.*

*Anji ha àla yande di biraa dara mani pad àlalna
gi birmə day tiba bá.*

²¹ *Me nare nə gındəgi jiga jiga pad siña didə ka
ha kala irmə day diwə anju.^a*

Jesu àl giyə i gi dwana dinə wi mo?

(Marki 3.20-30; Luk 11.14-23; 12.10)

²² Targin dang da, gi háraw gi Jesu abe min gi dirəw bu me i mim me ca. I dúndi di àcne me àliw yande tandi. Jesu sow daa, me abe di cor way gwale me yər mana ladi pırang me ca. ²³ Nare nə gire di yibidi didəgi me, wajibi gwale bulə dayə ba da: «Bag da, abe gi ta di i dole gi *Dabid mwəw gi də ilə beyadawə di bədə ba?» ²⁴ Me nare nə gi 'wogigi *Parise doy gwale gi ta di me way day ba da: «Abe gi ta

^a 12.21 Esayi 42.1-4

di 'yorbi dúndi di àcne bam nare sidәgi læ di, i *Sidan^a di i dúndi di àcne geche day me 'yàw dwana di ta di tandi.»

²⁵ Jesu 'wocn irmә day di com, me waygi da: «Nare nә wama gi minnә jarna say gi sidәgi day da, wama gi ta di ha meyendara i bam. Nare nә ciri didә labaa chebini di kirә jarna say gi sidәgi day kaw, ciri di ta di labaa chebini di kirә di kaw, ha wara dama læ jang bәdә. ²⁶ Ina i Sidan me 'ywarna kondidi Sidan bam da, tandi jәr say gi sidi dira gang. Yande da, dwārī dira di ha wara læ man dang mo? ²⁷ Anә way ba indi di, ba i gi dwana dinә Sidan dira me ba nә 'yor gi dúndi di àcne di. Me ina yande da, woni girsә gwale dan di, i wi me 'yәgi dwana me 'yor nim gi dúndi di àcne bam di mo? Yarna, i nare dan di gang me ha waya dara gwale dan gi anә wayiw ta di ba ha læ bәdә. ²⁸ Me ina i gi *Dúndi dinә Mārī duwa me nә 'ywarna gi dúndi di àcne bam mwom da, ta di gil dara dwārī dinә Mārī duwa kaw, yala 'ywang dīm. ²⁹ Dang kaw, mә urnә ba mә gandina hana managi gun gaba dwana kirә duwa læ dara laya gi mani duwa nә 'ywa bam da, mә ha àla i man mo? Mә magdi gun gaba dwana di dodә do me mә ha chaba mani duwa nә kirә ta di bam pad sin.^b

³⁰ Gun gi ina i gun ni bәdә da, anji i aba ilән me, gun gi wananә daya gi swagә daa læ bәdә kaw, anji i aba lesiragi bam jiga jiga me ca. ³¹ I dara yande me nә wayang nim Mārī ha kala dusiw hilala nare àcna day gi jiga jiga diwә le, me àcna day gi cadibiw nim kaw, anji ha kala dusiw hilala læ diyә me ca, me nare nә cadibina i *Dúndi duwa da, anji ha kala dusiw hilala didәgi læ bәdә birin. ³² Gun gi wayna indi gi *Gun gorindiw gwale ni gi àcne kaw, Mārī ha kala dusiw hilala le diwә, me gun gi wayna Dúndi dinә Mārī duwa gwale dira gi àcne da, anji ha 'ywa dusi di hilale dinә Mārī di laba bәdә me sanga bәdә me ca.»

^a 12.24 *Sidan*: Managi maktubu dinә Mārī duwa di gi jangidi pii gi bii gi girek da, gi jangiwi i «Belsebil» mana gi ka læ. Yarna gwale dira me gindiwi di biyә managi chapitir 10.25 maktubu gindidi di dodә læ.

^b 12.29 Managi gwale gi diri gi ka læ di da, gun gaba dwana di i Sidan. Aba ganda kirә nә gun gaba dwana duwa læ laya mani duwa di, i Jesu. Anji gandi ha kirә nә Sidan dira læ di me kidi nare daa isidi læ.

Habda me yàa duwa me

(Luk 6.43-45)

³³ «Dwayna, habda gi lade da, yè ladi le, me habda gi àcne kaw, yè àcne me ca. Habda gi àcne, labaa gi lade kaw, gi 'wocniw i dara yàa duwa. ³⁴ Miğay dindadi nə ga! 'Yeni anə àcne, me i man me anə ha waya gwale gi lade mo? Dara gun biw da, way i gwale gi 'wana dusiw daa. ³⁵ Gun gi lade da, way i gwale gi lade gi 'won dusiw di korgin daa, me gun gi dusiw àcn da, way i gwale gi àcne gi 'won dusiw di korgin daa me ca. ³⁶ Nə wayang: Wála gi Mārī dara àla sariya di da, anji ha urə nare ba biynəw gwale gi wadnani pad gi cendi tanga wayiw di daa. ³⁷ I dara gwale dima gi waya me Mārī ha yaram nim ba mə i gun gi tiba, dang kaw, i dara gwale dima gi waya me Mārī ha yaram nim ba mə i gun gi àcne me ca.»

Nare ur Jesu ba àlnagi mani nə daṇa

(Marki 8.11-12; Luk 11.29-32)

³⁸ İri, *woni gilə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa me nare nə *Parise me hára 'yo Jesu me wayiw ba da: «Aba gilənin mani, nə urnin ba mə àlnanin mani nə daṇa, nə yərnine!» ³⁹ Mwom da, anji waygi ba da: «'Yeni nare nə caga ka, anə i nare nə àcne, me anə i woni cwaw Mārī tarang ta di me, anə urin mani nə daṇa de! Nə ha àlang mani min nə daṇa nə dang bədə, i mani nə daṇa nə wun ya nə pii àlal gi *aba cimə Mārī biw gi *Jonas ta di de mira. ⁴⁰ Ha 'ya ya Jonas tanga baa dam nim dòche gi geche nudəwə wála subu ta di de^a me, indi gi *Gun gorindiw di kaw, nə ha àla wála subu managi muni lə di me ca. ⁴¹ Wála gi Mārī dara àla sariya di da, nare nə ciri di Ninib lə ha swa daa nare nə caga ka dirəgi lə me ha waya cendi ba i nare nə àcne. Dara nare nə Ninib di tuni pii doy berni dinə Jonas duwa me kala àcna day di bam me yala 'yo Mārī.^b İri, caga ka da, gun gi doy Jonas bam ilə. ⁴² Wála gi Mārī dara àla sariya di da, doli di geche di wama gi tulin di

^a 12.40 Yarna managi Jonas 2.1 lə.

^b 12.41 Yarna managi Jonas 3.5-8 lə.

isay gi abeyə di, ha swa d̄ibə daa nare nə caga ka dirəgi lə me ha waya cendi ba i nare nə àc̄ne. Dara tandi tanga swa i s̄ina di yeyə hən̄ h̄ara dara dwaya dirin̄ naa nənə dole gi Salmō duwa.^a İri, caga ka da, gun gi d̄oy *Salmō bam ilə.»

Gwale ginə dúndi di àc̄ne cwara dira gi gun siwə

(Luk 11.24-26)

⁴³ «Managi dúndi di àc̄ne d̄imnə bam gun siwə mwom da, tandi ha kid̄ibara bam kudmi dalawə kan̄ja mana gaba dama bwa gwayni, me tandi 'yo bədə. ⁴⁴İri, tandi irim dusidi lə ba da: “Ladni duwa da, nə cwara h̄ara mana ni gi nə dama lə pii me nə kalaw di bi.” Dúndi di àc̄ne di cwara me 'yo mana di i pəgin̄, tojər bam kwa dirədi lə me, mani kaw, danḡirar ladi me ca. ⁴⁵İri tandi ha laya dúndi di àc̄ne wurgisub̄u danḡ di gwale dira wom d̄oy dira bam, bamara gandidi min̄ h̄aragi gira mana gi ta lə di me damgi lə. İri, wid̄ibə ginə gun gi ta di, cor àliw nañ d̄oy gi pii bam bi. Mani nə ha 'ywa nare nə àc̄ne nə caga ka di kaw, ha wunə i yande dige dige me ca.»

Jesu iw me chamraw me

(Marki 3.31-35; Luk 8.19-21)

⁴⁶ Managi Jesu ilə wayagi nare nə giṛe di gwaleyə s̄in̄ da, iw day gi nə chamraw yala d̄ibə ilə ic̄he dara ba gi wayiw gwale. ⁴⁷Mwom da, gun min̄ h̄ara wayiw da: «İm me chamram me ilə ic̄he, cendi ur ba gi wayim i gwale.» ⁴⁸Me Jesu di wayiw: «I wi me i iin mo? I nə wi me i chamran di mo?» ⁴⁹İri an̄ji gil isəw *woni gir̄sə gwale duwa di didəgi lə me waygi nare nə giṛe di ba da: «Yarna, iin me chamran me di, i ka. ⁵⁰Dara gun gaba àla mani nə Aban gaba dama daa dusiw urḡi da, an̄ji me i chend̄in, i chid̄in, i iin.»

^a 12.42 doli di geche di wama gi tul̄in̄ di isay gi abeyə: Wama gi tul̄in̄ di isay gi abeyə gi ta di, gi 'wogi sumiw gi danḡ «Cheba». Yarna maana dinə Salmō day gi doli di wama gi Cheba lə managi 1 Dolgə 10.1-10 lə.

Gwale gi diri ginə aba chîgidə swagə

(Marki 4.1-9; Luk 8.4-8)

13 Wála gi ta lə da, Jesu dimə kirə hára iche me ha dama kuray gi bile biwə dara giləgi gi nare gwale ginə Mārī duwa. ²Nare nə gîre hára dayar tuliwə, i ta di me anji nagî dam nim birwa dalawə. Nare nə gîre di dibidi day daa nimi bidəgi lə. ³Anji gilgi mani nañ i gi gwale gi diri. Anji waygi da: «Dwayna! Abe min so baa ha chîgidə swagə yiga lə. ⁴Managi anji ilə chîgidə lə da, swagə dirəgi nə yab wujabar bor managi birmə lə me, dirbi gira tigigi chógidigi bam car. ⁵⁻⁶Swagə dirəgi nə min da, wujabar day bor managi gindara lə. Cendi gandi daa kaláng mindagi, me 'yo birmə gaba bwa sabiragi hára dodə cog bədə dara siña di lade di yengi le. Yande da, managi dawa gira ən didəgi lə da, swagə nə ta di woy bam. ⁷Swagə dirəgi nə min dang bi bor day managi chemde woni jimdi dwaragi lə. Cendi dim daa, me chemde woni jimdi di so yigi daa swamama imgi jwara bam. ⁸Me swagə dirəgi nə min bor day siña di ladeyə. Cendi dim jor naa dirəgi, me swagə nə ta di didəgi lə min da, dirəgi 'yarbar nañe. Nə min àl dirəgi neyem aru, nə min dang àl dirəgi neyem giniñ kubi, nə min dang bi àl dirəgi neyem giniñ subu. ⁹Gun gi sumdəw woni dwaya gwale ina lə da, kal a dwayna.»

Jesu gilgi nare mani gi gwale gi diri dana mo?

(Marki 4.10-12; Luk 8.9-10)

¹⁰Mwom da, *woni girsə gwale ginə Jesu duwa di chidibə Jesu siwə ib ib me urbiw ba da: «I dana me mə gilgi nare mani di i gi gwale gi diri mo?» ¹¹Anji cogi lə diyə waygi ba da: «'Yeni da, Mārī àl gandang ladni; anji giləng gwale siw gi budə lə dara lama duwa gi dwārī di dim, me gilgi nare nə dang bədə. ¹²Dara gun gi mani duwa ina lə da, gi ha 'yàw lə diyə nañ dang bi, me mani duwa ha bilbə dodə. Me gun gi duwa ina lə bədə da, nə hiñe isəwə ta di kaw, gi ha 'wóo i bam. ¹³Nə gilgi mani gi gwale gi diri di da, i dara cendi uñbi me yər bədə, doməndi me doy bədə, me 'wocñ gwale di gindiw bədə

me ca. ¹⁴Ta di me i gwale ginə Mārī duwa gi wayiw aba cimə biw gi Esayi di me yala àlal gandagi kirab. Mārī way da:

*“Anə ha dwaya,
me anə ha 'wac̣na g̃indiw bədə.
Anə ha un̄bə gi dirəng,
me anə ha yara bədə me ca.*

¹⁵Dara 'yeni nare nə caga ka di,
*didəng woy nañe.
Anə hurbə d̄ündirəng sumdəngə me
anə dechibi dirəng daa me,
dara sumdəng ba dwayna bədə,
me dirəng kaw, ba yarna bədə me ca.
Anə giñ gaba 'wac̣na mani g̃indəgi bam me
cwarə gaba hára 'ywan bam me ca.*

I ta di me nə 'yo gi birmə gaba biləng nim daa bədə di.”^a

¹⁶Me Jesu waygi woni girsə gwale duwa ba da: «Me 'yeni da, anə dam i gi sii 'ywala, dara dirəng yəre me, sumdəng kaw, doye me ca. ¹⁷Dwayna, nə wayang i gwale siw: Woni cimə Mārī biw nə ßig nañ me nare nə dang nə tiba Mārī dirəwə nañ, tanga ur ba gi yər mani nə anə yərgi caga ka di, me 'yogi yərgi bədə, cendi ur ba gi doy gwale gi anə doyiw caga ka di me, doyiw bədə me ca.»

Gwale gi diri ginə aba chəə swagə di g̃indiw

(Marki 4.13-20; Luk 8.11-15)

¹⁸«'Yeni da, dwayna gwale gi diri ginə aba chəə swagə duwa di g̃indiw. ¹⁹Swagə dirəgi nə wujabar bor birmə lə di, wun i ya gun gi doy berni dinə *dwārī di daa me 'woc̣n̄ g̃indidi bədə ta de. Sidan hára gira biy gwale gi ilə dusiwə di bam.

²⁰Swagə nə min nə bor day g̃indara lə da, i gun gi doy gwale ginə Mārī duwa me, yiw gi sii 'ywala kaláng maa, ²¹me kal gwale di bo sabiraw dusiwə bədə. Anji i gun gi yi siw woy bədə. Managi wamani 'ywanaw dara gwale ginə Mārī da, anji so kaláng giñ gwale ginə Mārī duwa di bam. ²²Nə min nə wujabar day bor managi chemde woni jimdi dwaregi lə da, i gun gi doy

^a 13.15 Esayi 6.9-10

gwale ginə Mārī duwa di maa, ırı anji ırım managi wamani gi jiga jiga gi siņa didə ka diwə, anji kañji 'ywa gi siņa didə ka gi i mani nə pəgin̄ yag. I yande me irmə pad gi anji ırmıw di da, yi gwale ginə Mārī gi dusiwə di daa swamama imiw əla gandıw giyə bam. ²³ Me swagə nə bor day daga dalawə siņa di ladeyə da, i nare nə doy gwale ginə Mārī duwa me 'woc̄n̄ gındiw ladi. Cendi i ya swagə didəgi nə min nə bo dirəgi aru me, nə min giniñ kubi me, nə min giniñ subu me ta de.»

Gwale gi diri ginə barım duwa

²⁴ Jesu waygi gwale gi diri gi d̄ang bi ba da: «*Dwārī di daa da, wun i ya abe min gi gisi swagə duwa nə lade managi daga duwa lə ta de. ²⁵ Me gi changa d̄warı di nare pad i nuni da, aba marande duwa ha gisəw barım lə swagə nə lade di didəgi lə me, kal siw ya. ²⁶ Managi swagə di gandi didəgi da, gi yər barım kaw, gandi ilə me ca. ²⁷ Mwom da, k̄oy nənə aba daga di h́ara gira uriw ba da: “Aba cırı nin, b̄ag da, tanga mə gisi i swagə nə lade managi daga dıma lə di ga b̄ədə mo? Me ırı, barım da, swa duwa i gındiw wey mo?” ²⁸ Anji waygi ba da: “I aba marande ni me əl mani nə ta di.” ırı, k̄oy di uriw ba da: “Yande da, ga mə ur ba nə hananin piynə barım di bam mo?” ²⁹ Me anji cogi lə diyə ba da: “B̄ədə, piynə barım di caga ka b̄ədə siñ, dara anə piynəw caga ka da, anə ha piyə swagə di b̄amagi gi barım di min. ³⁰ Kalnagi gi jwarna le ca dayə biraa ẃala gaba ñilə gi didəgi lə b́a. Dawa di ta lə da, nə ha wayagi woni ñilə swagə di, gi ajına barım di bam pii, magidinaw daa ulnəw bam do me gi ñilnə swagə di bwanan gandagi becheyə siñ.”»

Gwale gi diri ginə habda gi gi 'wogiw mutardi dirəw

(Marki 4.30-32; Luk 13.18-19)

³¹ Jesu di waygi nare gwale gi diri gi d̄ang bi ba da: «*Dwārī di daa da, wun i ya habda gi *mutardi^a dirəw nə gun ugi ha mogi managi daga duwa lə ta de. ³² Dirəw di i b̄ani hiñe hiñe

^a **13.31 mutardi:** Habda gi gi 'wogiw «mutardi» da, i habda gi nare nə Juwib d̄ilbiw managi yiga day dalawə dara hangda gi bira. Dirəw da, i b̄ani b̄ani yande, me habda siw da, jor ya jimdere de.

doy kwandaw habde dirәgi nә pad bam, me managi cendi gandi daa da, jorbi naṅ doy habde pad bam, me gidә habda gi geche gi dirbi nә daa kaw, dangiri ciri day gangirawә damdi lә.»

Gwale gi diri ginә musbu duwa

(Luk 13.20-21)

³³ Jesu waygi gwale gi diri gi dang bi ba da: «*Dwāṛi di daa wun i ya *musbu gi deme juw bow burә gi koro mwaj diwә dara ala gi mapa ta de. Managi tandi koyiw bamiw daa min mwom da, burә di sodi daa pad duwa lә.»

Jesu gilgi nare mani i gi gwale gi diri dara na bag di mo?

(Marki 4.33-34)

³⁴ Mani nә pad ta di, Jesu gilgi nare i gi gwale gi diri. Inam i nare nә giṛe da, diban gwale gi diri da, Jesu tin biw waygi gwale bәdә birin. ³⁵ Ta di me i gwale gi tanga Māṛi wayiw *aba cimә biw di me yala alal kirab. Anji waya ba:

*«Nә ha gilәgi mani i gi gwale gi diri,
nә ha wayagi mani nә i budi lә big wala gi nә diy gi
mani gindәgi bә di daa.»^a*

Gwale gi diri ginә barim di gindiw di biyә

³⁶ Targin dang da, Jesu di so kal nare nә giṛe di diṁ me ha gir ulay. Mwom da, woni girsә gwale duwa hāra tuliwә ib me wayiw ba da: «Biynin gwale ginә barim gi daga lә di gindiw daa.» ³⁷ Anji waygi ba da: «Aba gisә swagә nә lade di da, i indi gi *Gun gorindiw. ³⁸ Daga di, i siṅa gindidi pad. Swagә nә lade di, i nare nә kal Māṛi lam *dwāṛi duwa didәgi lә. Barim di, i nare nәnә *Sidan dira. ³⁹ Aba marande gaba gisә barim di, i Sidan. Nṛilә gi swagә di, i wala 'yaṅa duwa. Woni nṛilә swagә di, i *Paja nәnә Māṛi duwa nә daa. ⁴⁰ Aja gi barim layaw ulәw bam duwa lә ta di, wala 'yaṅa duwa lә kaw, ha alala i yande me ca. ⁴¹ Indi gi Gun gorindiw di, nә ha kijә paja ni nә daa hāra lә, me cendi gira ha 'ywara nare woni lama kwandagi

^a 13.35 Maktubu di idi Diri (Psaume) 78.2

bwagi àla gi àcna lə me woni àla àcna me bam managi ciri dīnə Mārīyə. ⁴²Paja ni nə daa ha hāra gandagi kalāng bwagi managi dūwa di budə dīra gi bam ilə bədə bīrīnyə di. Mana gi ta di i mana gaba nulə gura me yidibə sande lə me ca. ⁴³Wála gi ta lə da, nare nə i tiba Mārī dirəwə da, cendi ha 'ywigda le ya dawa de managi *ciri dīnə Abīragi gi Mārīyè. Gun gi sumdəw woni dwaya gwale ina lə da, kal a dwayna.»

Gwale gi diri ginə sungi dīra me ginə diyè dīra me

⁴⁴«*Dwārī di daa da, wun i ya sungi di mani woni sumi ba ilə dwaṛi lə me mur nim managi daga dalawə ta de. Wála min, gun min ha gir managi daga dalawə di me 'yo sungi di ta di. İri, anji codi mudi dodə bi me indər yá, me siw 'yoliw naṇe. Mwom da, anji kil mani duwa nə 'ywa bam pad me ha kilə gi daga gi ta di.

⁴⁵Dwayna bi, dwārī di daa da, wun i ya abe min gaba àla kenge kanji diyè di idi sumi ta de. ⁴⁶Wála min, anji 'yo di min di kili dīra wom naṇ, me anji gira ha kilə mani duwa nə 'ywa bam pad me kil nim gi diyè di idi sumi di ta di.»

Gwale gi diri ginə law dīra

⁴⁷«Dang bi, *dwārī di daa da, wun i ya nare woni urə bo gi law day managi kurayə dara laya gi gòche ta de. Law day di lay gòche nə dirəgi jiga jiga. ⁴⁸Managi law di ba di lay gòche di 'won dwaṛi daa mwom da, woni urə di surdi ha nim daa wayniyə. Targiṇ dang da, cendi dam liw law day di daa me ilə anjira gòche di lə: Gòche nə ladibe da, cendi bogi i kirangé dayə me, nə àcne da, cendi bogi bam me ca. ⁴⁹Wála 'yaṇa duwa lə di kaw, ha wunə i yande dige dige me ca: *Paja nənə Mārī duwa nə daa hāra lə cagida nare nə àcne gi nare nə tiba Mārī dirəwə di le. ⁵⁰Mwom da, gi ha bwa nare nə àcne di managi dūwa di budə dīra gi bam ilə bədə bīrīnyə di. Mana gi ta di, i mana gaba nulə gura me, yidibə sande lə me ca.»

Gwale gi diri ginə mani nə sungi dwaṛi lə

⁵¹İri, Jesu ur woni girsə gwale duwa ba da: «Anə 'wocṇ gwale gi nə wayang gandiw pad ta di gindiw mo?» Cendi cow lə diyə: «Əw, nə 'wocṇinine.» ⁵²İri, anji waygi ba: «I

ta di me *aba gilə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa gi wey wey kaw, managi anji 'ywana gilə gi mani nə irim dara dwārī di daa me yinəw gi isaw sir da, anji wun i ya geche gi ciri dware lə ta de. Geche gi ta di, biy mani nə dirway me nə aliye me managi sungi duwa dware lə.»

Nare nə Najaret giñ kala gi dusirəgi Jesu diwə bam

(Marki 6.1-6; Luk 4.16-30)

⁵³Managi Jesu way gwale gi diri di 'yen bam pad mwom da, anji kal siw indər yá. ⁵⁴İri, anji cor ha managi Najaret, di i ciri di tanga anji isər lə bag, me anji so ilə giləgi nare mani managi *kulu day gaba amsa Mārīyè. Me gilə duwa gi mani di 'yàgi nare di irmə nañe, me cendi way da: «Bag da, i wi me 'yàw duwa dirin naa nə ta di mo? I wi me 'yàw dwana di idi àla gi mani nə daña nə ya ta de di mo? ⁵⁵Bag da, anji i aba pilbə habde di gorindiw ga bədə mo? Anji iw di i Mari ga bədə mo? Me chamraw i nə Jak me Josep me Simō me Jud me ga bədə mo? ⁵⁶Chamraw nə namde pad dayə kaw, dam lə ganandi ka bədə ba? Me anji 'ywa dwana di ta di pad i wey mo?» ⁵⁷Ta di me i mani nə imgi nare nə Najaret kala gi dusirəgi Jesu diwə bam di. İri, Jesu di waygi da: «*Aba cimə Mārī biw da, nare nə wey wey kaw, uriwe, me nare nə ciri duwa didə me waraw duwa gang me da, giñiw i bam.» ⁵⁸I ta di me Jesu àl nim gi mani nə daña ciri duwa didə nañ bədə di, dara nare di giñ kala gi dusirəgi diwə bam.

Gwale ginə made dinə Jā Batis duwa

(Marki 6.14-29; Luk 9.7-9)

14 Wála gi ta lə da, *Erod gi i dole gi wama gi *Galileyə di, doy Jesu sumiw gi 'wogı nañ di, ²me anji waygi woni àlaw giyè di ba da: «Gun gi ta di, ha 'ya i Jā gaba àlagı nare *batem di me dimə daa nare nə mare dwaregi lə. I ta di me anji 'yo gi dwana di idi àla gi mani nə daña nə ta di.»

³I sidi, Erod tanga yè Jā àsaw dangeyè. Anji giy nare yiw magidiw àsiw dangeyè dara gwale ginə deme di gi 'wogıdi Erodiyad di Erod chəbıdi chendiw gi Pilip lə di.

⁴ Me Jā di wajiw Erod di le bá bá ba da: «Bii inda gi 'wóo lə da, chaba gi malam gidədi gi diyam da, dol bədə.» ⁵ Yande mwom da, Erod di ur ba 'yə Jā di le, me anji lāngi i nare, dara Jā di, cendi irmiw ba i *aba cimə Mārī biw.

⁶ Cor wála min, Erod àl sii 'ywala ginə yàa duwa di me anji 'wogi nare nañ. Mwom da, Erodiyad durmədi nari managi nare nə gi 'wagagi di dirəgi lə me, nara dira di 'yoliw Erod di nañe. ⁷ Ta di me anji sirgidi siw dara tandi ba urnəw i na kaw, baa ha 'yàdi le. ⁸ Idi gisədi waydi tandi ba urnə Jā diw. Mwom da, tandi wayiw Erod di: «Sawin Jā gaba àlagi nare batem di diw àsin subira lə háran nim kwa.» ⁹ Gwale gi ta lə di, dole siw mar bam, me dara anji sirgidi siw nare di dirəgi lə da, anji 'ya birmə ba 'yànadi le ¹⁰ me anji giy ha sawa Jā diw managi dangeyə di. ¹¹ Me gi àsi Jā diw di subira lə me 'wóo hára 'yàdi dwe di more di, me tandi ha nim 'yàdi idi. ¹² Woni girsə gwale ginə Jā duwa hára u kumbi duwa ha nim mōō dodə. İri cendi hargi ciməw Jesu mani nə àlal di.

Jesu 'yàgi nare nə dubu jii mani nə wama

(Marki 6.30-44; Luk 9.10-17; Jā 6.1-14)

¹³ Managi Jesu doy gwale gi ta di da, so day gi nə woni girsə gwale duwa kal mana gi ta di bam me, dam birwa lə dara ba gi ha nim bam mindagi, hən gi nare. Me nare nə gire doy gwale duwa me birin ciriye jiga jiga pam tariw gi gidiragi. ¹⁴ Managi Jesu baa chə dodə birwa lə da, anji yer nare nə gire di mwom da, dirəw 'yəngiw didəgi lə, me so nare day woni mwom daa me.

¹⁵ Yala turgi dim da, woni girsə gwale duwa chidibə siwə me wayiw da: «Dawa 'yene me, mana gi ka di i bam din dware lə. Cəgidi nare nə gire di daa dim, kalgi gi hana ciriye ciriye kilnə mani nə wama.» ¹⁶ Cor Jesu waygi da: «Cendi hana da, ladi bədə. 'yànagi mani nə wama di 'yeni gang!» ¹⁷ İri cendi wayiw da: «Nə inin gi mapa jii me gòche sir me mira ilə ka.» ¹⁸ Me anji waygi da: «Hane nim 'yànan kwa.»

mapa jii me gòche sir me (14.18)

¹⁹Mwom da, Jesu waygi nare di ba damna dodə chemde didəgi lə ta, iri anji lay mapa gi jii di me gòche nə sir di me, u dirəw yər daa me àliw Mārī dóche me, bolbi mapa di dodə me, 'yàgi woni girsə gwale duwa di me cendi isigi nare nə giře di. ²⁰Nare nə pad ta di wom mapa di ibdi. Woni girsə gwale ginə Jesu di lay mapa gindiw di wor dodə di 'wonbi kirangé mwaj dii sir daa. ²¹Nare nə wom mani ta di neyem i ya abje dubu jii de, diban āsa gi namde me dine me ca.

Jesu ha managi nimi didəgi lə

(Marki 6.45-52; Jā 6.15-21)

²²Mana gi ta lə dog, Jesu waygi *woni girsə gwale duwa gi dwana ba nagina daa birwa lə ba hana dirəwə kuray dugdiw di alə ta lə, managi anji ba ilə cagida gi nare nə giře daa lə di. ²³Iri, managi nare nə giře di cəgidi yá mwom da, Jesu nagi ha daa kura didə dara amsa gi Mārī bam minaw, hən gi nare. Managi mana ba urin dim da, anji ilə mana gi ta lə di, minaw min tenene. ²⁴Mana gi ta lə da, birwa di yā le gi mana gi wayni di, me gigidər nañe dara gale di wa ijiw nañe, me nimi di gobiw nañe me ca.

²⁵Mana wor ib dara wála da, Jesu ha nimi didəgi lə iji gi woni girsə gwale duwa. ²⁶Me cendi yəriw hára lə nimi didəgi lə da, dusirəgi cubigi din din me lánə əlgi nañe me ca. Cendi way ba i dúndi me, cendi ilə swaja ruru gi lánə. ²⁷Mana gi ta lə dog, Jesu waygi da: «Yinə sidəng woye, i indi! Lánina bədə!»

²⁸ Mwom da, Piyer u gwale wayiw Jesu ba da: «Aba ciri ni, ina i ijim 'yang da, kalin nə ha nimi didəgi lə, nə ha 'ywan.»
²⁹ Jesu wayiw da: «Hare!» Mwom da, Piyer chi dodə bīrwa lə di me ha nimi didəgi lə iji gi Jesu. ³⁰ Me Piyer yər gale wa nan da, lāna àliw, iri anji ilə dara d̄wanda nimiyə. Mwom da, anji soy ruṛu ba da: «Aba ciri ni, wannə de!» ³¹ Mana gi ta lə dog da, Jesu yə isəw yiw me wayiw da: «Ay, ijim gi dusim di kala dinə i b̄ani ga! Mə gagi gwale dusimə, dana mo?» ³² Iri ca dayə ca nagigi daa bīrwa lə di, me gale di d̄ibi dodə. ³³ Woni girsə gwale ginə Jesu nə ilə bīrwa lə di piy gubirəgi dodə Jesu dirəwə me wayiw da: «I sidi: Mə i Mārī gorindiw 'yang.»

Jesu so woni mwom daa

(Marki 6.53-56)

³⁴ Managi ba gi cilingi kuray gi bile di bam da, cendi yala managi wayniyə siṅa di Genejared lə. ³⁵ Nare nə siṅa di ta lə di, cor 'wocṅ Jesu me way nō duwa di anji yala nim wama gi ta lə di pad. Iri, gi hāraw gi nare woni mwom pad. ³⁶ Gi mirgiw ba kalna nare nə womire di ba bilnə i chire gi barge duwa biwə mira, me cendi nə pad nə bilbi da, 'yo labiya.

I mani nə wey me com gun gi àcne Mārī dirəwə di mo?

(Marki 7.1-23)

15 Targiṅ dang da, nare nə gi 'wogigi *Parise me nə *woni gilə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa me swagə managi ciri di geche di *Jursalemmə ha 'ywa Jesu. Cendi wayiw ba da: ² «*Woni girsə gwale d̄ima da, laṅdi hada dinə mwágirandi day bədə, dana mo? Yər, cendi wom mani d̄iban wiya gi isiragi bam ta di, bor gi hada di bədə.» ³ Iri Jesu waygi da: «Me 'yeni di, anə ur hada dan nan me anə giṅ lāṅaw gi *bii gi 'wóo ginə Mārī duwa bam, dana mo? ⁴ Bag bag da, Mārī way managi bii gi 'wóo lə ba da: “Àlgi nə abam day gi iim horimbə”^a, me anji way dang bi ba da: “Gun gi cadibina abəw labaa iw da,

^a 15.4 Kirara gi daa (Exode) 20.12, Deteronom 5.16

ur i 'yáa gi bam.”^a ⁵ Me 'yeni da, anә gilgi nare dan, gun ba neyem wayagi nә abәw day gi iw ba da: “Mani nә isәnә nә dee nә ha 'yàng dara ba nә wang nim lә di, nә u bin 'yàw i Mārī sarga dīm.” ⁶ İri, anә way da, gun gi àlna yande da, anji àl gi abәw labaa iw horimbә bәdә kaw, gwale ilә bәdә. Yande da, gilәgi gi nare hada dan di da, anә meyendi i gwale ginә Mārī duwa bam. ⁷ 'Yeni nare nә gwale 'yol bidәngә me dusirәng di korgiṅ i jiga nә ga! Aba cimә Mārī biw gi Esayi jangi gwale dan daa pirang managi Maktubu dinә Mārīyә ba da: “Mārī way da:

⁸ *«Nare nә ta di àlin horimbә i gi bidәgi mira,
me dusirәgi di korgiṅ da, i jiga gandīn.*

⁹ *Hirwәn day di i mani nә pәgiṅ yag.*

*Dara mani nә cendi gilgi nare di, i irmә ginә
nare day mira.»^b»*

¹⁰ Mwom da, Jesu 'waga nare nә giṅre di siwә me waygi da: «Kalna sumdәng ladi le, dwayna gwale ni gi nә ilә wayang gandiw lә ka di me 'wacṇana giṅdiw ladi le: ¹¹ Mani nә gandi ha gun biwә da, ha cwa gun ba i gi àcṇe Mārī dirәwә bәdә. Me i mani nә swa gun dusiw di korgiṅyә me ganda nim biwә di me cow gi àcṇe Mārī dirәwә cendi.»

¹² Mwom da, woni girsә gwale ginә Jesu duwa chidibә siwә me wayiw ba da: «Gwale dima gi mә wayiw ta di nagi nare nә Parise di dusirәgi le da, mә 'wocṇ bәdә mo?» ¹³ İri anji cogi lә diyә waygi ba da: «Habde pad nә Aban gi Mārī gaba dama daa di me dyaṇnagi anju bәdә da, gi ha piyәgi i bam. ¹⁴ Kalnagi le. Cendi i ya nare nә dirәgi bu me ba surbi gi kwandagi nә dang nә dirәgi bu me ta de. Me gun gi dirәw bunә le me surnә jaw gi dirәw bu me da, cendi ha bwara gubu lә ca dayә ca.»

¹⁵ Mwom da, Piyer wayiw Jesu ba da: «Biynin gwale gi diri gi ta di giṅdiw daa.» ¹⁶ İri Jesu cor uriw ba da: «'Yeni di kaw, anә i woni 'wacṇa mani giṅdәgi bәdә siṅ me ca mo? ¹⁷ Mani pad nә gandi ha managi gun biwә da, ha i managi nudәwә, me targiṅ dang da, cendi gandi ha i managi 'wada lә, anә 'wocṇ yande bәdә Һa? ¹⁸ Me mani nә ganda gun biwә da, i nә swa i alә dusiw di korgiṅyә, i cendi me co gun ba

^a 15.4 Kırara gi daa (Exode) 21.17, Lebitik 20.9

^b 15.9 Esayi 29.13

i gi àcne Mǎrĩ dirəwə di cendi. ¹⁹Dara i managi gun dusiw di korgiņə me irmə gi àcne swa lə: 'Yáa gi gun gi urə dima me, kanja gi jam diyaməw labaa, kanja gi kondi tirədi me, delme di idi kanja namde labaa abje me, miini me, sabaw gi jam gwale bwaw diwə me, widiru me. ²⁰Ta di me i mani woni cwa gun àcñ managi Mǎrĩ dirəwə di. Me wama gi mani diban wiya gi isam bam da, com gun gi àcne Mǎrĩ dirəwə bədə.»

Deme di i Juwib bədə me kal dusidi Jesu diwə

(Marki 7.24-30)

²¹Targiņ dang da, Jesu so kal mana giņə nare nə *Juwib day di bam me ha managi wama gi Tirə me gi Sidōnə me. ²²İri, deme min di i Juwib bədə dam lə wama gi ta lə di. Tandi ha iji Jesu me soy 'wogiw ba da: «Aba ciri ni, ijm gi dole gi *Dabid mwəw, yər nagi ni de! Dúndi di àcne ilə durmən sidə me widibidi nane.» ²³Me Jesu àsidi gwale min lə diyə bədə. *Woni girsə gwale duwa chidibə siwə me wayiw ba da: «'Yor deme di ta di bam, tandi ilə pama tarandi lə me ilə swaja 'wagandi lə diban bwa gi gwayni!» ²⁴İri Jesu way ba da: «Mǎrĩ giyən i dara nare nə *Israyel didəgi mira. Cendi i ya dimənje nə nole de.»

²⁵Deme di hára piy gubirədi dodə Jesu dirəwə me wayiw ba da: «Aba ciri ni, wan daa de!» ²⁶İri anji codi lə diyə gi gwale gi diri waydi ba da: «Chaba gi *hayə giņə dine woni ciri day me bwagi gi grade da, ladi bədə.»^a ²⁷Deme di wayiw da: «I sidi, Aba ciri ni, me bağ da, girade di wom i hayə gi folbər bor dodə tabil dīnə woni ciri day gindidi lə ga bədə mo?» ²⁸Mwom da, Jesu waydi deme di: «Ay, chidin! Də kala dusi dīnə nane! Yande da, mani nə di urgi di, kal əlalna gandi ya ba di ur nim de me ca.» Me mana gi ta lə dog, dúndi di àcne di dim bam dwe di sidə me tandi 'yo labiya.

^a **15.26** *dine woni ciri me girade me:* Dine woni ciri da, Jesu way i dara nare nə Juwib me, grade da, anji way i dara nare nə i Juwib bədə me ca. Deme di 'woçn gwale gi ta di gindiw com.

Jesu so nare nә womire daa

(Marki 7.31)

²⁹ Jesu so kal wama gi ta di bam me, cwara h́ara bi. Anji ha i kuray gi bile gi *Galile biwә. Iri, anji nagi ha daa kura didә me dam dodә. ³⁰ Me nare nә giře naᅇ h́ara 'yow. Nare nә ta di dwaregi lә da, nә regidu me nә dirәgi bu me, nә mim me, nare nә wamani gi dirәw jiga jiga gi cogi nare tulәgi me nә mwom nә dang naᅇ me ca, gi h́ara gandagi bow Jesu dirәwә, me anji sogi daa. ³¹ Cor nare nә mim di way gwale me, nare nә wamani gi dirәw jiga jiga gi cogi nare tulәgi kaw, 'yo labiya me, nә regidu kaw, birin ha daa me, nә dirәgi bu kaw, yәrbi mana ladi pirang pirang me. Mwom da, mani nә ta di 'yәgi nare nә giře di irmә naᅇ. Iri cendi birin ilә bwaw Mәri ginә nare nә *Israyel day di jilay.

Jesu 'yәgi nare nә dubu wodi mani nә wama

(Marki 8.1-10)

³² Mwom da, Jesu 'waga *woni girsә gwale duwa siwә me waygi ba da: «Dirәn 'yәngin nare nә giře nә ka di didәgi lә. Cendi i gandin laba wala subu pad, me 'yo mani nә wama bәdә. Nә ha neyama kalagi dara ba cwarna hana gi cherni yande bәdә. Dwana day ilә bәdә, cendi ga ha gabidara bam birmә lә som.» ³³ Iri woni girsә gwale duwa di wayiw da: «Nә hanin 'ywa mani nә wama i wey dara 'yәgi nare nә giře nә ta di ha wama ibdә nim managi din dwaregi lә ka di mo?» ³⁴ Jesu urgi da: «Caga da, anә i gi mapa indi ilә mo?» Cendi wayiw ba i wurgisubu, me gәche nә dine bani ba ilә me ca.

³⁵ Iri, Jesu waygi nare nә giře di ba damna dodә siᅇa lә. ³⁶ Mwom da, anji lay mapa gi wurgisubu di me gәche di me daa isәwә me, әliw Mәri dәche lә diyә. Mwom da, bolbi mapa di dodә me 'yәgi woni girsә gwale duwa di me cendi isigi nare nә giře di. ³⁷ Nare nә pad ta di wom mapa me gәche di me ibdә. Iri gindiw wor bil dodә bi, me gi lay 'wonbi kirangә wurgisubu daa. ³⁸ Nare nә wom mapa me gәche me di neyem abje dubu wodi, diban asa gi namde me dine me ca. ³⁹ Targin

dang da, Jesu cigidi nare nã gĩre di daa me, kal siw nagi managi birwa lã me ha managi wama gi Magdannã.

Nare ur Jesu ba àlnagi mani nã daña

(Marki 8.11-13; Luk 12.54-56)

16 Wála min, nare nã gi 'wogigi *Parise me nã *Saduse me hára gira 'yo Jesu me uriw gwale gaba twaw dara dwaya gi gwale biwã dara ba gi yiw nim. Yande da, cendi uriw ba àlnagi mani nã daña nã ba gĩlnãgi dara anju ba i gun gi Mārĩ ba giyãw anju di. ² Me Jesu di cogi lã diyã waygi ba da: «Managi dawa dƙwandina bam ƙim me siyaya gi daa bwarna me da, anã way bá, sanga da, mana ba ha lada le. ³ Labaa, gi jomni corãrã, siyaya gi daa bwarna ngir ngir da, anã way bá, laba da, mana gira ba ha àcña le. Managi anã yarna siyaya bam da, anã 'wocñ dara mana gira ba ha àlala i yande. Me mani nã àlal caga ka di, anã 'wocñ gĩndãgi bẽdã, dana mo? ⁴ 'Yeni nare nã caga ka, anã i nare nã àcñe, me anã i woni cwaw Mārĩ tarang ta di, me anã urin mani nã daña ƙe! Nã ha àlang mani min nã daña nã dang bẽdã, i mani nã daña nã pii àlal gi *aba cimã Mārĩ biw gi Jonas^a ta di de mira.» Me iri Jesu so daa kalgi me ha yã nim.

Gwale ginã musbu ginã nare nã Parise day me nã Saduse day me

(Marki 8.14-21)

⁵ Managi Jesu day gi nã *woni girsã gwale duwa di ilã hára dara cilanga managi kuray gi bile gi Galile dugdiw di alã ta lã da, woni girsã gwale duwa di nimã laya gi *mapa isiragi lã bam. ⁶ Me managi cendi ilã cilanga kurayã da, Jesu waygi ba da: «Àsina angal dan, gamna sidãnge dara *musbu ginã nare nã *Parise me nã *Saduse day me!» ⁷ Iri woni girsã gwale duwa di irim day anji ba way i dara musbu ginã mapa duwa, dara ba gi laya mapa bẽdã di. ⁸ Jesu 'wocñ irmã day di com, me anji waygi ba da: «Ay, 'yeni nare nã dusirãng di kala ðinã i bani nã

^a 16.4 Yarna mani nã daña nã wun ya nã pii àlal gi Jonas di managi Jonas 2.1 lã labaa managi Matiye 12.40 lã.

ga! I dana me anə irim gwale dusirəngə, alə ba nə way i dara anə ba i gi mapa lə bədə di mo? ⁹ Anə wor 'wacna mani gindəgi siŋ mo? Mapa gi jii mira me anə isəgi nare nə dubu jii wama da, dusirəng gwong lə diyə bədə mo? Gindiŋ wara dodə di, anə laya 'wanba kirangé indi na mo? ¹⁰ Me mapa gi wurgisubu me anə isəgi nare nə dubu wodi wama di me, gindiŋ wara dodə, anə laya 'wanba kirangé indi na mo? ¹¹ I dana me managi nə wayang anə banə gamna sidənge dara musbu ginə nare nə Parise me nə Saduse me day di da, anə 'wocŋ gindiŋ bədə me anə way ba nə wayang i dara mapa mo?»

¹² Mana gi ta lə da, woni girsə gwale duwa yala 'wocŋ diŋm dara anji ba waygi i dara musbu ginə mapa duwa bədə, me ba waygi i dara gilə gi mani ginə nare nə Parise day me ginə Saduse day me.

Jesu i Dole gi Mārī biyəw gi Kiris di

(Marki 8.27-30; Luk 9.18-21)

¹³ Managi Jesu ha gir managi wama gi ciri di gi 'wogidi «Sesare dinə Pilip» lə da, anji so ur *woni girsə gwale duwa di ba da: «Caga da, nare di way i man dara indi gi *Gun gorindiŋ di mo? Ba nə i wi bağ mo?» ¹⁴ Woni girsə gwale duwa di cow lə diyə ba da: «Nare nə min da, way ba mə i Jā gaba əlagı nare *batem, me nə yab da, way day ba mə i *aba cimə Mārī biw gi *Eli, nə yab dang bi da, way day ba mə i aba cimə Mārī biw gi *Jeremi, labaa ba mə i woni cimə Mārī biw nə pii gun day gi dang.»

¹⁵ Anji urgi dang bi ba da: «Me 'yeni dan da, anə way ba nə i wi di bağ mo?» ¹⁶ Mwom da, Simō Piyer cow lə diyə wayiw ba da: «İjim da, mə i *Dole gi Mārī biyəw gi Kiris di, Mārī gaba dama gi dirəw bira bəriŋ di gorindiŋ.»

¹⁷ Mwom da, Jesu di wayiw ba da: «Simō ginə Jonas gorindiŋ, mə dam i gi sii 'ywala! Nə way yande dara i gun gi gisage me giləm gwale gi ta di bədə, me i Aban gi Mārī gaba dama daa di me giləm mani nə ta di anju. ¹⁸ Yande da, indi, nə wayim i daa: İjim di, sumim i Piyer, gindiŋ di biyə i kuṛa, me i kuṛa di ta di didə me nə ha biyə kulu

ni^a lə diyə. Made kaw, ha neyama àla kulu di mani min bədə. ¹⁹Nə ha 'yàm lakile ginə *ciri di daa bīdi di isəmə: Mani pad nə mə managì dodə sīna lə ka da, gi ha magi daa Mārīyə me ca. Me mani pad nə mə awrinagi daa dodə sīna lə ka da, gi ha awragi daa alə daa me ca.»

²⁰Mwom da, Jesu yəgidi woni girsə gwale duwa di sumdəgi dara ba waynaw gun min daa bədə pa pa dara baa i *Dole gi Mārī biyəw gi *Kiris di.

Jesu day gi nə woni hára gandiw ha gīlə i dirin

(Marki 8.31–9.1; Luk 9.22-27)

²¹So wála gi ta lə da, Jesu diy giniñ ilə wayagi *woni girsə gwale duwa di daa wang ba da: «Ha urən i hára gi *Jursalem bá, me gechide nənə nare nə *Juwib day me, *woni bwasa Mārī gechide day me *woni gīlə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa me, ha gīlən dirən nañe do me cendi ha 'yán nim sīn. Me wála gi subu lə^b da, nə ha dīmə daa muni lə.» ²²Mwom da, Piyer wol Jesu ha gandiw bam tulinyə hiñe me sogidiw nim ba da: «Aba ciri, kal Mārī gamnamme! Mani nə yande ha àlam bədə birin!» ²³Me iri Jesu di cow Piyer dirəw me wayiw ba da: «Ha bam ched tulinə, *Sidan ga! Mə ilə wudiban i gidan birmə ginə Mārīyə. İrmə dīma da, wundər gi irmə ginə Mārī duwa bədə, me wundər i ginə nare day.»

²⁴Mwom da, Jesu di waygi woni girsə gwale duwa di ba da: «Gun gi urnə baa pamna tarin da, kal a irminə diw duwa lə anju gang bədə, me a unə *habda duwa gi dagila diwə me

^a **16.18** *kulu ni*: Kulu ginə Jesu duwa da, i nare pad nə kal dusirəgi Jesu diwə. Gi 'wogigi kiretiye me ca. I nare nə dayar daa gi Jesu sumiw. Də 'wagang gandagi «nare nənə Mārī duwa nə dayar daa» me ca; yarna managi 1 Tesalonik 1.1. Daa daa managi maktubu dīnə Mārī duwa dware lə da, nare nənə Mārī duwa nə dayar daa di, gi irməgi gi kulu ginə Mārī duwa, yarna Epes 2.19-22, 1 Korinti 3.16, 1 Piyer 2.5.

^b **16.21** *wála gi subu lə*: Nare nə Juwib àsi wála da, àsi i dawa. Dawa di mani àlalna lə da, cendi àsi i wála min dīm. I ta di me Jesu mar gi bandradi me dīm daa muni lə gi dīmas gi jomni da, cendi àsi ba i wála subu dīm.

pamnan nim.^a ²⁵Dara gun gi urnə bilə gi siw duwa dodə siña didə ka da, anji ha nwala bilə duwa gaba dama gi dirəw birin di i bam. Me gun gi giñinə bilə gi siw gi siña didə ka di bam dara daran indi da, anji ha 'ywa bilə gaba dama gi dirəw birin di le. ²⁶Gun da, dee 'ywana mani nə siña didə ka pad le me, 'ywana bilə gaba dama gi dirəw birin di bədə da, ladni duwa ilə na lə mo? Labaa, gun ha 'yàw Mārī i na dara kilə gi bilə duwa gaba dama gi dirəw birin di mo? ²⁷Dara indi gi *Gun gorindiw di, nə hára lə gi nə *paja ni nə daa gi 'ywagda ginə Aban gi Mārī di, me wála gi ta lə da, nə ha 'yàw wi kaw, mani bwara gi mani duwa nə anji àlagi di bá bá. ²⁸Dwayna, nə wayang i gwale siw: Nare nə yab nə ilə dwarengə caga ka di ha yara cwara ni gi dwārī di gi dirəgi do me cendi ha mara bam siñ.»

Jesu siw kilangar bam

(Marki 9.2-9; Luk 9.28-36)

17 Wála kubi tariwə da, Jesu wol Piyer me Jak day gi chendiw gi Jā me ha gandagi bam tulinyə hiñe, managi kuṛa di hoy didə bam mındaḡi. ²Managi cendi i mındaḡi kuṛa didə mwom da, Jesu siw kilangar bam wun jiga managi dirəgi lə. Dirəw da, ácn̄ ya dawa de, me barge duwa cor wusi wusə gi àl láña ya dawa ácn̄a dira gi mana de. ³Me jisgi yande, cendi yər *woni cimə Mārī biw nə pii nə *Moyis day gi *Eli ilə waya gwaleyə gi Jesu. ⁴Mwom da, Piyer wayiw Jesu ba da: «Aba ciri nin, dama inda gi ka di da, ladi nañe. Mə urnə le da, nə ha dangira kundi subu, min dima me min dang Moyis duwa me, min dang bi, Eli duwa me.»

⁵Managi anji ilə waya gwaleyə siñ da, siyaya gi 'yogde biyara mugi daa kidab me cendi doy gwale nim siyaya dalawə ba da: «Ta di me i gorindin. Dusin uriw nañe me, sin 'yolin diwə me ca. Dwayna gwale duwa!» ⁶Managi *woni girsə gwale ginə Jesu duwa di ba gi doy gwale gi ta di da, láña àlgi nañe me cendi bor əbidər dirəgi dodə siña lə. ⁷Me Jesu di hára sidəgi lə ib me bilbigi gi isəw me waygi

^a 16.24 a unə habda duwa gi dagila: Yarna gwale gi ta di gindiw di biyə managi chapitir 10.38 maktubu gindidi di dodə lə.

ba da: «Biriñinə daa, lánina bədə!»⁸ Mwom da, cendi piy dirəgi daa me yər i Jesu minaw min tenene mira.

⁹Managi cendi ilə chəə nim dodə kura lə di da, Jesu waygi ba da: «Mani nə anə yaragi ta di, cimməw gun min gwale day daa bədə pa pa biraa dawa di indi gi *Gun gorindiw di nə dimnə nim daa nare nə mare dwaregi lə bá do.»

¹⁰Dang da, woni girsə gwale duwa di uriw ba da: «Yande da, i dara na bag me *woni gilə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa way ba Eli ba hára lə bá do me Dole gi Mārī biyəw gi Kiris di ba hára siñ^a di mo?»¹¹ Me anji cogi lə diyə waygi ba da: «I sidi. Eli di hára lə bá dara dangira gi mani pad gi birmə day. ¹²Me nə wayang daa: Eli di da, anji gira dim me nare 'wocniw bədə. Cor cendi àliw mani pad nə dirəgi ur. Me indi gi *Gun gorindiw di kaw, cendi ha gilən dirən yande me ca.»¹³ Mana gi ta lə da, woni girsə gwale duwa di 'wocniw dara anji ba waygi i dara Jã gaba àlagi nare *batem di.

Jesu so dwe gi jumgil àliw daa

(Marki 9.14-29; Luk 9.37-43)

¹⁴Managi Jesu day gi nə *woni girsə gwale duwa nə subu di chigidigi dodə kura lə da, cendi yala mana min gi nare nə gire dayar lə me hára sidəgi lə ib. Mwom da, abe min hára Jesu tuliwə ib piy gubirəw dodə dirəwə me wayiw ba da:

¹⁵«Aba ciri, yər nugini dinə gorindin di de! Jumgil àliwe me gil dirin nane. Anji bugidər managi dùwa lə me nimiye me jwab jwab. ¹⁶Dee nə wàlagi gandiw woni girsə gwale dima gira nim me cendi neyem gaba swaw daa bədə.»¹⁷ Mwom da, Jesu so way ba da: «'Yeni nare nə àcne me nə kal dusirəng dinə bədə me nə ga! Nə ha dama gandang àla wála indi na mo? Nə ha 'wóng din bam biraa mindi na mo? Wálnan dwe di hane nim kwa!»¹⁸ Mwom da, Jesu irin dúndi di àcne di idi àla dwe jumgil di, me tandi gandi bam dwe di siwə me, mana gi ta lə dog da, dwe di kaw, 'yo labiya me ca.

¹⁹Managi woni girsə gwale ginə Jesu duwa di worgi mindagi gi Jesu da, cendi hára siwə ib me uriw ba da: «I

^a 17.10 Malachi 3.23.

dana me nenin da, nә neymanin 'ywara dúndi di ta di bam bәdә mo?» ²⁰ Me Jesu cogi lә diyә ba da: «I dara dusi dan di kala Mārī diwә i bani. Dwayna, nә wayang i gwale siw: Dusi dan di kala Mārī diwә di, ina i bani hiñe ya habda gi *mutardi^a dirәw de mira kaw, anә waynadi kuṛa di ta di ba da: “Cim daa mana gi ka lә me ha dama mana gi alә ta lә” kaw, tandi ha cimә le. Mani min nә ha neyama bilәng àla da, ilә bәdә. ²¹ Me dúndi di ya ta de di da, gi 'yordi bam gun siwә i gi amsa gi Mārī me gi 'wóo gi *asiyam me.»

**Jesu way bi dara made duwa me dara dimә
duwa gi daa nare nә mare dwaṛagi lә me**

(Marki 9.30-32; Luk 9.43-45)

²² Wála min, managi *woni girsә gwale ginә Jesu duwa di dayar gandiw dodә min mana gi wama gi *Galileyә da, anji waygi ba da: «Iñdi gi *Gun gorindiw di, gi ha 'yàn nare isiragi lә. ²³ Cendi ha 'yán bam me, wála gi subu lә^b da, nә ha dimә daa muni lә.»

Managi woni girsә gwale ginә Jesu duwa ba gi doy gwale gi ta di mwom da, sidәgi wagi le.

Gwale ginә lombo ginә kulu gaba bwasa Mārī duwa

²⁴ Iri, Jesu day gi nә *woni girsә gwale duwa di yalagi managi ciri di Kapernommә. Mwom da, nare woni daya lombo ginә *kulu gaba bwasa Mārī hára Piyer siwә ib me uriw ba da: «Bag da, aba ciri dan di 'yogi lombo ginә kulu gaba bwasa Mārī di bәdә mo?» ²⁵ Piyer waygi ba: «Anji 'yogi le.»

Me managi Piyer yala kirә da, Jesu so uriw gwale ginә lombo di pii ba da: «Simō^c, mә irim i man mo? I nә wi me 'yogigi dolgә nә siña didә ka lombo di mo? I woni ciri labaa i nare nә mije mo?» ²⁶ Anji cow lә diyә ba da: «I nare nә

^a 17.20 *habda gi mutardi dirәw*: Yarna gwale gi ta di gindiw di biyә managi chapitir 13.31 maktubu gindidi di dodә lә.

^b 17.23 *wála gi subu lә*: Yarna gwale gi ta di gindiw di biyә managi chapitir 16.21 maktubu gindidi di dodә lә.

^c 17.25 *Simō*: Simō i sumi gi dang ginә Piyer duwa; yarna chapitir 10.2.

mije.» Jesu wayiw da: «Ladi. Me inam yande da, ladni duwa da, woni ciri dee 'yogigi lombo di bədə.^a ²⁷ Me nare woni daya lombo ginə kulu gaba bwasa Mārī di ha urə yande bədə. Kal də meyendigi dusirəgi bədə. Yande da, ha urə lə gi kwiyananagi kuray gi bileyə, me dōche gi mə ha yəw dirin nə piyə da, tin biw bam me, mə ha 'ywa chile min biwə. Udi, me ha 'ywagandi lombo di bidəndi ca inda lə.»

I wi me i geche nan doy bam ciri di Mārī lam dwārī lə di mo?

(Marki 9.33-37; Luk 9.46-48)

18 Dawa di ta lə di, *woni girsə gwale ginə Jesu duwa di hára Jesu siwə ib me uriw ba da: «I wi bag me i geche nan doy bam ciri di daa lə di mo?» ² Irī, Jesu 'waga dwe gi 'yəng gira chíw dwaragi lə ³ me waygi da: «Dwayna, nə wayang i gwale siw: Anə kilangina irmə dan bam kidinə ya dine nə 'yəng de bədə da, ganda dan gi ciri di daa lə da, ilə bədə birin. ⁴ Me gun gi àsina diw dodə ya dwe gi 'yəng gi ta di de da, ha 'ya i geche managi ciri di daa lə. ⁵ Gun gi yinə dwe gi 'yəng gi ya gi ta di de gi dwani gi sumin da, anji yin i indi gi dwani.»

Kal lama gun àsaw àla gi àcna lə di

(Marki 9.42-48; Luk 17.1-2)

⁶ «Chamran nə neyem mani bədə nare dirəgi lə nə kal dusirəgi dinə ta di, me gun gi lamna gun day gi min dwaragi lə àsinaw àla gi àcna lə da, gun gi ta di, gi manaw kuṛa di jore di nuu nan kunəwə me gi unəw àlnaw managi nimi nə kuray gi geche don duwa lə kaw, wome bədə sin. ⁷ Nare nə sina didə ka, wamani 'yogi le, dara mani woni lama nare bwagi managi àla gi àcna lə da, ilə naṇe 'yang. Mani nə ta di da,

^a 17.26 *ladni duwa da, woni ciri dee 'yogigi lombo di bədə*: Gwale gi Jesu ur ba way ka di, anju di, baa i Mārī gorindiw, me woni girsə gwale duwa di kaw, ba i Mārī dindaw me ca. Yande da, cendi da, ba gi i woni ciri. Dee ba gi 'yogi lombo ginə kulu gaba bwasa Mārī di bədə. Dara Jesu di, i geche doy kulu gaba bwasa Mārī di le; yarna chapitir 12.6.

ha 'ya lә bа, dīm da, gun gi hane gi mani nә ta di lamna gi kwandaw bwanagi àla gi àcṇa lә di da, wamani ha 'ywawe!

⁸ Inam i isәм min labaa digilam min me lamnam álnam àla gi àcṇa lә da, sabigi bogi bam hәṇ. Hára gi mana gi bilә gaba dama gi dirәw birinyә gi isәм min labaa gi digilam min da, ladi naṇ doy kala gi isam lә ca labaa gi gidam lә ca me gi ha àsam nim managi dùwa di 'ywa dira budә bam bәdә birinyә di. ⁹ Inam i dudim min me lamnam àsinam àla gi àcṇa lә da, biydi àsidi bam hәṇ. Hára gi mana gi bilә gaba dama gi dirәw birinyә gi dudim min da, ladi naṇ doy kala gi dirәм lә ca me gi ha àsam nim managi dùwa di budә dira ilә bәdә birinyә di. ¹⁰ Àsina angal dan ladi le! Kalna àla gi gun min gi neyem mani bәdә nare dirәgi lә gi ta di ichiṇ di. Nә wayang i gwale siw: *Paja nә daa woni gamagi dibi lә Aban gaba dama daa dirәwә birin diban bwa gi gwayni.»

Gwale gi diri ginә dimәṇ di nole dira

(Luk 15.1-7)

¹¹ «Dwayna, indi gi *Gun gorindiw di, nә hára i dara kanja nare nә nole dara ba nә 'yәgi bilә. ¹² Anә irim i man mo? Gun min ina i gi dimәṇje aru me di min ana nwalna bam da, anji ha kala nә wor ginin dunamin gi dii dunamin di managi kuṛa lә dara hára kanja di nol bam di bәdә mo? ¹³ Əw, dwayna, nә wayang i gwale siw: Dawa di anji 'ywanadi da, anji ha àla sii 'ywala dara dimәṇ di min ta di dwaya nә ginin dunamin gi dii dunamin nә nol bәdә ta di bam. ¹⁴ Yande da, Abirang gaba dama daa di kaw, ur dara gun min gi neyem mani bәdә nare dirәgi lә ta di, ba nwalna bam bәdә.»

Chendim àlna gandim àcṇa da, mә ha àla man mo?

¹⁵ «Chendim àlna gandim àcṇa da, ha minam min 'ywaw wayaw àcṇa duwa di biwә sir danә. Anji dwayna gwale dima da, mә cwaw yala gandiw simә bi. ¹⁶ Me anji dwayna gwale dima bәdә da, wol gun min labaa nare sir gandim me cwarna hana 'ywanaw. Àl yande dara gwale pad gi anә ha wayaw da, kal nare sir labaa subu damna lә me dwayna me ca. ¹⁷ Anji gininә dwaya gwale day di bam da, ha wayagi nare

nənə Mārī duwa nə dayar daa. Gun gi ta di giñinə dwaya nare nənə Mārī duwa nə dayar daa di gwale day bam bi com da, yəriw ya gun gaba àla àcna nan ya woni 'wacna Mārī gi bag bədə me *woni salaw dole gi geche gi *Rom mani de me ca. ¹⁸Dwayna, nə wayang i gwale siw: Mani pad nə anə managì dodə siña lə ka da, gi ha magi daa Mārīyə me ca. Me mani pad nə anə awrinagi daa dodə siña lə ka da, gi ha awragi daa alə daa me ca. ¹⁹Dwayna, nə wayang i gwale siw d'ang bi: Nare sir d'arəngə siña didə ka gwale day bwarna min me amsinaw nim gi Aban gaba dama daa mani da, anji ha 'yàgi le. ²⁰Dara mana gi nare sir labaa subu dayarna gi sumin ni indi da, indi kaw, nə ilə d'arəgi lə me ca.»

Kala gi dusim hilala chendim diwə

²¹Mana gi ta lə da, Piyer chidi Jesu siwə ib me uriw da: «Aba ciri ni, chendin àlna gandin àcna da, nə ha kala dusin hilala diwə dii indi na mo? Hana biraa dii wurgisubu mo?» ²²Jesu cow wayiw da: «Bədə, nə wayim: hana biraa dii wurgisubu mīra bədə, me hana biraa dii ginin wurgisubu ginin wurgisubu dii wurgisubu.

²³Dwayna, *dwārī di daa di, wun ya dole gi geche day gi nə kòy duwa de. Wála min, dole di 'waga kòy duwa ba hane waynaw mani nə cendi ba àl gi gursi duwa di isiragi lə ta di. ²⁴Managi anji so dara āsa gursi di mwom da, gi hāraw gi kwaya min gi dee ha 'ywagaw kwale gursi di milyo giri nan^a d'oy diw bam birin. ²⁵Kwaya di 'yo mani woni 'ywagaw di bədə mwom da, aba ciri duwa di u biw way da, cendi ba kilnəw bam day gi diyaməw ca me dindaw me mani duwa nə 'ywa pad me dara 'ywaga gi kwale gi diwə di. ²⁶Iri, kwaya di so indər dodə dole di gidawə me ibər dirəw dodə me nulbiw ba: “Un dim bam hiñe de! Sawin wála me nə ha 'ywagam

^a 18.24 *gursi di milyo giri nan*: Managi maktubu dinə Mārī duwa di gi jangidi pii gi bii gi girek da, gi jangi ba *talā sag mwaj* mana gi ka lə. Talā min da, neyem 'ywagaw gun min gursi duwa di anji àlna giyə d'oy aliya mwaj bi jii bam. Yande da, kwaya di dee ha 'ywagaw dole di i gursi di nare dubu sir àlna giyə d'oy aliya mwaj bi jii bam. Ya ta de da, kwaya gi ta di 'yo birmə gaba 'ywaga kwale gi diwə di bədə birin. Nare nə Juwib da, yər àcna ya kwale de managi Mārī dirəwə. Gun min neyem 'ywagaw Mārī kwale gi ta di bədə.

kwale dima di pad.”²⁷ Aba ciri duwa di dirəw yəngiw me kaliw anju ba hana ma, kaliw kwale di bam dım.

²⁸Managi kwaya di dimə iche hiñe mwom da, gira 'yo jaw kwaya gi dee ha 'ywagaw kwale duwa gi bani^a. Anji yi biriw duwa madad me soy ba da: “Yogin kwale ni!”²⁹ Jaw kwaya di so indər dodə gidawə me nulbiw ba da: “Un dım bam hiñe de! Sawin wála me nə ha 'ywagam kwale dima di pad.”³⁰ İri anji giñ dwaya gwale duwa di bam. Anji ha gi jaw di əsaw dangeyə biraa jaw di ba 'ywaginaw kwale duwa gi ta di bam bá do.

³¹Kwandagi kòy nə dang yər mani nə əlal ta di gi dirəgi. Cendi cor dirəgi 'yəngigi nañ me ha kibəw aba ciri day gwale di daa pad.³² Yande da, aba ciri day di 'waga kwaya gaba əla mani nə ta di siwə me wayiw: “Kwaya gi əcne ga! Nə kalım kwale ni gi dimə di bam dara mə nulbin nañe,³³ me mə yər dima jam kwaya di nəgini duwa ya ba nə yara gi nəgini dima ta de me bədə mo?”³⁴ Aba ciri duwa di dusiw so nañe. İri, yiw 'yàgi woni gama dange isiragi lə ba gılnew dirəw dangeyə biraa anju ba 'ywagina kwale gi diwə di bam pad do.»³⁵ Me Jesu əsi duwa lə diyə ba da: «Gun gi wey wey gi kalna dusiw hılalna chendiw diwə gi dusi di min bədə da, Aban gaba dama daa kaw, ha əlang ya dole baa əl gi kwaya duwa gi əcne ta di de me ca.»

Gwale ginə abe day gi deme

(Marki 10.1-12)

19 Managi Jesu gil mani duwa nə ta di 'yen bam mwom da, so kal wama gi *Galile di me ha managi tulin di *Judeyə di i kuray gi Jurde dugdiw di alə ta lə.² Nare nə gire nañ pamiw tariwə me mana gi ta lə di, anji ilə swa nare woni mwom daa.

³Mana gi ta lə da, nare nə gi 'wogigi *Parise yab hára Jesu siwə ib me uriw nim gwale gaba twaw dara dwaya gi gwale biwə dara ba gi yiw nim. Yande da, cendi uriw ba da:

^a **18.28** *kwale duwa gi bani*: Managi maktubu dinə Mārī duwa di gi jangidi pii gi bii gi girek da, gi way ba i gursi di chile di gi 'wogidi «deniye» aru. Deniye min da, i gursi di idi 'ywagaw gun min giyə duwa gi əla wála min dalawə.

«*Bii inda gi 'wóo læ da, gi 'yàa birmә dara abe ba 'ywana gwale gi wey wey kaw, ba 'ywarna gi deme bam mo?» ⁴ Iri anji cogi læ diyә waygi ba da: «Anә āsi gwale gi gi jangiw *Maktubu dinә Mārīyә bәdә mo? Gi jangi way da: Diyә gi mani gindәgi læ da, *Aba bwa mani di dārī nare nә gisigәdә abe me deme me*^a ⁵ Iri anji way da, ba i dara yandә me abe ba ha swa kala abәw me iw me bam me ba ha bamara gi diyamәw, me nare nә sir ta di cor gidi i gun min dīm.^b ⁶ I ta di me cendi i nare sir bәdә me gidi i gun min tenene dīm. Yandә da, mani nә Mārī daygi anju da, kal gun anagi bam bәdә.»

⁷ Me nare nә Parise cor uriw dāng: «Ina yandә da, dana me *Moyis way gun ba ana gi diyamәw bam da, kal anju ba 'yānadi maktubu di idi agida bam^c isәdi læ mo?» ⁸ Jesu cogi læ diyә: «I dara didәng wayni dīra me Moyis kalang gi birmә anә banә agidina nim gi namdang bam ta di. Me diyә gi mani gindәgi læ da, i ya ta de bәdә. ⁹ Nә wayang daa: Gun gi ana gi diyamәw di i gi abe gi dāng bәdә bam me unә di dāng da, anji àl i àcna gi gichini. I ya anji ba i gi jaw diyamәw de.»

¹⁰ Iri, woni girsә gwale ginә Jesu duwa di wayiw da: «Gwale ginә abe day gi diyamәw ina yandә da, ladni duwa da, 'wóo gi deme dee ina læ bәdә.» ¹¹ Jesu cogi læ diyә ba da: «Nare pad neyem yә gwale gi ta di bәdә, me i cendi nә Mārī 'yәgi dwana di idi yә sidәgi di mira. ¹² Gwale gi jiga jiga gaba imәgi abje laya gi namde di ilә: Nә min da, i neyama gi bәdә yàa dayә bá, nә min da, i nare imgi cendi, cendi piygi madirә, nә min dāng da, kal laya gi namde di dara *dwārī di daa. Gun gi neyamna yә gilә gi mani gi ta di da, a yinә!»

Jesu biw biw dine didәgi læ

(Marki 10.13-16; Luk 18.15-17)

¹³ Bam mwom da, nare hāra gi dine nә 'yәng 'yāv Jesu dara anju ba bwana isaw didәgi læ me ba amsina Mārī daragi.

^a 19.4 Diyә gi mani gindәgi (Genèse) 1.27

^b 19.5 Diyә gi mani gindәgi (Genèse) 2.24

^c 19.7 maktubu di idi agida bam: Yarna gwale gi ta di gindiw di biyә managi chapitir 5.31 maktubu gindidi di dodә læ.

Me woni girsә gwale ginә Jesu duwa di sogidigi nare di le.

¹⁴ Me Jesu duwa da, cor waygi woni girsә gwale duwa di ba da: «Kalne dine di gi hane 'ywanan, imnәgi bam bәdә. Dara i nare nә wun ya cendi de me neyem dimә hәra ciri di daa lә di cendi.»

¹⁵ Mwom da, Jesu bwa isaw dine didәgi lә me indәр birmә lә yә.

Woni 'ywa mani me dwәrї di daa me

(Marki 10.17-31; Luk 18.18-30)

¹⁶ Mwom da, dwe gi machә chidi Jesu siwә ib me uriw ba da: «Aba gilәnin mani, nә ha әla i na nә lade me nә ha 'ywa nim gi bilә gaba dama gi dirәw birin di mo?» ¹⁷ Jesu uriw ba da: «Dana me mә urin gwale ginә mani nә lade di mo? Ina i dara ladni da, i gun min tenene me i gi lade. I Mәrї. Mә urnә 'ywa gi bilә gaba dama gi dirәw birin di da, әl *bii gi 'wоо ginә Moyis duwa di.» ¹⁸ Dwe gi machә di cor ur Jesu ba da: «Nә ha әla bii duwa gi 'wоо di i gi man man mo?» Jesu cow lә diyә ba: «Ladi, mә ha 'yәa gun gi urә dima bәdә, mә ha kanja gun diyamәw bәdә, mә ha mїyә bәdә, mә ha sawaw gun gwale әsaw diwә bәdә. ¹⁹ Әlgi nә abam day gi iim horimbә^a me, ur jam gun ya sim dima gang de^b me ca.» ²⁰ Hї dwe gi machә di wayiw da: «Mani nә pad ta di, nә әlgi dim. Me i na me wor gi nә ha әla dang mo?» ²¹ Jesu wayiw ba da: «Mә urnә ba mә ina i gun gi lade nañ birin da, ha mә ha kilә mani dima nә 'ywa bam, me gursi day da, isigi nare nә bugir. Yande me, mә ha 'ywa mani nә 'ywa daa Mәrї siwә siñ. Me hare, pam tarin.»

²² Managi dwe gi machә di baa doy Jesu gwale duwa gi ta di mwom da, siw mar bam ledede me indәр yә, dara anji, mani duwa nә 'ywa di 'yarbar nañe.

²³ Mwom da, Jesu waygi woni girsә gwale duwa ba da: «Dwayna, nә wayang i gwale siw: Gun gaba 'ywa mani da, ganda duwa gi ha ganda hәra ciri di daa lә da, womiw nañe. ²⁴ I sidi, nә wayang bi: Jambal dimnә libara gaba busә mani gubu duwa lә kaw, wom bәdә siñ. Me gun gaba 'ywa mani da, ganda duwa gi managi ciri di daa lә da, wom nañ doy bam.»

^a 19.19 Kirara gi daa (Exode) 20.12-16, Deteronom 5.16-20

^b 19.19 Lebitik 19.19

²⁵Managi *woni girsə gwale duwa di ba gi doy yande da, gwale di doy didəgi me, cendi waji ba da: «Me ina i yande da, i wi me ha neyama 'ywa bilə di mo?» ²⁶Mwom da, Jesu yərbigi me waygi ba da: «Nare da, wom doy didəgi le, me Mārī da, mani min nə doy diw da, ilə bədə.»

²⁷İri Piyer wayiw ba da: «Me nenin da, nə kalanin mani pad bam taraninə dara pama tarim. Nin da, ha 'ya i man mo?»

²⁸Jesu waygi ba da: «Dwayna, 'yeni nə anə pama tarin di, nə wayang i gwale siw: Wála gi Mārī dara cwa daa me siña me dirway da, indi gi *Gun gorindiw di nə ha dama managi gage ni gi dwārī gaba sumiyə di. Mwom da, 'yeni di kaw, anə ha dama gagege nə dwārī nə mwaj dii sirə əlagi nare nə *İsrayel gangile day gi mwaj dii sir di sariya. ²⁹Nare pad nə swa kala ciri day, labaa chamragi nə abje labaa nə namde, labaa abiragi labaa igirəgi, labaa dindiragi labaa däge day bam dara sumin indi da, cendi ha 'ywa mani nə ta di dii aru me ha 'ywa bilə gaba dama gi dirəw birin di le me ca. ³⁰İri nare nañ nə caga i pii cendi da, ha cwarə 'ya i nə targin dwaregi lə, me nare nañ nə caga i targin da, ha cwarə 'ya i nə pii dwaregi lə me ca.»

Jesu way gwale gi diri ginə aba ciri gi lay nare giyə lə gi dawa di jiga jiga

20 «Yarna, *dwārī di daa da, wun i ya mani nə nə ilə wayang gandagi lə ta de: Aba ciri gaba daga min gandi gi jomni corəğə dara laya nare woni əlaw giyə daga duwa gi *yabira lə. ²Managi anji 'yo nə yab mwom da, anji waygi ba ha 'ywegagi wi kaw, gursi di idi 'ywegaw gun min gwayni duwa ginə giyə gi əla hirmə min dalawə di^a, me cendi ure. İri, anji giygi managi daga duwa lə di.

³Bam gi dawa bidə di jomni da, anji gandi iche bi me yər nare nə dāng nə dam pəgin mana gaba dayara lə ⁴me waygi ba da: “'Yeni di kaw, hana əlnan giyə daga

^a **20.2** gursi di idi 'ywegaw gun min gwayni duwa ginə giyə gi əla hirmə min dalawə di: Managi maktubu dinə Mārī duwa di gi jangidi pii gi bii gi girek da, gi way ba i gursi di chile min di gi 'wogidi «deniye». Deniye min da, i gursi di idi 'ywegaw gun min giyə duwa gi əla wála min dalawə.

ni gi yabiṛa lə di me, nə gira ha 'ywagang gwayni dan gi birmə duwa.” ⁵Me cendi hargi giyə lə di.

Gi dawa di ciri dwaṛi lə da, aba ciri di gandi iche dāng bi me yər nare nə dāng nə dam pəgin̄ mana gaba dayara lə me giygi managi daga duwa lə me waygi baa ha 'ywagagi gi birmə duwa. Gi dawa di pagare kaw, an̄ji àl yande me.

⁶Targin̄ dāng kaw, gi dawa yá 'yaṇa nim bam dīm, an̄ji gandi iche dāng bi me, yər nare nə dāng dama lə pəgin̄ mana gaba dayara lə me an̄ji urḡi ba da: “Dana me anə dam hirim mana gi ka lə di diban àla gi mani mo?” ⁷Me cendi cow lə diyə ba da: “I dara gun min layanin giyə gi àla lə di bədə.” Mwom da, aba ciri di waygi da: “Yeni di kaw, hana àlnan giyə managi daga ni gi yabiṛa lə di me.”

⁸Managi dawa d̄wanda d̄ira lə da, aba ciri di wayiw aba gamaw gursi duwa ba da: “Wagay woni àlan giyə di kwa simə. 'Yogigi wi kaw gursi duwa bá bá, diy gin̄in̄ 'yogigi cendi nə dee nə laygi giyə lə targin̄ des di biraa mə ha 'yaṇa nim gi cendi nə dee nə laygi pii di.” ⁹Yande mwom da, cendi nə dee gi laygi gi dawa 'yaṇa d̄ira lə di, wi kaw hára 'yo gursi di idi 'ywagaw gun min gwayni duwa ginə giyə gi àla hirmə min dalawə pad.

¹⁰Managi cendi woni àla giyə nə dee gi laygi giyə lə pii hára dara 'wóo gursi day da, cendi irmə dusirəgi lə ba gi ha 'ywa naṇ d̄waya kwandagi bam. İri gi 'yàgi wi kaw gursi di idi 'ywagaw gun min gwayni duwa ginə giyə gi àla hirmə min dalawə di me ca.

¹¹⁻¹²Managi cendi ilə 'wóo gursi dayə di da, sidəgi 'yolgi bədə me, cendi ṇamdi gwale bulə dayə me wayiw aba ciri di ba da: “Woni àla giyə nə ta di hára targin̄ cendi, àl giyə bam yande m̄ira, me İri mə 'yogigi gursi bor gi nenin nə nə àlnin giyə naṇ gi jomni biraa hirim daa dawa d̄irədi lə. Ta di ladi mo?”

¹³Me aba ciri di cow gun gi min d̄waṛagi lə lə diyə wayiw ba da: “Jan maché, nə àl gandim i mani nə àcṇe bədə. Gursi di idi 'ywagaw gun min gwayni duwa ginə giyə gi àla hirmə min dalawə di da, dee mə urə le bədə mo? ¹⁴Yande da, u mani d̄ima me ha mana d̄ima lə. Dusin ur 'yàw an̄ju gi hára giyə lə targin̄ di gursi ya İjim de, me dolim na mo? ¹⁵İndi di, nə neyem gaba àla gi mani ni nə 'ywa mani nə d̄irən ur bədə mo? Labaa, mə àl i halgini dara ladni ni gi nə àl di mo?”»

¹⁶ Mana gi ta lə da, Jesu waygi nare ba da: «Gwale gi nə wayang ba nare nə caga i pii cendi da, ba ha cwara 'ya i nə targiṅ, me nare nə caga i targiṅ da, ba ha cwara 'ya i nə pii me ca da,^a ha 'ya yande.»

**Jesu way đang bi dara made duwa me
dimə duwa gi daa muni lə me**

(Marki 10.32-34; Luk 18.31-34)

¹⁷ Cendi ilə birmə lə nagigi dara hára *Jursalem da, Jesu wol *woni girsə gwale duwa nə mwaj dii sir di mindagi me waygi ba da: ¹⁸ «Dwayna, di ilə nagang hárang i Jursalem. Managi ciri di ta lə di me indi gi *Gun gorindiw di, gi ha yèn 'yàgi *woni bwasa Mārĩ gechide day me *woni gilə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa me isiragi lə. Cendi ha ma bidəgi dara ba gi 'yánan, ¹⁹ me gira ha 'yàgi nare nə i *Juwib bədə isiragi lə dara cendi ba àlnan məng me ba gwabinan gi biraṅ me ba benginan bəbirinan daa *habda gi dagila siwə. Me wála gi subu lə^b da, nə ha dimə daa muni lə me ca.»

Jak day gi Jā idəgi ur Jesu mani

(Marki 10.35-45)

²⁰ Mwom da, Jebede diyaməw chidi gi dindadi nə sir nə Jak day gi Jā di Jesu siwə ib me gira piy gubirədi dodə dirəwə dara amsaw gi mani. ²¹ Jesu waydi da: «Də ur i na mo?» Tandi wayiw ba da: «Yər dindan nə sir ta di. Wála gi mə dara dama *dwarĩ dima lə da, kal gun min damna isəm gi abeyə me, gi min isəm gi jeleyə me ca.» ²² Jesu waygi dine nə sir di ba da: «'Yeni da, mani nə anə amsigi ta di da, anə 'wocṅ gindəgi bədə. Ga gilə gi diriṅ gi nə ha giləw di da, anə ha neyamaw minang mo?» Cendi wayiw ba: «Nə hanin neyama le.» ²³ Jesu cor waygi da: «I sidi. Anə ha gilə diriṅ gi nə ha giləw di le. Me dara mana dan gaba dama, gun min isən gi abeyə me gi min

^a **20.16** Yarna managi chapitir 19.30 lə.

^b **20.19** *wála gi subu lə*: Yarna gwale gi ta di gindiw di biyə managi chapitir 16.21 maktubu gindidi di dodə lə.

isən gi jeleyə me da, nə neyem irməng gandiw indi bədə. Mana gi ta di igi i nare nə Aban gi Mārī d'angirigi gandiw di day.»

²⁴Managi *woni girsə gwale duwa nə wor mwaj di ba gi doy yande da, dusirəgi nagi nə Jak day gi chendiw gi Jā didəgi lə. ²⁵Mwom da, Jesu 'wagagi siwə pad dayə me waygi ba da: «Anə 'wocn com dara dolgə nənə nare nə siṇa gindidi lə pad da, cendi bil nare day ya ba gi i woni ciri day de. Me nare woni dwana kaw, gilgi kwandagi nə nare dirəgi me ca. ²⁶Me bulə danə da, kal ina yande bədə. Ladni duwa da, gun gi urnə baa ina geche dan da, kal a ina aba kijəgi kwandaw. ²⁷Gun gi urnə baa ina i gi pii bulə danə anju da, kal a cwarna kwaya dan. ²⁸I yande me indi gi Gun gorindiw di kaw, nə hāra i dara nare ba wanənə cendi bədə, me nə hāra i dara wagi gi nare lə indi me 'wóo gi sin 'yàdi made dara kidə gi nare naṇ daa me ca.»

Jesu tiṇigi nare nə boy nə sir dirəgi bam

(Marki 10.46-52; Luk 18.35-43)

²⁹Managi Jesu day gi nə *woni girsə gwale duwa dimgi bam ciri di Jeriko lə dara hāra da, nare nə gire naṇ pam tariw. ³⁰Mana gi ta lə da, nare nə dirəgi bu sir dam ilə birmə dugdiwə. Managi cendi doy dara ba i Jesu me ba ha hāra jaa gi ka da, cendi soji marijagi daa ba da: «Aba ciri nin! Aba ciri nin! Dole gi *Dabid mwàw! Yər ṇagini nin de!» ³¹Nare nə gire di àlgi gwale ba deyasina bidəgi daa. İri, cendi soji marijagi daa naṇ doy gi pii bam bi ba da: «Aba ciri nin! Aba ciri nin! Dole gi Dabid mwàw! Yər ṇagini nin de!» ³²Jesu dibi dodə me 'wogigi urgi ba da: «Anə ur ba nə àlnang i na mo?» ³³Cendi wayiw da: «Aba ciri nin, tiṇinin dirənin bam!» ³⁴Jesu yər ṇagini day me bilbi dirəgi di. Mana gi ta lə dog, cendi yərbi mana pəgiṇ pirang pirang, me cendi pam tariw.

Jesu yala managi Jursalem

(Marki 11.1-11; Luk 19.28-38; Jā 12.12-19)

21 İri Jesu day gi nə *woni girsə gwale duwa chidəgi yala ib gi ciri di dwe di Betipaje di i ciri di geche di *Jursalem tuldi lə ib. Cendi hargi iji kuṛa di *Olib lə.

Mwom da, Jesu giy woni girsə gwale duwa sir pii dirəwə.

² Anji waygi ba da: «Hana managi ciri di 'ya dirəngə ta di. Anə girmə lə da, anə ha 'ywa kura di deme gi dwe dira gindidi lə, gi madi dibi lə. Awrinadi daa, hane gandidi 'yànan. ³ Me gun urnəng anə banə àl yande dana mo da, waynaw da: “I Aba ciri nin me ur anju.” Mwom da, gun gi ta di ha kalang anə hára gandagi le kaláng me ca.»

⁴ Ta di me i mani nə tanga Mārī wayiw aba cimə biw gwale day di me yala àlal kirab. Anji way da:

⁵ *Waynagi nare nə ciri di gi 'wogidi Siyō^a da:*

Yarna, dole dan gi geche yala dara darang 'yeni.

Anji i aba angal,

anji ajila kura didə,

me dwe dira diwə me ca.^b

⁶ Woni girsə gwale ginə Jesu duwa di hargi me cendi ha àla mani di ya anji ba irməgi nim de. ⁷ Cendi hára gi kura di deme di me dwe dira di me, iri cendi darbigi barge day taragi lə me Jesu ajil dam lə diyə. ⁸ Mana gi ta lə da, nare nə gire nañ ilə me ca. Nə yab dwaregi lə da, darbi barge day dodə birmə dalawə, me nə min da, saba day habde bajiragi basi dodə birmə lə me ca. ⁹ Nare woni hára pii Jesu dirəwə me woni pama tariw me da, soji day ru ru ba da:

*«Sumi gi 'waga i dole gi *Dabid mwàw duwa!*

Kal Aba ciri gi Mārī biynəw anju gi hára lə gi sumiw di biw diwə, biynəw biw diwə.

Sumi gi 'waga i Mārī gaba dama daa cog duwa!»^c

¹⁰ Managi Jesu yala managi Jursalem fim da, nare nə ciri didə pad sidəgi sadigi le dara hára yara me cendi urbi sidəgi ba da: «Gun gi ta di i wi mo?» ¹¹ Me nare nə gire woni bwaw di cogi lə diyə ba da: «I *aba cimə Mārī biw gi Jesu gi Najaret di wama gi *Galileyə di.»

^a 21.5 Siyō: Siyō i ciri di Jursalem sumdi gi min dang.

^b 21.5 Jakari (Zacharie) 9.9

^c 21.9 Diri (Psaume) 118.25-26

**Jesu 'yor woni àla kenge managi
kulu gaba bwasa Mārīyə di bam**

(Marki 11.15-19; Luk 19.45-48; Jā 2.13-22)

¹²Targin̄ dang da, Jesu gandi ha kirə ciri dwarē di *kulu gaba bwasa Mārī ilə di. Mana gi ta lə di, an̄ji yər nare woni kilə mani bam me woni kilə me ilə, me an̄ji so ilə 'ywaragi lə pad. An̄ji togidigi woni kilanga gursi tabil day bam me, woni kilə kogəl bam kaw, lesirigi gagege day bam me ca. ¹³Me an̄ji waygi ba da: «Mārī way managi *Maktubu duwa lə ba da: *Gi ha 'waga kulu ni di ba i kulu gaba amsa Mārī.*^a Me iri 'yeni dan da, anə cow dan *mana gaba budə ginə miidi day.*^b»

¹⁴Mwom da, nare nə dirəgi bu me nə majigəndi me chidibə daa Jesu siwə ib ib hāra 'yow kirə ciri dwarē di *kulu gaba bwasa Mārī ilə di, me an̄ji 'yàgi labiya. ¹⁵Dine kaw ilə, cendi ilə swaja lə ba da: «Sumi gi 'waga i dole gi *Dabid mwəw duwa!»

Managi *woni bwasa Mārī gechide day me *woni gilə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa me yər mani nə daña nə Jesu àlgə ta di me doy dine di ilə swaja lə me da, dusirəgi womgi le, ¹⁶me cendi wayiw Jesu ba da: «Ga mə doy gwale gi cendi nə dine wayiw ta di mo?» Me Jesu di cogi lə diyə ba da: «Əw, nə doy, me 'yeni da, dii min anə āsa gwale gi gi jangiw managi Maktubu dinə Mārīyə di bədə ba? Gi jangiw ba da: *I dine nə 'yəng me dine nə mañ me mə 'yàgi jilay di bidəgi lə cendi ba bwanam nim.*^c»

¹⁷Iri an̄ji kalgi mana gi ta lə me so dim kal ciri di geche di *Jursalem di bam me ha managi ciri di Betani wála lə.

Jesu sirgi dwaga

(Marki 11.12-14,20-24)

¹⁸Sanga gi jomni corəṛə da, Jesu cwara dara hāra ciri di geche di *Jursalemmə bi, me cherni àliwe. ¹⁹Mwom da, an̄ji

^a 21.13 Esayi 56.7

^b 21.13 *mana gaba budə ginə miidi day*: Yarna Jeremi 7.11.

^c 21.16 Diri (Psaume) 8.3

yər dwaga dam lə managi birmə dugdiwə me, anji chidi hára gindidi lə me 'yo yàa díra bədə, i bajadi mira. Mwom da, anji sirgi dwaga di ba da: «Caga ka da, də ha yàa dang bədə b̄ir̄n!» Mana gi ta lə di dog, dwaga di so woy bam kwam. ²⁰ Woni girse gwale duwa di ba gi yər yande da, irimdi gwale nañe me way ba da: «I man me dwaga di so woy bam mana gi ta lə dog yande mo?» ²¹ İri Jesu cogi lə diyə waygi ba da: «Dwayna, nə wayang i gwale siw: Wála gi anə kalna dusirəng Mārī diwə diban gaga gi gwale dusirəngə mwom da, anə ha neyama àla mani nə nə àl gi dwaga ta di me ca. Me i mani nə ta di mira bədə. Anə waynadi kuṛa di ta di ba biyarna daa mana gi ka lə di ba cimna daa hana indarna kuray gi geche dalawə kaw, mani nə ta di ha àlala le. ²² Mani nə wey wey nə anə amsinaw Mārī me anə kalna dusirəng dara anji ba ha 'yàngə da, anə ha 'ywagi le.»

I wi me 'yàw Jesu birmə me àl gi mani mo?

(Marki 11.27-33; Luk 20.1-8)

²³ Jesu gandi ha kirə ciri dwaṛi di *kulu gaba bwasa Mārī ilə di me ilə gilə maniyə. Mana gi ta lə da, *woni bwasa Mārī gechide day me gechide nənə nare nə *Juwib day me chidibə hára Jesu siwə ib ib me urbiw ba da: «I gi dwana di wey me mə àl nim gi mani nə ta di mo? I wi me 'yàm birmə me mə àl nim gi mani nə ta di mo?» ²⁴ Jesu waygi ba da: «İndi kaw, nə ha urəng gwale min tenene ka siṅ. Anə cwanan lə diyə da, indi kaw, nə ha wayang dwana ni di nə àl gi mani nə ta di siṅ me ca. ²⁵ I wi me giyə Jā gira àlgi nare *batem di mo? I Mārī, labaa i nare nə gisigədə mo?»

Mwom da, cendi ilə wajiba gwale bulə dayə ba da: «Də cwanaw inda lə diyə ba i Mārī da, anji ha wayandi ba də yèng gwale gi Jā wayiw di bədə, dana mo? ²⁶ Me də waynang ba i nare nə gisigədə da, də lán̄gi inda i nare nə giṛe di, dara cendi pad irim dara Jā ba i *aba cimə Mārī biw.» ²⁷ Mwom da, cendi cor wayiw Jesu di da: «Nə 'woc̄ninin bədə.» Me anji waygi da: «Yande da, indi kaw, nə ha wayang dwana ni di nə àl nim gi mani nə ta di bədə me ca.»

Gwale gi diri ginə dine nə sir day

²⁸ Jesu waygi gwale gi dang: «Anə irim man dara gwale gi nə ilə wayaw lə ka di mo? Abe min i gi dine sir. Anji ha wayiw gorindiw gi pii ba da: “Gorindin, laba da, ha əla giyə managi daga ni gi *yabiṛa lə di!” ²⁹ Gorindiw di cow lə diyə ba da: “Nə ur bədə”, iṛi targin bam da, anji irim gwale duwa di me co dusiw me so ha managi daga lə di. ³⁰ Abe di iṛi chidi hāra wayiw gorindiw gaba dii sirə di yande me ca. Gorindiw di wayiw da: “Əw, aban, nə ha le”, me iṛi gin hāra bam.»

³¹ Jesu ur nare di ba da: «Dine nə sir ta di dwaregi lə da, i gi wey me yi gwale abəw di biwə mo?» Cendi cow lə diyə ba da: «I gi pii ta di.» Mwom da, anji waygi ba da: «Dwayna, nə wayang i gwale siw: Nare *woni salaw dole gi geche gi *Rom mani me nare woni kaya me da, ha ganda hāra managi *ciri dinə Mārīyə di dirəngə pii cendi. ³² Dara Jā Batis di hāra 'ywang dara giləng birmə gi tība, me anə yə gwale duwa bədə. Iṛi i nare woni salaw dole gi geche gi Rom mani me nare woni kaya me cwara yə gwale duwa cendi. Me 'yeni da, anə yara cendi yə gwale ginə Jā duwa gi dirəng ladi ta kaw, anə co dusirəng dara yə gi gwale duwa bədə com.»

Gwale gi diri ginə woni əla giyə ginə yabiṛa nə dusirəgi əcn day

(Marki 12.1-12; Luk 20.9-19)

³³ «Dwayna gwale gi diri dang bi: Abe min daga duwa ilə, me anji dīlbi *yabiṛa lə me jə daga di daa me ca. Anji dāngiri mana gaba chidə gi nimi duwa. Anji aw mana hoo daa dara dībə gamaw nim me ca. Targin dang da, anji kalgi daga di woni əla giyə isiragi lə me yá mijəniyə.

daga gi yabıra (21.33)

³⁴Managi wála gaba cə yabıra yàa duwa di neyem mwom da, aba ciri di giygi woni àla giyə ginə yabıra di kòy duwa, dara cendi ba junəw yabıra yàa duwa di me ba kalna day me ca. ³⁵İri woni àla giyə ginə yabıra di yibi kòy nə ta di dodə, gobi gi min me 'yə gi min dang bam me jər gaba subu gi kuṛa 'yəw bam me ca. ³⁶Yande da, aba ciri gaba yiga di giygi kòy nə dang giṛi naṅ doy nə pii bam kaw, woni àla giyə ginə yabıra di àlagi ya ba gi àl nim nə pii di de.

³⁷Mani nə ta di pad taragi lə da, anji giy gi gorindiw gi nudəw, me irim dusiwə ba gorindiw da, cendi ba ha yəw jawe som. ³⁸Cor managi woni àla giyə ginə yabıra di ba gi yər gorindiw mwom da, cendi wajibi gwale bulə dayə ba da: “Ta di me i aba wama diba duwa sanga di! Hane, 'yánandi gandiw bam, me diba di ha warandi inda.” ³⁹Me cendi yiw suriw ha nim bam iche daga di tariwə me, 'yəw bam.»

⁴⁰Mana gi ta lə da, Jesu ur nare woni dwaya gwale duwa di ba da: «Yande da, wála gi aba ciri gaba yabıra di girnay da, anji ha àla woni àla giyə ginə yabıra nə ta di man mo?»

⁴¹Nare cow Jesu lə diyə ba da: «Anji ha 'yági bam, dirəw ha 'yangaw didəgi lə bədə, dara dusirəgi àcne. İri, anji ha 'wóo daga di 'yàgi woni àla giyə nə dang isiragi lə. Cendi nə ta di ha 'yàw yàa duwa wála gi naa duwa lə.»

⁴²Me Jesu cor waygi da: «Dii min, anə āsa gwale gi gi jangiw managi *Maktubu dinə Mārīyə bədə mo? Gi jangiw ba da:

Kura di woni awa kululi giṇdi bam di

yala gidi kura sidi di lade di idi yə kulu di daa tandi.

I Aba ciri gi Mārī me əl mani nə ta di anju.

I mani nə lade naṇ nə doy didəndi bam me Mārī əlgi me di yarang gandagi gi dirəndi ta di.^a»

⁴³Me Jesu waygi da: «I dara ta di me nə wayang gwale daa wang: 'Yeni da, gi ha 'ywarang bam managi *ciri dinə Mārīyə di me, gi ha bwa nare nə dāng woni dwaya gwale biwə me 'wóo əla gi giyə lə cendi. ⁴⁴Me gwale ginə kura dīra da, gun gi wey wey gi indarna kura di ta di didə da, diw ha ichara bam, me gun gi tandi indarna diwə da, tandi ha dilanaw bam miḡilag me ca.»

⁴⁵Managi *woni bwasa Mārī gechide day me, nare nə gi 'wogigi *Parise me, doy gwale gi diri gi Jesu wayiw di da, cendi 'wocṇ com dara anji ba way gwale di i dara daragi cendi. ⁴⁶Me cendi kanji birmə dara ba gi yi nim gi Jesu, me cendi lanḡi i nare nə giṛe di, dara Jesu di, cendi irmiw ba i *aba cimə Mārī biw.

Gwale gi diri ginə diyamdirani dīra

(Luk 14.15-24)

22 İri Jesu waygi gwale gi diri dāng bi ba da: ²«*Dwārī di daa da, wun i ya dole gi geche min ba əliw gi gorindiw diyamdirani ta de. ³Dole di giy kòy duwa ba hana 'wagiṇa nare nə baa 'wogigi pii di ba haneyə diyamdiraniyə di dīm. Me nare di giṇə hāra bam. ⁴Anji giy kòy duwa nə dāng bi ba hana waynagi nare nə ba 'wogigi pii di ba da: “Caga da, nə dōrbi mani nə wama nə diyamdirani di naa le dīm. Nə kunbi labje ni me mani nə paga nə ənbe woni swani me ca. Mani nə wama di pad naa le dīm. Yande da, haneyə diyamdiraniyə di dīm!” ⁵Me nare di əsi didəgi lə bədə, me cor yá mana day gi dirəgi ur. Gi min yá daga lə me, gi min yá əla kenge duwa lə me, ⁶nare nə wor da, yiḡi kòy di gilgi dirəgi me 'yəgi bam me ca.

^a 21.42 Diri (Psaume) 118.22-23

⁷ Mana gi ta lə da, dole di dusiw naw nañe me giy asingar duwa ha 'yáa nare woni 'yáa kòy duwa di bam me kirgi dùwa ciri day didə me ca. ⁸ Dang da, anji waygi kòy duwa di ba da: “Mani nə wama woni diyamdirani di naa le ðim, me nare nə nə 'wogigi di neyem wamagi bədə. ⁹ Yande da, hana birmə jirang duwa lə me nare nə anə 'ywanagi dirəngə pad mwom da, 'waginagi gi hane diyamdiraniyə di.” ¹⁰ Kòy di bor ha birmə lə, me nare nə cendi 'yogi pad da, cendi dayagi, nə àcne me nə ladibe me ca. Cendi gira 'won kulu gaba diyamdirani di daa.

¹¹ Mwom da, dole di ðimə hára kulə dara yara nare nə gi dayagi di. İri anji yər gun min dam lə kwandaw dwařagi lə me hurə barge gaba diyamdirani di siwə bədə. ¹² Anji uriw da: “Jan maché, mə àla i man me mə ðimə hára kulə ka diban hura barge gaba diyamdirani di simə mo?” Abe di 'yo gwale gaba àsaw lə diyə bədə. ¹³ İri dole di waygi kòy duwa di ba da: “Yinəw magidinaw gidaw me isaw me daa me unəw àsinaw bam iche managi dilimmə. Mana gi ta di i mana gaba nulə gura me yidibə sande lə me ca.”»

¹⁴ Me Jesu way da: «Nare nə gi 'wogigi da, giři nañe, me nə gi anjirigi da, i bani hiñe mira.»

Gwale gaba 'ywagaw dole lombo

(Marki 12.13-17; Luk 20.20-26)

¹⁵ Mana gi ta lə da, nare nə gi 'wogigi *Parise biy sidəgi ha bam hiñe me wajiibi gwale bulə dayə ga ba gi ha urə Jesu i gwale gi wey me ba gi 'yo gi gwale biwə ba gi yiw nim mo? ¹⁶ Yande da, cendi giyiw woni girsə gwale day nə yab day gi nə nare nə yab nənə dole gi *Erod duwa me. Nare nə gi giyəgi di, ha wayaw Jesu da: «Aba gilənin mani, nə 'wocninine dara mə i aba waya gwale siw, me mə gilgi nare gwale siw gi Māri ur nare ba àlna di gi birmə duwa. Mə àl yande diban lānaw gi gun, dara dolim gi nare nə ladibe bədə

me ca. ¹⁷Yande da, waynin irmā dīma daa siṅ: Ga 'ywigaw gi dole gi geche gi *Rom lombo da, ladi le, labaa ladi bādā mo?»^a

¹⁸Me Jesu di 'wocṅ irmā day gi àcṅe di com me, anṅi cogi lā diyā ba da: «'Yeni nare nā gwale 'yol bidəngā me dusirəng di korgiṅ i jiga nā ga! I dara na me anā urin gwale gaba girsən nim yande mo? ¹⁹Gilnən chile di gursi min di idi 'ywaga lombo di kwa siṅ.» Cendi giṅw gursi di chile min di gi 'wogidi deniye^b di. ²⁰Mwom da, anṅi urgi ba da: «Managi chile di ka di sidā da, i wi diw me sumiw me ilā mo?» ²¹Cendi wayiw ba i dole gi geche gi *Rom diw. Mwom da, Jesu waygi da: «Ladi! Yande da, mani nənā dole duwa da, 'yānaw dole di, me mani nənā Mārī duwa kaw, 'yānaw Mārī di le me ca.»

²²Managi nare di ba gi doy gwale gi Jesu waygi ta di mwom da, cendi irimdi gwale naṅe me cendi biṅiṅ kal Jesu di me borgi ya.

Gwale giṅā nare nā mare dīmā day gi daa muni lā

(Marki 12.18-27; Luk 20.27-40)

²³Wāla gi ta lā di dog, nare nā gi 'wogigi *Saduse chidibā Jesu siwā ib ib. Cendi irim day ba nare nā mare da, Mārī ba ha dīmāgi daa muni lā bādā biṅiṅ. Me cendi ur Jesu ba da: ²⁴«Aba gilənin mani, yər, *Moyis way ba da: *Abe gi ba unā deme me yāna gandidi dine bādā me marna bam da, chendiw ba unā wambi di me ba yānaw gi chendiw gi mar bam di dine.*^c ²⁵Caga da, doy: Managi dwaṅaninā da, chebini di nare wurgisubu ilā. Chandiragi gi geche u deme me mar bam diban yāa gandidi dine. Anṅi kalīw chendiw wambi di. ²⁶Chendiw gaba dii sirā

^a **22.17** Ga 'ywigaw gi dole gi geche gi Rom lombo da, ladi le, labaa ladi bādā mo?: Gwale gi urā gi ka di i ya ba gi tow i Jesu boy de. Anṅi waynagi ba 'ywigagi gi nare nā Rom lombo ba ladi le da, nare nā Juwib naṅ ha ilāwe, dara cendi ur ba gi dam i gi didāgi day. Anṅi waynagi 'ywaga di ba ladi bādā da, nare nənā Erod duwa di ha wayagi nare nā Rom daa, me cendi ha yāwe ba i aba lama mana.

^b **22.19** deniye: Deniye min da, i gursi di idi 'ywigaw gun min giyā duwa gi āla wāla min dalawā. I gi gursi di deniye di ta di me nare nā Juwib 'yogiw gi dole gi Rom lombo di.

^c **22.24** Deteronom 25.5

udi kaw, mar yande me, gi aba dii subu lə kaw, àlal yande me, biraa gi aba dii wurgisubu lə bá. Chamre nə wurgisubu di margi bam pad dayə pad diban yàa gandidi dine. ²⁷ Taragi lə da, deme di kaw, wála dira neyem me tandi mar bam me ca. ²⁸ Yande da, wála gi Māṛī ha dimə gi nare daa muni lə da, nare nə wurgisubu ta di dwaregi lə da, tandi ha 'ya i gi wey diyaməw mo? Dara cendi nə pad ta di, tanga i tirgadi.»

²⁹ Me Jesu waygi da: «'Yeni da, didəng nol i bam! Anə 'wocṇ *Maktubu dinə Māṛī duwa bədə me dwana duwa di bədə me ca. ³⁰ Yarna, dan wála gi Māṛī ha dimə gi nare daa muni lə da, abje day gi nə namde ha laya sidəgi bədə. Cendi ha dama i ya *Paja nənə Māṛī duwa nə daa de, alə daa managi Māṛī tuliwə. ³¹ Dara gwale gi Māṛī ha dimə gi nare daa muni lə da, anə āsi gwale gi Māṛī wayang gandiw di bədə mo? Anji way ba da: ³² “*Indi di, nə i Māṛī ginə *Abraham duwa me ginə *Isak duwa me ginə *Jakob duwa me ca.*”^a» Me Jesu waygi ba da: «Māṛī di, i Māṛī ginə nare nə mare day bədə,^b me i Māṛī ginə nare nə dam bira day.»

³³ Managi nare nə giṛe di ba gi doy gwale gi Jesu waygi gandiw da, cendi irimdi gwale nan dara gilə duwa gi mani di.

Bii gi 'wóo ginə Māṛī duwa lə da, i gwale gi wey me doy kwandaw bam pad di mo?

(Marki 12.28-34; Luk 10.25-28)

³⁴ Managi nare nə gi 'wogigi *Parise doy dara Jesu gwale duwa gi cogi nare nə *Saduse lə diyə me cendi 'yo gwale gaba wayaw dang bədə mwom da, cendi nə Parise di dayar dodə. ³⁵ Me gun day min dwaregi lə gi *aba gilə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa hára 'yo Jesu uriw gwale gaba twaw dara dwaya gi gwale biwə dara ba gi yiw nim. Yande da, anji

^a 22.32 Kirara gi daa (Exode) 3.6,15

^b 22.31-32 *Māṛī di, i Māṛī ginə nare nə mare day bədə, me i Māṛī ginə nare nə dam bira day.*: Abraham me Isak me Jakob me mar bam bigden do me Māṛī wayiw Moyis gwale gi ta di sin. Managi Jesu way ba Māṛī ba i ginə nare nə mare day bədə da, ta di way i dara ba Abraham me Isak me Jakob me margi bam mindagi me da, cendi dam lə bira alə daa Māṛī tuliwə.

uriw ba da: ³⁶ «Aba gilәnin mani, managi *bii inda gi 'wóo lә da, bii gi 'wóo gi geche gaba dwaya kwandaw bam da, i gi wey mo?» ³⁷ Jesu cow lә diyә ba da: «*Mә ha urә Aba ciri dima gi Māṛī gi dusim min tenene, gi dúndim pad, gi irmә dima pad me ca.*^a ³⁸ Ta di me i bii gi 'wóo gi geche gaba dwaya kwandaw bam di. ³⁹ Me gi dang gaba dii sir gi ya jaw gi pii de di me i ka: *Mә ha urә jam gun ya sim dima de.*^b ⁴⁰ Mani pad nә bii gi 'wóo ginә Moyis duwa me woni cimә Māṛī biw me waygi da, dayar ilә gwale gi sir gi ka di dalawә.»

Gwale ginә Dole gi Māṛī biyәw gi Kiris me ginә Dabid me

(*Marki 12.35-37; Luk 20.41-44*)

⁴¹ Jesu yәр dara nare nә *Parise dayar dodә mwom da, anji iri urgi duwa ba da: ⁴² «Anә irim man dara *dole gi Māṛī biyәw gi *Kiris di mo? Anji i wi mwaw mo?» Cendi cow lә diyә, anju ba i dole gi *Dabid mwaw. ⁴³ Jesu waygi da: «Iri ina yande da, cor i man me *Dúndi dinә Māṛī duwa nogi Dabid gindiw daa 'wogі Kiris di ba i aba ciri duwa mo? Dara Dabid di way da:

⁴⁴ «*Aba ciri gi Māṛī wayiw aba ciri ni ba da:*

Hare, mә dam isән gi abeyә

*biraа nә ha bwam woni marande dima dodә
gidamә bá do.*^c

⁴⁵ Dabid 'wagina Dole gi Māṛī biyәw gi Kiris di ba i aba ciri duwa da, i dana me gi 'wogiw ba i Dabid mwaw dang tugu mo?»

⁴⁶ Gun min kaw neyem cwaw gwale lә diyә bәdә.^d

Me wala gi ta lә di bá da, cendi laṇe, gun min kaw neyem uriw gwale gi dang bәdә dım.

^a 22.37 Deteronom 6.5

^b 22.39 Lebitik 19.18

^c 22.44 Diri (Psaume) 110.1

^d 22.46 Nare nә *Juwib pad 'wocṇ dara Dole gi Māṛī biyәw gi Kiris di, ba i dole gi Dabid mwaw. Jesu way ba i sidi, me duwa da, ba doy bam. Kiris di, ina i dole gi Dabid mwaw me i aba ciri duwa me ca da, gil dara anji i Māṛī. Nare nә Juwib irim dara Kiris di, ba i Māṛī bәdә. I dara ta di me gun min neyem cwaw Jesu gwale duwa gi anji urgi di lә diyә bәdә di.

Jesu piy woni giləgi nare gwale ginə Mārī duwa gindəgi daa

(Marki 12.38-40; Luk 20.45-47; 11.39-52)

23 Targin dang da, Jesu waygi nare nə gire me *woni girsə gwale duwa di me ba da: ²«*Woni gilə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa me nare nə *Parise me da, giləgi gi nare *bii gi 'wóo ginə Moyis duwa da, i giyə day. ³Yande da, mani nə cendi waynang pad da, dwayna me unə əlna gi giyə me ca. Me mani day nə cendi əlgi da, kalna əlagi di! Dara cendi way gwale gi bidəgi mira me əl mani nə cendi waygi di bədə.

⁴Cendi daji hudir gi nugide chigidigi nare didəgi lə, me cendi day da, gi dündirəgi kaw, cendi biliw wagi nim lə bədə. ⁵Mani nə cendi əlgi pad da, əl i dara nare ba yarnagi nim. I yande me láya day^a di cendi magdi jinjirəgi lə me darinjagi lə me dibisi amsi gi Mārī da, jorbi nañ doy kwandagi day bam. Chire gi barge day biwə da, ^bcendi dangiriw sor nañ doy kwandagi day bam me ca. ⁶Managi nare dayarna gi girə dara wama mani da, cendi ur dama i mana gi pii gi ladeyə. Me managi *kululi woni amsa Mārīyə kaw, cendi ur dama i mana gi lade gaba sumiyə me ca. ⁷Mana gaba dayara ginə nare nə ciri didə pad dayə da, cendi ur dara nare ba əlnagi labiya gi horimbə nare dirəgi lə me ba 'waginagi “woni gilənin mani” me ca.

^a 23.5 *láya day*: Laya dinə nare nə Juwib day di da, i magilale nə dine bani bani nə gi busigə i gi gare. Laya di ta di, abje magidi jinjirəgi lə me darinjagi nə isriagi nə jeleyə dusirəgi tuldi lə ib ib me dibisi amsi gi Mārī. Magilale nə ta di dwaregi lə da, cendi jangi berse yab gi bii gi 'wóo ginə Moyis duwa lə. ĩrmə dayə da, cendi əl yande dara gwale ginə Mārī duwa gi gi jangi Maktubu duwa lə di ba əlalna nim: *Bii gi 'wóo gi nə 'yám gandiw laba di, mə gamiw dusimə ladi dem dem. Mə ha ciməgi gandiw dindam gi wála wála. Mə ha wayagi gandiw managi mə damna ciri dima dwari lə, managi mə hana birmə lə kaw, mə wayiwe, managi mə dara 'ya dodə kaw, mə wayiwe, managi mə dara swa daa kaw, mə wayiwe. Bii gi 'wóo gi ta di da, mə ha maw darəmə me jinjimə me dara dusimə gunəm lə diyə.* (Deteronom 6.6-8)

^b 23.5 *Chire gi barge day biwə*: Nare nə Juwib magidi chire managi barge day gi hura biwə dara dusirəgi ba gunəgi nim daa bii gi 'wóo ginə Moyis duwa diwə. Cendi əl yande dara gwale ginə Mārī duwa way ba da: *Mə ha magda chire managi barge dima biwə bá bá mana lə wodi.* (Deteronom 22.12)

*Yarna abe láya duwa managi jinjawә me daɗawә me
chire gi barge duwa biwә me. (23.5)*

⁸ Me 'yeni da, urnә dara nare ba 'waginang “woni gilәnin mani” bәdә, dara dan da, aba gilәng mani da, i indi min tenene, me 'yeni nә pad da, anә i chamre: anә bor i min.

⁹ 'Wagina gun min dodә siṅa didә ka “abiranin” bәdә, dara dan da, abirang da, i min tenene, i Abirang gi Mārī gaba dama daa di. ¹⁰ Kal nare 'waginang “woni gilәnin gwale” bәdә, dara aba gilәng gwale da, i min tenene, i *Dole gi Mārī biyәw gi Kiri di. ¹¹ Gun gi urnә ba ina geche dwaɗangә da, a cwarna gidinә gun dan gaba kijә anju. ¹² Dara gun gi unә diw daa anju gaba ciri da, gi ha huraw diw di dodә, me gun gi hurna diw dodә da, gi ha biyәw gandidi daa.

¹³ 'Yeni nare woni gilә bii gi 'wóo ginә Moyis duwa me, 'yeni nare nә Parise me, anә i nare nә gwale 'yol bidәngә me dusirәng di korgiṅ da, i jiga! Wamani ha 'ywange, dara ciri di daa di, anә deyesi bidi daa imgi nare ganda gi lә bam. 'Yeni di kaw, anә ha ganda lә bәdә me, nare nә urnә ba gi gandina hana lә kaw, anә imgi bam me ca.

¹⁴ 'Yeni nare woni gilә bii gi 'wóo ginә Moyis duwa me, 'yeni nare nә Parise me, anә i nare nә gwale 'yol bidәngә me dusirәng di korgiṅ da, i jiga! Wamani ha 'ywange! Dara anә chәbi namde nә wambi mani day nә 'ywa bam pad, me anә dibi amsi gi Mārī biraa biraa biraa gilәgi gi nare sidәng. Me daṅ da, sariya dan ha wama naṅe dwaya bam.

¹⁵ 'Yeni nare woni gilә bii gi 'wóo ginә Moyis duwa me, 'yeni nare nә Parise me, anә i nare nә gwale 'yol bidәngә me dusirәng di korgiṅ da, i jiga! Wamani ha 'ywange! Dara anә kidibәр managi kurayә me wayniyә me dara kaṅja gi nare bwagi birmә dan ginә Mārīyә, me managi

anə 'ywana i gun min tenene kaw, anə əliw gidiw gun gaba urə əsa dūwa lə dwaya dan bam dii sir.

¹⁶ 'Yeni woni giləgi nare birmə nə dirəng bu nə ga, wamani ha 'ywange! Dara anə way ba, gun ba sirginə siw gi *kulu gaba bwasa Mārī baa ha əla mani nə ya ta de me ba əlna bədə kaw, mani ba ha əlaw bədə, me gun gi ba sirginə siw gi jindar di gi chigdididi managi kulu gaba bwasa Mārīyə me əlna mani di bədə da, gwale ba ilə diwə. ¹⁷ 'Yeni nə məngde nə dirəng bu nə ga! Jindar di gi chigdididi kulu gaba bwasa Mārīyə ta di me kulu gaba bwasa Mārī di me da, mani nə ta di, i nə wey me dōy kwandagi bam mo? I kulu gaba bwasa Mārī di me əl jindar di ta di gididi wun minadi jiga ta di bədə mo? ¹⁸ Anə way bi ba, gun ba sirginə siw gi mana gaba bwasa Mārī baa ha əla mani nə ya ta de me ba əlna bədə kaw, mani ba ha əlaw bədə, me gun gi ba sirginə siw gi mani nə dwani nə gi chigidigi mana gaba bwasa Mārī diwə me əlna mani di bədə da, gwale ba ilə diwə. ¹⁹ 'Yeni nare nə dirəng bu nə ga! Mana gaba bwasa Mārī di me mani nə gi bosu gi Mārī di me da, i nə wey me dōy kwandagi bam mo? I mana gaba bwasa Mārī di me əl mani nə gi bosu gi Mārī di wun mindagi jiga di bədə mo? ²⁰ Yande da, gun gi sirginə siw gi mana gaba bwasa Mārī di da, anji sirgi siw gandiw me sirgi siw i gi mani pad nə gi chigidəgi lə diwə di me ca. ²¹ Me gun gi sirginə siw gi kulu gaba bwasa Mārī da, anji sirgi siw gi kulu gaba bwasa Mārī di me sirgi siw i gi Mārī gaba dama lə di me ca. ²² Me gun gi sirginə siw gi daa da, sirgi siw i gi gage gi dwārī gi Mārī dam lə diyə di me sirgi siw i gi Mārī gaba dama gage diwə di me ca.

²³ 'Yeni nare woni gilə bii gi 'wóo ginə Moyis duwa me, 'yeni nare nə Parise me, anə i nare nə gwale 'yol bidəngə me dusirəng di korgin da, i jiga! Wamani ha 'ywange! Dara chemde nə bani bani woni bwa bira lə kaw, nə neyamna mwaj da, anə bīri bidəgi min min hára 'yàw Mārī com minang, iri cor, bii gi 'wóo ginə Moyis duwa gi bag gi lade da, anə kaliw dī. Nə way yande dara mani nə əla ya nə əla gi mani nə tiba nə Mārī urgi di me, yara gi nare nəgini day me, kala gi dusim min Mārī diwə me ta de da, anə kal əla day dī. Bag da, dee anə ha əla i mani nə ta di do me anə ha əla nə dang nə wor di sin. ²⁴ 'Yeni woni giləgi nare birmə nə

dirәng bu nә ga! Anә chidi gani dan bam dara ga doṅ ba ilә dwaliṅyә mo, me iṛi anә chә jambal gi sidә de pad.

²⁵ 'Yeni nare woni gilә bii gi 'wóo ginә Moyis duwa me, 'yeni nare nә Parise me, anә i nare nә gwale 'yol bidәngә me dusirәng di korgiṅ da, i jiga! Wamani ha 'ywange! Dara anә wuji doḡidәre dan me dasabe dan me taragi bam ladi silag silag me, iṛi dwaṛagi nә korgiṅ da, anә 'wonbigi daa gi mani nә anә mijәgi di me gi dusirәng di harni di me ca. ²⁶ Ijim gi Parise gi dirәm bu ga! Wiy dagna dima me subira dima me dwaṛagi bam ladi, mwom da, taragi di ha cwara lada me.

²⁷ 'Yeni nare woni gilә bii gi 'wóo ginә Moyis duwa me, 'yeni nare nә Parise me, anә i nare nә gwale 'yol bidәngә me dusirәng di korgiṅ da, i jiga! Wamani ha 'ywange! Dara anә wun i ya munini nә gi daḡidәgi mani nә burage taragi lә me wusibi nim kәng kәng ta de. Taragi nә iche da, ladibi le, me dwaṛagi nә korgiṅ da, i guchindi nәnә nare nә mare day me mani nә use me ilә cendi mira. ²⁸ 'Yeni di kaw, anә wun yande di me, dara nare dirәgi lә da, anә әl sidәng ya ba anә i nare nә tiba Mārī dirәwә de, me dusirәng di korgiṅ da, i jiga. Anә i nare nә gwale 'yol bidәngә me dusirәng di korgiṅ da, i jiga, me anә i woni әla әcṅa me ca.

²⁹ 'Yeni nare woni gilә bii gi 'wóo ginә Moyis duwa me, 'yeni nare nә Parise me, anә i nare nә gwale 'yol bidәngә me dusirәng di korgiṅ da, i jiga! Wamani ha 'ywange! Anә awdigi *woni cimә Mārī biw munini day ladibi me anә sirandi munini nәnә nare nә tiba Mārī dirәwә day ladibi me ca, ³⁰ me anә way ba da: “Tanga wala ginә mwәgirandi dayә da, dee nә inanin lә gandagi da, dee nә hanin bamara gandagi min dara 'yaa gi woni cimә Mārī biw di bәdә.” ³¹ Yande da, gwale dan gi anә wayiw ta di, anә way gi bidәng dan 'yeni gang ba anә ba i woni 'yaa woni cimә Mārī biw di mwәgiragi. ³² Ladi! Mani nә mwәgirang әlgi ta di, 'yeni da, әlnagi dwayna bam!

³³ Kwәlale nә miḡay dindadi nә ga! I man me anә irim dara anә banә ha bilә sidәng daa dүwa dinә Mārī duwa di budә dira gi bam ilә bәdә biṛiṅ di mo? ³⁴ I dara yande me, dwayna: Nә ha kijәng woni cimә Mārī biw me nare nә dirәgi nagidi woni 'wacṅa gwale me woni gilәng bii gi 'wóo ginә Mārī duwa me ca. Nare nә ta di pad dwaṛagi lә da, anә ha 'yaa nә min bam

me, nə yab da, anə ha bəngidagi bəbiragi daa *habde nə dagila sidəgi lə me, anə ha gwaba nə min dāng gi bīraw managi kululi dan woni amsa Mārīyə me, anə ha pamdagi taragi lə managi ciriyə bā bā dara giləgi gi dirəgi me ca. ³⁵Yande da, wamani pad ginə woni 'yāa nare nə tība Mārī dirəwə day di, ha 'ywang 'yeni, swa made dinə Abel gi i gun gi tība Mārī dirəwə bā hāra managi made dinə Jakari ginə Baraki gorindiw lə gi anə 'yəw i managi kulu gaba bwasa Mārīyə bulə day gi mana gaba bwasa Mārīyə.^a ³⁶Dwayna, nə wayang i gwale siw: Wamani ginə woni 'yāa nare nə pad ta di day da, ha 'ywa nare nə caga ka di le me.»

Jesu nul dara Jursalem

(Luk 13.34-35)

³⁷«Ay, nare nə *Jursalem, nare nə Jursalem, 'yeni nə anə 'yə *woni cimə Mārī bīw bam, me nare nə Mārī kijəng gandagi kaw, anə jərgi gi kuṛa 'yəgi bam me ca! Nə kanji birmə bā ba nə dayang dodə ya dure ba di day gi dindadi gindidi lə ta de. Me 'yeni da, anə giṇə bam com! ³⁸Yande da, dwayna: Mārī ha giṇə ciri dan di bam. ³⁹I sidi, nə wayang: Wor i ib anə ha yaran bədə biraa wāla gi anə ha waya da: “*Kal Aba ciri gi Mārī biynəw anju gi hāra lə gi sumiw di bīw diwə, biynəw bīw diwə*”^b bā do.»

Kulu gaba bwasa Mārī di ha meyendara i bam

(Marki 13.1-2; Luk 21.5-6)

24 Targin dāng da, Jesu dim bam ciri dwaṛi di *kulu gaba bwasa Mārī ilə di me yā. Managi baa yā bam hiṇe mwom da, *woni giṛsə gwale duwa chidibə siwə ib ib me gilwi ciri di ladni diṛa di gi awdi nim di. ²Ḥri Jesu waygi da: «Anə yər mani nə pad ta di mo? Dwayna, nə wayang i gwale siw: Mani pad nə i ta di ha meyendara i bam. Kuṛa min tenene kaw, ha wara daa kondidi didə bədə.»

^a 23.35 Yarna gwale ginə made dinə Abel ginə Adam gorindiw duwa managi Diyə gi mani gindəgi (Genèse) 4.10 lə, me dinə Jakari duwa managi 2 Kuronik 24.20-22 lə.

^b 23.39 Diri (Psaume) 118.26

Diriṇa 'yaṇa dira di, gi ha 'wacṇadi i man mo?

(Marki 13.3-13; Luk 21.7-19)

³Managi Jesu gira dam managi kuṛa di *Olib didə mwom da, *woni girsə gwale duwa hára 'yow mĩndagi me uriw ba da: «Waynin daa: I mindi na me mani nə ta di ha àlala mo? I mani na me ha gilənin cwara dĩa di me diriṇa 'yaṇa dira di me mo?»

⁴Jesu cogi waygi da: «Àsina angal dan ladi le! Kalna gun min lamnang bwanang bam bədə! ⁵Nə way yande dara nare naṇ ha 'wóo sumin hára nim læ, me wi kaw, ha waya ba *Dole gi Mārĩ biyəw gi Kiris di, ba i anju, me cendi ha lama nare naṇ bwagi bam. ⁶Anə ha dwaya gwale ginə say di tuləngə ib me, di mana gi hənyə gwale dira me. Mana gi ta læ da, àsina angal dan, kalna àla láṇa dī. Mani nə ya ta de di ha àlala le bá, dīm da, i diriṇa 'yaṇa dira bədə siṇ. ⁷Nare nə wama gi ciri di minnə ha swa jara say gi kwandagi nə ciri di wama gi dʒəngə me, dole gi min ha jara say gi jaw dole gi dʒəng me ca. Badigara di geche ha indara ciriyə jiga jiga, me siṇa kaw, ha gigidara mana læ jiga jiga me ca. ⁸Wamani gi pad ta di, wun i ya yàa ba jəgidi gi deme dirin nə piiyə ta de siṇ.

⁹Mana gi ta læ da, gi ha giləng dirəng me gi ha 'yáng bam me ca. Nare nə gindəgi jiga jiga pad ha ilənge dara daran indi. ¹⁰I ta di me nare naṇ ha ginə dusi day di kala dinə di bam. Cendi ha yibə kwandagi 'yàgi woni maṛande day isiragi læ me cendi ha ilə sidəgi le me ca.

¹¹Woni cwa sidəgi ya *woni cimə Mārĩ biw de naṇ hára læ, me cendi ha lama nare naṇ bwagi bam. ¹²Àcṇa di ha jwara hára i pii pii. Yande da, nare naṇ dwani day di kaw, ha cwara hilala le dʒəng dʒəng me ca. ¹³Me gun gi yinə siw wayna kalna dusiw dinə biraa 'yaṇa læ da, Mārĩ ha 'yàw bilə. ¹⁴Nō di lade dinə *dwārĩ dinə Mārĩ duwa di da, gi ha wayadi managi siṇa gindidi læ pad dara nare nə gindəgi jiga jiga pad ba dwayna. Ta di do me diriṇa 'yaṇa dira di hára læ siṇ.»

Nare ha gilə dirin nane

(Marki 13.14-23; Luk 21.20-24)

¹⁵ «Wála min, anə ha yara *mani nə əl inama woni meyenda mana bam di* nə *aba cimə Mārī biw gi Daniyel way gwale day di^a ha 'ya lə *kulu gaba bwasa Mārīyè di. Gun gaba āsa gwale gi ta di da, kal a 'wacnana gindiw ladina! ¹⁶ Wála gi ta lə da, nare nə i managi wama gi *Judeyè da, gi wana hana daa kuṛa didə. ¹⁷ Gun gi damna daa managi kulu duwa diwə da, a chinə dodə dara laya gi mani nə ilə kulə di bədə dīm. ¹⁸ Me gun gi ina lə bam yiga lə kaw, a cwarnay hane ulay dara laya gi barge duwa di bədə dīm me ca. ¹⁹ Wála gi ta lə di, owe namde woni gudi gudi me woni 'yàgi dindiragi nāy me! Wamani ha 'ywagi le! ²⁰ Amsina Mārī dara kal waa dan di indarna gi urni bədə me gi *wála gaba bwa gwayniyè bədə me ca. ²¹ Dara wála gi ta lə da, ha 'ya i gilə gi dirin gi geche gi dii min kaw, gun 'yow bədə bigden diyə gi mani pad gindəgi lə biraa laba. Daṅ kaw, gilə gi dirin gi ya ta de di ha 'ya lə dāng bədə birin. ²² I sidi, wála gaba gilə dirin gi ta lə da, Aba ciri gi Mārī di dee irminə me junə wála gi yab bwana bam bədə da, gun min gi dee ha 'ywa bilə duwa da, ilə bədə. Me anji irmə dara baa ha joo wála gi yab di bam dīm dara nare nə anji anjiragi dara ba ina i duwa di.

²³ Wála gi ta lə da, nare ha wayang “Yarna, *Dole gi Mārī biyəw gi Kiris di, i ka”, labaa “Dole gi Mārī biyəw gi Kiris di, ilə ta”. Gun gi waynang yande da, yinə gwale duwa di bədə. ²⁴ Dara nare woni kulagi ha birinə. Nə min da, ha wayang Dole gi Mārī biyəw gi Kiris di, ba i cendi, me i kulagi. Nə yab da, ha wayang ba gi i woni cimə Mārī biw, me i kulagi. Cendi ha àla mani nə daṅa me mani nə doy nare didəgi bam me dara lama gi nare. Cendi dee 'ywana birmə da, dee ha lama nare nə Mārī anjirigi di le me ca. ²⁵ Dwayna, nə wayang daa pii.

²⁶ Managi gun dara wayang da: “Yarna, Dole gi Mārī biyəw gi Kiris di, ba ilə alə dīn dware lə” da, hana lə bədə. Labaa, gun waynang da, anji ba ilə budə lə mana lə min da, yinə gwale duwa di bədə me ca. ²⁷ Dara wála gi *Gun

^a 24.15 *mani nə əl inama woni meyenda mana bam di*: Yarna managi Daniyel 9.27 lə.

gorindiw di cwarnay hane da, ha wunə i ya Mārī baa wurin me ácn̄ gi mana so tul̄n̄ di dawa ganda dira læ biraa ha nim tul̄n̄ di dawa d̄wanda dira læ ta de. ²⁸Dara mana gi wey wey gi kumbi ina læ da, duni ha dayara læ me ca.»

Cwara ginə Gun gorindiw duwa

(Marki 13.24-27; Luk 21.25-28)

²⁹ «Wála gaba gilə dirin̄ di tariwə dog da, mana ha gidə dilim kidab dara dawa ha aa bədə me, duru kaw, ha ácn̄a mana bədə me, dechu kaw, ha bwara dodə me, mani nə daa pad woni dwana kaw, ha gigidara daa me ca. ³⁰ Mana gi ta læ da, gi ha yara mani nə ha gilə cwara ginə *Gun gorindiw duwa di daa managi siyaya læ. İri nare nə gindəgi jiga jiga siña gindidi læ pad ha nulbə sidəgi, me cendi ha yara Gun gorindiw di chə læ daa siyaya dalawə hára nim dodə gi dwana me gi 'ywigda duwa gi nan̄ me ca. ³¹ İri, an̄ji ha kijə *Paja duwa nə daa dara cendi ba hurbina pidim di idi nimə nan̄ daynaw gi nare duwa nə an̄ji an̄jiragi di dodə mana min, so managi tul̄n̄ di jomniyə me di turgi læ me isay gi abeyə me isay gi jeleyə me ca.

³² İrminə gwale ginə dwaga dira yarna siñ. Managi gangiradi nə dine dara kubə daa me bajadi cwarna kulaje me da, anə 'woc̄n̄ dara marsini ba i ib d̄im. ³³ Cwara ginə Gun gorindiw di kaw, ha wunə i yande di me ca: Managi anə dara yara mani nə dee nə wayang gwale day pii di dara àlala da, irminə dara Gun gorindiw di yala læ ib d̄im, an̄ji ilo ciri bidə. ³⁴ Dwayna, nə wayang i gwale siw: Mani nə pad ta di dara àlala da, nare nə caga ka di ha mara bam pad pii dirəgi læ bədə siñ. ³⁵ Daa me, siña me, ha meyendara i bam, me gwale ni da, ha meyendara bam bədə birin̄.»

Cwara ginə Gun gorindiw di, gun min kaw 'woc̄n̄ bədə

(Marki 13.32-37; Luk 17.26-30,34-36; 12.41-48)

³⁶ «Mani nə ta di, wála day labaa dawa day di cendi ha àlala læ da, gun min kaw, 'woc̄n̄igi bədə. *Paja nənə Mārī duwa nə daa kaw, 'woc̄n̄igi bədə, *Mārī gorindiw kaw, 'woc̄n̄igi bədə me ca. I Abəw gi Mārī min tenene me 'woc̄n̄igi an̄ju. ³⁷ Dawa

di *Gun gorindiw di cwarnay hane da, mani ha àlala wunə i ya nə tanga àlal wála ginə Nuwe^a duwa lə ta de. ³⁸Dara wála gi nimi nə geche yala bədə siŋ da, nare dam wom me chə me, lay namde me, wur dindiragi nə namde abjeyə me, biraa wála gi Nuwe gira gandi nim birwa gi geche dalawə bá. ³⁹Cendi irim dara mani min ba ha àlagi bədə, biraa hára nim wála gi nimi nə geche gira laygi 'yəgi nim bam pad.

Cwara ginə Gun gorindiw duwa di kaw, ha wunə yande di dige dige me ca. ⁴⁰Dawa di ta lə da, abje sir ha dībə yiga dalawə ca. Gi ha bīrə gi min hára nim, me gi ha kala gi min wara dodə. ⁴¹Namde sir ha dībə igə lə gine biwə. Gi ha bīrə di min hára nim, me gi ha kala di min dodə me ca.»

Gwale gi diri ginə aba ciri day gi mē

⁴²«Yande da, damna dirəng bira jang, dara wála gi Aba ciri dan hára nim lə di da, anə 'wocŋiw bədə. ⁴³Anə 'wocŋ com, gun gaba ciri dee 'wacŋana changa dware di ya ta deyə mē ba hára lə mīyəwə da, anji ha dama i dirəw bira jang dara iməw bwalba gi bii dimə kirə duwa lə di bam. ⁴⁴Inam yande da, 'yeni di kaw, dangirina sidəng damna dirəng bira, dara indi gi Gun gorindiw di, nə ha cwara i gi dawa di anə irim lə bədə.»

Gwale gi diri ginə kwaya gi dusiw min me gi dirəw naa me

⁴⁵«Kwaya gi dusiw min me gi dirəw naa me da, i gi man mo? I gun gi aba ciri duwa bow giyə gaba gama kwandaw pad isəwə me ba isinəgi mani nə wama gi birmə duwa bá bá me kal siw yá mijəniyə. ⁴⁶Kwaya gi aba ciri duwa cwarnay girney 'ywanaw ilə àla giyə gi anji irmiw pii di lə da, kwaya gi ta di dam i gi sii 'ywala. ⁴⁷Dwayna, nə wayang i gwale siw: Aba ciri duwa ha bwaw mani duwa nə 'ywa pad isəwə. ⁴⁸Me anji dee ina i kwaya gi acŋe me wayna dusiwə ba da: “Aba ciri ni hára gang bədə siŋ”, ⁴⁹me anji damna dara gwaba gi kwandaw kòy di me dara wama me chà me gi woni widibə gani me ca da, ⁵⁰iri aba ciri duwa di cwara hára i gi wála gi anji gamiw lə bədə me i gi dawa di anji 'wocŋidi bədə me

^a **24.37** Yarna maana dinə Nuwe duwa managi maktubu di Diyə gi mani gindəgi (Genèse) 6–8lə.

ca. ⁵¹ Mana gi ta lə da, aba ciri duwa ha 'ywaraw bam iche me, ha əsaw wamani gi gecheyə bəməw gi nare nə gwale 'yol bədəgi lə, me dusirəgi di korgin i jiga min. Mana gi ta di i mana gaba nulə gura me yidibə sande lə me ca.»

Jesu way gwale gi diri ginə dine nə mware nə mwaj day

25 «Wála gi ta lə da, *dwāri di daa di ha wunə i ya dine nə mware nə mwaj nə lay lamba day me ha nim dara sawa gi aba 'wóo deme dirəw daa ta de. ² Nə jii korgin dayə da, i nə məng, me nə jii da, i woni dirin naa me ca. ³ Mware nə jii nə məng di lay lamba day di diban laya gi swani isiragi lə. ⁴ Me nə jii nə woni dirin naa ta di lay lamba day di me mirda gi swani ilə dwalinəy isiragi lə me ca. ⁵ İri aba 'wóo deme di hára kaláng bədə, me mware di, nuni əlgi me, bor i nuni pad.

⁶ Gi changa dware da, gi soy nim ba: “Dwayna, aba 'wóo deme di yala dım! Gandina, hana sawna dirəw daa!” ⁷ Mwom da, mware nə mwaj di birin daa pad me dangiri lamba day di me ca. ⁸ Me mware nə məng di waygi kwandagi woni dirin naa di ba da: “'Yənanin swani dan di hiñe, dara lamba nin di ilə budə bam.” ⁹ Me cendi nə woni dirin naa di cogi lə diyə ba da: “Bədə. Swani di ha neyamanin me ha neyamang 'yeni me bədə. 'Yeni dan da, wana hana kilnə le woni kenge isiragi lə.”

¹⁰ Managi mware nə jii di yá kilə lə da, aba 'wóo deme di kaw yala me. Woni dirin naa di gandi yá gandiw kulu gaba əla diyamdiraniyə di me gi dəyesi bii daa.

¹¹ Targin dang da, mware nə məng di aja day ginin yala me soji ba da: “Aba ciri nin, aba ciri nin, tininin bii bam de!” ¹² Me anji cogi lə diyə waygi ba da: “Dwayna, nə wayang i gwale siw: Nə 'wacnang bədə birin!”»

¹³ İri Jesu waygi woni girsə gwale duwa ba da: «Yande da, damna dirəng bira, dara anə 'wocn wála ni gaba cwara di bədə me, dawa ni di kaw, bədə me ca.»

Jesu way gwale gi diri ginə kòy nə subu woni əla kenge

(Luk 19.12-27)

¹⁴ «Dang kaw, *dwāri di daa di, ha wunə ya abe min baa so ha nim mijəniyə ta de. Anji 'waga kòy duwa di me

'yàgi mani duwa nə 'ywa isiragi lə. ¹⁵ Anji 'yàw wi wi kaw, managi dwana duwa lə, dwana duwa lə. Anji 'yàw gi min gursi milyo^a jii me gi min dang milyo sir me gaba subu lə milyo min me ca. İri kal siw yá mijəniyə di.

¹⁶ Kwaya gaba 'ywa milyo jii di so kalang ha àla gi kenge me 'ywa kondidi milyo jii lə diyə dang. ¹⁷ Anju gaba 'ywa milyo sir di kaw, àl yande me, 'ywa kondidi milyo sir lə diyə me. ¹⁸ Me aba 'ywa milyo min di ha pwala gubu mu gursi dinə aba ciri duwa di dodə.

¹⁹ Àl wála nañ mwom da, aba ciri day di cwara hára ulay me 'wagagi ba hane waynaw mani nə cendi ba àl gi gursi duwa di isiragi lə di. ²⁰ Anju gaba 'ywa milyo jii di chidi hára siwə ib me giliw gursi di nimi dira di anji 'ywa dang milyo jii lə diyə me ca, me wayiw da: “Aba ciri ni, yər gursi di mə 'yàn milyo jii di, nə 'ywa nimi dira milyo jii lə diyə me ca, yər i ta.” ²¹ Aba ciri duwa di wayiw da: “Ladi nañe, mə i kwaya gi lade gi gun neyem kala dusiw dimə. Managi mani nə bəniyə kaw, mə gilə dara ba mə i gun gi gun neyem kala dusiw dimə 'yang. Yande da, nə ha 'yàm mani nə nañ dang isəmə. Hare dam àl sii 'ywala gandin indi gi aba ciri dima di.”

²² Anju gi aba 'ywa milyo sir di kaw, ha dibi dirəwə me wayiw ba da: “Aba ciri ni, yər gursi di mə 'yàn milyo sir di, nə 'ywa nimi dira lə diyə milyo sir me ca, yər i ta.”

²³ Aba ciri duwa di wayiw da: “Ladi nañe, mə i kwaya gi lade gi gun neyem kala dusiw dimə. Managi mani nə bəniyə kaw, mə gilə dara ba mə i gun gi gun neyem kala dusiw dimə 'yang. Yande da, nə ha 'yàm mani nə nañ dang isəmə. Hare dam àl sii 'ywala gandin indi gi aba ciri dima di.”

²⁴ Targin dang da, kwaya gaba 'ywa milyo min di chidi hára siwə ib me wayiw da: “Aba ciri ni, nə 'wocñ dara mə i gun gi gwale dima wome. Mana gi mə gisə swagə lə bədə kaw, mə nıl le com, me mana gi mə chigidinə swagə lə bədə kaw, mə daji le com me. ²⁵ Yande da, lánə àlinne me nə 'wo pwala gubu mōō gi gursi dima di dodə siña lə. Yər, u gursi dima di,

^a 25.15 *milyo*: Managi maktubu dinə Mārī duwa di gi jangidi pii gi bii gi girek da, gi jangi i *talā* mana gi ka lə. Talā min da, neyem 'ywegaw gun min gursi duwa di anji àlna giyə dōy aliya mwaj bi jii bam.

i ta.”²⁶ Me aba ciri duwa di wayiw da: “Kwaya gi àcne gaba geyendәgә ga, mә 'wocn̄ dara mana gi nә gisә swagә lә bәdә kaw, nә n̄il le, me mana gi nә chigidinә swagә lә bәdә kaw, nә daji le com.²⁷ Inam yande da, ladni duwa, dee mә ha àsan gursi ni di mana gaba gama gursi lә^a. Mwom da, cwara niyә da, dee nә ha 'ywa gursi ni sidi me nimi dira lә diyә me ca.²⁸ Yande da, unә gursi di milyo min ta di bam isәwә me 'yànw anju gaba milyo mwaj di lә diyә.²⁹ Dara gun gi wey wey gi mani duwa ina lә da, gi ha 'yàw lә diyә nan̄ dang bi, me mani duwa di ha bilbә dodә. Me gun gi mani duwa ina lә bәdә da, nә hiñe isәwә ta di kaw, gi ha 'wóo i bam.³⁰ Kwaya gi àcne gi ta di da, unәw àsinaw bam iche managi dilimmә. Mana gi ta di i mana gaba nulә gura me yidiбә sande lә me ca.”»

Jesu way gwale ginә wála gaba àla sariya

³¹ «Wála gi *Gun gorindiw cwarnay hane managi 'ywasda duwa gi nan̄ dalawә me gi *paja duwa nә daa pad me da, gira ha dama managi gage duwa gi dwārī gi 'yogdeyә.³² Mwom da, nare nә gindәgi jiga jiga siña gindidi lә pad ha dayara dodә dirәwә. Irī anji ha isәgi dodә korgin̄ sir ya aba gama bage baa cәgidi nim gi dimәнje gi bage nә mee bam jiga jiga ta de.³³ Anji ha bwa dimәнje di isәw gi abeyә me, bage nә mee da, ha bwagi isәw gi jeleyә me.³⁴ Targin̄ dang da, dole di ha wayagi cendi nә isәw gi abeyә di ba da: “Yeni nә Aban gi Mārī biy biw didәngә di, hane damna ciri di Mārī lam gi *dwārī duwa lә. Ciri di ta di, i diba dan di anji dangirang gandidi bigden̄ diyә gi siña gindidi lә bá.³⁵ Dara tanga pii, cherni àlan da, anә 'yàn mani nә wama. Machè àlan da, anә 'yàn nimi nә chà. Nә 'ya i mije da, anә yèn sidәngә àlan mijәni.³⁶ Barge ilә sinә bәdә da, anә 'yàn barge gi hura. Nә 'ya mwom da, anә gaman lada. Gi yèn àsan dangeyә da, anә 'wò yaran.”»

^a 25.27 *mana gaba gama gursi*: Mana gaba gama gursi da, gi bii gi nasara, gi 'wogi mana gi ta di «bangә». Mә bwana gursi dima mana gi ta lә da, woni gamadi di ha àla i gi giyә dara 'ywa gi nimi dira lә diyә. Yande da, managi mә dara hára 'wóo gursi dima di da, mә ha 'ywa gursi dima di sidi me nimi dira lә diyә me ca.

³⁷ Mwom da, cendi nə tıba Mārī dirəwə di, ha cwaw lə diyə ba da: “Aba cırı nin, i mindi na me nə yaramnin cherni àlam me nə 'yàmnin mani nə wama di mo? Labaa, machè àlam me nə 'yàmnin nımı nə chà di mo? ³⁸ I mindi na me mə 'ya i mije me nə yəmnin sidəninə àlam mijəni di mo? Labaa, barge ilə simə bədə me nə 'yàmnin barge gi hura di mo? ³⁹ I mindi na me mə 'ya mwom labaa mə 'ya dangeyə me nə giranin yərim di me mo?” ⁴⁰ İri dole di ha cwagi lə diyə wayagi ba da: “Dwayna, nə wayang i gwale siw: Mani nə anə àlgi bá bá ta di, anə àlnaw i chendin gi neyem mani bədə nare dirəgi lə kaw, anə àlan i indi.”

⁴¹ Targiñ dang da, dole di ha wayagi nare nə isəw gi jeleyə di ba da: “Hana bam ched tulinə, 'yeni nə Mārī sirgəng di, me hana managi dūwa di budə dıra gi bam ilə bədə biriñyə, di gi dāngiridi i *Sidān day gi nə kwandadi dūndi di àcne di. ⁴² Dara tanga pii cherni àlan kaw, anə 'yàn mani nə wama bədə, me machè àlan kaw, anə 'yàn nımı nə chà bədə me ca. ⁴³ Tanga pii, nə 'ya i mije kaw, anə àlan mijəni bədə. Barge ilə sinə bədə kaw, anə 'yàn barge gi hura bədə. Nə 'ya mwom labaa, nə 'ya dangeyə kaw, anə gaman lada bədə.”

⁴⁴ Mwom da, cendi ha cwara day uriw ba da: “Aba cırı, i mindi na me nə yaramnin cherni àlam, labaa machè àlam me di mo? Nə yaramnin mə 'ya i mije, labaa barge ilə simə bədə me di mo? Nə yaramnin mə 'ya mwom, labaa mə 'ya dangeyə me nə giñənin hára gaba wammə bam di mo?” ⁴⁵ Mwom da, dole di ha cwagi lə diyə ba da: “Dwayna, nə wayang i gwale siw: Mani nə ta di anə giñinə àlaw i gun gi neyem mani bədə nare dirəgi lə da, anə giñ àlan i indi bam.”

⁴⁶ Me cendi woni giñə àla mani nə ta di bam da, ha hára i mana gi gilə gi dirin gi 'yaña duwa ilə bədə biriñ di lə, me cendi nə tıba Mārī dirəwə da, ha hára day i managi bilə gaba dama gi dirin biriñyə me ca.»

Gechide nənə Juwib day ur ba gi 'yə Jesu

(Marki 14.1-2; Luk 22.1-2; Jā 11.45-53)

26 Managi Jesu gil mani duwa nə ta di 'yeñ bam pad mwom da, anji waygi *woni girsə gwale duwa ba da:

² «Anə 'wocn̄ dara wor wála sir da, ha 'ya i sii 'ywala ginə kirara gi daa kwaynaniyə duwa. I wála gi ta lə di me indi gi *Gun gorindiw di, gi ha 'yàn woni maṛande ni isiragi lə dara cendi ba benginan bafirinan daa *habda gi dagila siwə.»

³ Mana gi ta lə da, *woni bwasa Mārī gechide day me gechide nə dang nənə nare nə *Juwib day me dayar kirə nə *woni bwasa Mārī geche dayə. Anji, gi 'wogiw Kayib.

⁴ Cendi pad dayə ma gwale irim dara ba gi kanji kojigə dara ba gi yi gi Jesu me ba gi 'yəw nim. ⁵ Me cendi way ba da: «Ladni duwa da, yinəndi gandiw wála gaba sii 'ywala lə den bədə, dara ga nare di ha swa ganandi gi gwale som.»

Deme tidiriw Jesu swani diwə

(Marki 14.3-9; Jā 12.1-8)

⁶ Jesu ilə managi ciri di Betani kirə nə abe min gi gi 'wogiw Simō gaba *cagimmə.^a ⁷ Me managi Jesu ilə wama maniyə da, deme min chidi hára siwə ib yə mirda gi lade^b isidi lə. Mirda gi ta di, swani gi habda gi bii 'yol naṇ me kili duwa kaw, wom naṇ me ca ilə dwaliṇyə. Tandi tidiriw Jesu diwə. ⁸ Managi *woni girsə gwale duwa yər yande da, dusirəgi nagi le me cendi waji gwale bulə dayə ba da: «Tandi meyendi swani di bam yande, dana mo? ⁹ Swani gi ta di, dee gi kilnəw bam da, gursi duwa di ha naṇa le! Dee də ha 'yàgi nare nə bugir da, ladi bədə mo?»

¹⁰ Jesu doy gwale day di me waygi da: «Anə jiba deme di yande dana mo? Mani nə tandi àl gandin ta di, àl i giyə gi lade. ¹¹ Nare nə bugir da, anə ha 'ywaḡi le tuləngə gi wála wála, me indi da, anə ha 'ywan gi wála wála tuləngə bədə d̄im. ¹² Tandi tidirən swani sinə ta di, i dara dangirə gi mōō ni pii. ¹³ Dwayna, nə wayang i gwale siw: Mana gi gi ha waya *Nō di lade di ta di siṇa gindidi lə jiga jiga pad da,

^a 26.6 *abe min gi gi 'wogiw «Simō gaba cagim»*: Gi 'wogiw aba cagim dara tanga pii cagim àliwe.

^b 26.7 *mirda gi lade*: Managi maktubu dinə Mārī duwa di gi jangidi pii gi bii gi girek da, gi jangiw i «albatir» mana gi ka lə. Albatir di i kuṛa di bure sumdi di nare nə Juwib dangiri gi mirda gaba bwa swani.

deme di kaw, gi ha waya gwale dira le dara mani nə tandi àl ta di, me nare dusirəgi ha irmə didə bi bi me ca.»

Woni bwasa Mārī gechide day me Judas me ma gwale Jesu diwə

(Marki 14.10-11; Luk 22.3-6)

¹⁴ İri, *woni girsə gwale ginə Jesu duwanə mwaj dii sir di gun day gi min, anju gi gi 'wogiw Judas Iskariyot di, ha 'ywa *woni bwasa Mārī gechide day ¹⁵ me anji urgi ba da: «Nə 'yànanng Jesu di isirangə indi da, anə ha 'yàn i na mo?» Woni bwasa Mārī gechide day di àsiw gursi day di chile ginin subu^a 'yàw. ¹⁶ So i wála gi ta lə di me Judas di kanji birmə dara 'yàgi gi Jesu di isiragi lə.

Jesu wom mani day gi nə woni girsə gwale duwa min

(Marki 14.12-21; Luk 22.7-14; Jā 13.21-30)

¹⁷ Wála gi dirin nə piyə ginə *sii 'ywala ginə mapa gi diban musbu da, *woni girsə gwale ginə Jesu duwa hára uriw ba da: «Mə ur ba nə hananin àlnam mani nə wama woni sii 'ywala ginə kirara gi daa kwaynaniyə di i wey mo?» ¹⁸ Me anji waygi da: «Hana managi ciri di *Jursalem kirə nə bidiyə me waynaw da: “Aba gilənin mani wayim ba da: «Dawa ni yala neyemme dım. I kirə dıma lə me nə hanin àla sii 'ywala ginə kirara gi daa di lə gi nə woni girsə gwale ni di.»» ¹⁹ Me woni girsə gwale ginə Jesu duwa di hargi gira ha àla mani di ya Jesu ba irməgi nim de, me cendi àl mani nə wama woni sii 'ywala di lə.

²⁰ Gi turgi dawa dıwanda dira lə da, Jesu dam ilə wama biwə day gi nə woni girsə gwale duwa nə mwaj dii sir di min.

²¹ Me managi cendi ilə wama maniyə da, Jesu waygi ba da: «Dwayna, nə wayang i gwale siw: Gun min dıwərangə ha 'yàn

^a 26.15 *gursi day di chile ginin subu*: Gursi day di chile ginin subu di, nare woni kanja Maktubu dinə Mārī gindidi nə yab irim ba i gursi di gi 'wogidi «chigil» gi bii gi ebirə. Chigil ginin subu da, neyem 'ywegaw gi gun giyə duwa gi àla gaba duru wodi lə. Gursi di ta di, neyem kilə gi kwaya min managi wála ginə *Moyis lə, yarna managi Kirara gi daa (Exode) 21.32 lə.

woni maṛande ni isiragi læ.»²² Mwom da, woni girsə gwale duwa di sidəgi mar bam ledede me cendi urbiw min min ba da: «Aba ciri ni, ga i indi mo? Ga i indi mo?»²³ Me Jesu cogi læ diyə waygi ba da: «Gun min gi hurə isəw dasa læ gandin min ta di me i aba gira ha 'yàn woni maṛande ni isiragi læ anju.²⁴ I sidi, indi gi *Gun gorindiw di, nə ha mara le 'yang ya *Maktubu dinə Mārī duwa ba way nim dara daran ta de. Me anju gaba 'yàn woni maṛande ni isiragi læ di da, wamani ha 'ywawe. Dee gi yānaw bədə kaw, dee biyawe.»

²⁵ Judas gaba 'yāv woni maṛande duwa isiragi læ di, ur duwa Jesu ba da: «Aba gılənin mani, ga i indi mo?» Me Jesu cow læ diyə wayiw ba da: «Mə way gwale gi ta di ijim gang.»

(Marki 14.22-25; Luk 22.15-20; 1 Korenti 11.23-26)

²⁶ Managi cendi ilə wama maniyə da, Jesu u mapa daa isəwə me àliw Mārī dóche, me bolbi dodə, me 'yàgi woni girsə gwale duwa di, me waygi ba da: «Unə, wamna, ta di i doni gi sin.»²⁷ Targinḡ dang da, anji u kob di gani ginə *yabiṛa yàa duwa ilə dwaliṇyə isəwə me anji àliw Mārī dóche do me u 'yàgi woni girsə gwale duwa me waygi ba da: «Unə, chàna pad danə pad.²⁸ Dara ta di i bare ni gi Mārī yi gi *milan gi nare. I bare gi bor dodə dara nare nə giṛe didəgi dara Mārī kalna dusiw hilalna àcṇa day diwə.²⁹ Nə wayang daa: Caga da, nə ha chà gani gi yabiṛa yàa duwa di dang bədə đim, biraa i wála gi đan nə ha chà gandang gi đirway alə *ciri dinə Aban gi Mārīyè.»

³⁰ Iṛi targinḡ dang da, cendi tu diri di idi bwaw gi Mārī jilay me cendi dimgi iche dara hára kuṛa di *Olib didə.

Jesu way dara Piyer ba ha bilə biw sarni diwə

(Marki 14.27-31; Luk 22.31-34; Jā 13.36-38)

³¹ Mana gi ta læ da, Jesu waygi *woni girsə gwale duwa di ba da: «Changa di laba læ di, mani ha àlanne me, pad danə pad, anə ha bwara bam managi dusi dan di kala dinə di læ. Nə way yande dara Mārī way managi *Maktubu duwa læ ba da: “Nə ha 'yáa aba gama dimənje di bam me, dimənje nə aba gamagi daygi daa mana min di, ha cagida daa didəgi læ

jiga jiga."^a ³²Me wála gi nə dara dimə daa muni læ mwom da, nə ha hára dirəngə gamang alə wama gi *Galileyə.»

³³İri Piyer wayiw ba da: «Kwandan nə pad di bwarna bam dusi day di kala managi dimə di læ dara mani nə hára læ àlammə di kaw, indi da, nə ha indara bam dusi ni di kala managi dimə di bədə bīriñ.» ³⁴Jesu cow læ diyə ba da: «Doy, nə wayim i gwale siw: Changa di laba læ da, managi giray wor hirdə siñ da, mə ha bilə bim sarni ba mə 'wocñin bədə dii subu.» ³⁵Piyer cor wayaw dang bi ba da: «Nə ha bilə bin sarni dimə bədə bīriñ! Ina i made kaw, nə mar i gandim.»

Me kwandaw nə woni girsə gwale ginə Jesu duwa nə pad di kaw, way day yande me ca.

Jesu amsi Mārī managi Getisemani

(Marki 14.32-42; Luk 22.39-46)

³⁶Mwom da, Jesu hargi gi nə *woni girsə gwale duwa girgi mana min gi gi 'wogiw Getisemani me, anji waygi ba da: «'Yeni da, damna dodə mana gi ka læ, me indi da, nə ha ni i alə ta dara amsa gi Mārī.» ³⁷Me anji wol Piyer me Jebede dindaw nə sir me mira ha gandiw. Anji so ilə nulə siwə me lāna àliw nañe me ca. ³⁸Mwom da, anji waygi ba da: «Sin mar mara gi nə 'wocñ sin bədə bīriñ. Damna mana gi ka læ di, me damna dirəng bira gandin!» ³⁹Me anji chidi ha bam hiñe me kal siw ibər dodə siña læ, me amsi gi Mārī ba da: «Aban, ladina dirəmə da, chidi gilə gi diriñ gi ta di ha nim bam sinə. Ladina bədə da, àl gandin mani nə dirəm ur ijim, kal àla nə urə niyə dī.»

⁴⁰İri Jesu cwara hára woni girsə gwale duwa nə subu di sidəgi læ me 'yogi cendi ilə 'ya nuniyə. Mwom da, anji wayiw Piyer ba da: «'Yeni da, dawa di min tenene dwarei læ mira dimm, anə neyem dama dirəng bira gandin bədə mo?» ⁴¹Damna dirəng bira, me amsina Mārī dara managi mani 'ywanang da, kal lamnang bwanang àla gi àcña læ bədə. Dara gun gi gisage i gi irmə gaba àla mani nə lade, me dwana duwa di siw di idi àlagi nim di neyem bədə.»

^a 26.31 Jakari (Zacharie) 13.7

⁴² An̄ji chidi ha bam hiñe bi gaba dii sirə me kal siw amsi Mārī bi ba da: «Aban, ladina dirəmə dara chidə gi wamani di hára nim bam sinə bədə me mə urnə dara ba nə chànawe da, àl managi urə dima lə ijim.»

⁴³ Iri Jesu cwara hára 'yo woni girsə gwale duwa di bi, me 'yogi 'ya gi nuniyə. Cendi neyem dama dirəgi bira bədə dara nuni àlgi nañe. ⁴⁴ Yər yande da, Jesu so kalgi me chidi yá bam hiñe bi gaba dii subu lə. Mwom da, amsi Mārī, me way gwale gi ya dee baa wayaw nim pii di de bi. ⁴⁵ Managi baa cwara hára woni girsə gwale duwa di tuləgi lə bi mwom da, an̄ji waygi ba da: «Anə i i nuni bi me, anə bo i gwayni me mo? Caga da, dawa di yala neyemme ðim. İndi gi *Gun gorindiw di, gi ha 'yàn nare woni àla àcña isiragi lə. ⁴⁶ Swana daa, hanandi le! Yarna, gun gaba 'yàn woni marande ni isiragi lə di yala ðim.»

Gi yi Jesu

(Marki 14.43-50; Luk 22.47-53; Jā 18.3-12)

⁴⁷ Managi Jesu wor ilə waya gwaleyə biwə siñ da, Judas gi i *woni girsə gwale ginə Jesu duwa nə mwaj dii sir di gun day gi min di, hára yala gi nare nə giñe nañ tariwə. Cendi i gi suginəne nə sore me cilangde me isiragi lə. I *woni bwasa Mārī gechide day me gechide nə ðang nənə nare nə *Juwib day me giyəgi cendi. ⁴⁸ Judas gaba 'yàgi Jesu isiragi lə di dee irməgi le pii ðim dara mani nə baa ha àla dara giləgi nim gandiw di. An̄ji wayagi ba da: «Gun gi nə gira dara yèw sinə chichimə gajaw^a ya ba nə uriw nañe de da, i an̄ji, yinəw.»

⁴⁹ Managi ta lə dog me Judas ha iji Jesu me wayiw ba da: «Nə àlim labiya, aba gilənin mani!» do me an̄ji yiw siwə chichim nim gi gajaw siñ. ⁵⁰ Me Jesu cow wayiw ba da: «Jan maché, mani nə mə hára dara àlagi ka di, àlgi le maa ðim!» Mwom da, nare di chidiwə siwə ib ib me b̄ir̄in̄ lawar Jesu diwə me yiw nim.

⁵¹ Managi ta lə di, woni hára gi Jesu di gun day gi min ðimə jisgi biy suginə duwa me aji gi kwaya ginə *woni bwasa Mārī geche day duwa di sumiw led saw àl bam. ⁵² Mana gi ta

^a 26.48 yèw sinə chichimə gajaw: Managi nare nə Juwib dayə da, i àlaw gi jam maché labaa gun gi mə uriw nañ labiya.

lə da, Jesu wayiw gun duwa gi ta di ba da: «Hurə suginə dima di daa mana dıra lə bi, dara nare pad woni 'yáa kwandagi gi suginəne da, ha mara i made di suginə me ca. ⁵³Mə irim dara nə neyem gaba 'waga Aban gi Mārī bədə mo? Dee nə 'waginaw da, mana gi ta lə di dog, anji dee ha giyən paja duwa nə daa ya dubu dubu indi na de gira ha wannə. ⁵⁴Me dee nə 'waginawe da, mani nə *Maktubu dinə Mārī duwa way gwale day ba ha àlala le yande bá da, cendi ha àlala i man man mo?»

⁵⁵Dawa di ta lə da, Jesu waygi nare nə giře di ba da: «Anə hára gi suginəne nə sore me cilangde me isirangə dara yən gi dwana hára nim ya ba nə i mee de. Gi wála wála, nə dam lə ciri dware di *kulu gaba bwasa Mārī ilə dara gilə gi mani kaw, anə yən bədə. ⁵⁶Me mani nə ta di pad àlal yande dara gwale gi *woni cimə Mārī biw jangiw Maktubu dinə Mārīyə pii di me yala àlal anju.»

Mana gi ta lə da, woni girsə gwale ginə Jesu di pad dayə birin wa daa kaliw bam.

Jesu i managi woni aa sariya nənə Juwib day dirəgi lə

(Marki 14.53-65; Luk 22.54-55,63-71; Jā 18.13-14,19-24)

⁵⁷Nare woni yə Jesu di woliw ha gandiw managi *woni bwasa Mārī geche day gi gi 'wogiw Kayib dirəwə. I mana gi ta lə di me *woni gilə bii gi 'wóo ginə Moyis duwa me gechide nə dang nənə nare nə *Juwib day me dayar lə. ⁵⁸Piyer duwa da, wara bam targin hən me ha pam gi Jesu tariw biraa ha nim kirə ciri dinə woni bwasa Mārī geche day duwa lə bá. Anji dim ha kirə dama woni àlaw geche giyə dwaregi lə, dara yara gi mani di ga ba ha 'yaña i man mo?

⁵⁹Woni bwasa Mārī gechide day me nare woni àla sariya nə dang nənə Juwib day pad me kanji gwale gi kulagi dara bwaw Jesu diwə ba gi 'yəw nim. ⁶⁰Me nare woni kulagi nan hára sabi gwale bow Jesu diwə kaw, woni bwasa Mārī gechide day me woni àla sariya nə dang pad dayə me 'yo gwale min gaba 'yáw nim bədə. Targin 'yaña lə da, nare sir hára ⁶¹way ba da: «Abe gi ta di way baa neyem cubə *kulu gaba bwasa Mārī di bam me baa ha cwara awaw daa bi wála subu dalawə.»

⁶²Woni bwasa Mārī geche day di so daa me wayiw Jesu ba da: «Gwale gi nare way dara daram ta di, mə àsi dima gwale min læ diyə bədə mo?» ⁶³Me Jesu dam biw miğimi kuṛad. İṛi woni bwasa Mārī geche day di wayiw ba da: «Nə urim gi Mārī gaba dama gi dirəw bira sumiw, waynin daa: İjim di me mə i *Dole gi Mārī biyəw gi Kiris di mo? *Mārī gorindiw di mo?» ⁶⁴Jesu cow læ diyə ba da: «Mə way gwale gi ta di İjim gang. Me nə wayang daa: So caga ka da, anə ha yara *Gun gorindiw *dama læ managi Mārī gaba dwana pad isəw gi abeyə.*^a *Me anə ha yaraw cwarə læ gi 'ywigda duwa managi siyaya gi daa dalawə me ca.*»^b

⁶⁵Mana gi ta læ da, woni bwasa Mārī geche day di so chəbi barge gi siwə bam me way da: «Anji cadibi i Mārī! Də urəng nare woni ciməndi gwale nə dang bədə dım! Anə doy widiru gi anji cadibi gi Mārī ta di gi sumdəng dan 'yeni dım. ⁶⁶Anə irim i man daraw mo?» Cendi cow læ diyə ba da: «Anji ur i 'yáa gi bam.»

⁶⁷Dang da, nare nə min bisibiw lade dirəwə me gobiw gi isiragi me. Nə yab da, gobi gajaw ⁶⁸me wayiw da: «İjim gi Dole gi Mārī biyəw gi Kiris di, mə ina i aba cimə Mārī biw 'yang da, waynin daa: I wi me ajim ta di mo? I wi me ajim ta di mo?»

Piyer bil biw sarni baa 'wocṇ Jesu bədə

(Marki 14.66-72; Luk 22.56-62; Jā 18.15-18,25-27)

⁶⁹Mana gi ta læ da, Piyer dam duwa iche ciri dwaṛi læ^c. Me deme min di idi àla giyə ciri di ta di dwaṛi læ chidi hára siwə ib me wayiw da: «İjim di kaw, mə i gi Jesu gi *Galile di min me ca.» ⁷⁰Me Piyer bil biw sarni daa nare dirəgi læ pad ba da: «Nə 'wocṇ gwale gi di wayiw ta di gindiw bədə.»

⁷¹Dang da, anji ha İji ciri bidi dara ganda iche me deme di min dang di idi àla giyə ciri di ta di dwaṛi læ yəriw me waygi nare nə ilə mana gi ta læ di ba da: «Anju gi ta di i gi

^a **26.64** Diri (Psaume) 110.1

^b **26.64** Daniyel 7.13-14

^c **26.69** Piyer dam duwa iche ciri dwaṛi læ: Ciri di ta di, i ciri dınə woni bwasa Mārī geche day duwa, yarna managi berse gi 57 læ.

Jesu gi Najaret di min me ca.» ⁷² İri Piyer bil biw sarni d'ang bi me sirgi siw me ba da: «Nə 'wocɲ abe gi ta di bədə.»

⁷³ Bam targiɲ da, nare nə ilə mana gi ta lə di chidibə Piyer siwə ib ib me wayiw da: «Yang, ijim di kaw, mə i aba hára gi Jesu di me ca. Gi 'wocɲim i dara marıjam woni waya gwale.»

⁷⁴ Mwom da, Piyer so waygi: «Nə sirgi sin! Nə wayna i kulagi da, Mārī yinən dange: Nə 'wocɲ abe gi ta di bədə!» Mana gi ta lə dog giray hirdi me. ⁷⁵ Mwom da, Piyer dusiw guw daa gwale giɲə Jesu duwa gi wayaw gandiw pii di diwə. Anji wayaw ba da: «Pii gi giray wor hirdə siɲ da, mə ha bilə bim sarni dim subu ba mə 'wocɲin bədə.» İri Piyer dimə iche me nul nulə gi əcɲe.

Gi yi Jesu ha nim 'yàw Pilat

(Marki 15.1; Luk 23.1-2; Jā 18.28-32)

27 Mana wál bam gi jomni corəɹə da, *woni bwasa Mārī gechide day me gechide nə d'ang nənə nare nə *Juwib day me dayar dodə mana min maa gwale gaba 'yáa Jesu di. ² Mwom da, cendi yiw magidiw me ha gandiw 'yàw gun gi *Rom gi gi 'wogiw Pilat gi gi chíw dole wama gi *Judeyə isəwə.

Judas 'yə siw bam

(Paja nənə Jesu duwa 1.18-19)

³ İri Judas gaba 'yàa Jesu woni marənde duwa isiragi lə di baa yər dara ba gi maa gwale dara 'yáa gi Jesu di bam da, anji bo bagin me anji ha cwagi *woni bwasa Mārī gechide day me gechide nə d'ang nənə nare nə *Juwib day me gursi day di chile giɲiɲ subu di daa. ⁴ Me anji waygi ba da: «Nə 'yàng gun gi àl mani min bədə anə banə 'yánaw bam ta di, nə àl i əcɲa.» Me cendi cow lə diyə ba da: «Gwale gi ta di, dolnin bədə. Ta di i gwale dima ijim.»

⁵ İri Judas di cor ha bwa gursi di bam managi *kulu gaba bwasa Mārī dalawə me kal siw ha bwa sade 'yáa siw bam.

⁶ Me woni bwasa Mārī gechide day di lay gursi di daa me way ba da: «Də neyem bwa gursi di ta di bamadi gi kondidi di kulu gaba bwasa Mārī di daa min bədə, dara ta di i gursi di bare.» ⁷ Cendi irim me ma gwale ba gursi di ta

di, ba gi kil gi daga ginə aba awa dāge duwa me ba gi cow mana gaba mōō nare nə mije. ⁸I dara yande me, daga gi ta di, caga ka kaw, gi wor 'wogiw i «daga gaba bare». ⁹Ta di me i mani nə tanga *aba cimə Mārī biw gi *Jeremi waya gwale day di me yala àlal kirab. Anji waya ba da:

«Cendi 'wóo gursi di chile ginin subu ta di, i gursi di nare nə *Israyel irmədi pii dara kilə gi gun gi ta di. ¹⁰Cendi 'yāgi gursi di ta di dara ba gi kilnə gi daga ginə aba awa dāge duwa di, ya Aba ciri gi Mārī ba wayan nim de.»^a

Jesu managi Pilat dirəwə

(Marki 15.2-15; Luk 23.2-5,13-25; Jā 18.29-40; 19.4-16)

¹¹Me Jesu dībi managi dole gi Pilat dirəwə me anji uriw ba da: «İjim di me mə i dole ginə *Juwib day di mo?» Jesu cow lə diyə ba da: «Mə way gwale gi ta di İjim gang.»

¹²*Woni bwasa Mārī gechide day me gechide nə dang nənə nare nə Juwib day me hára sabiw Jesu gwale bow diwə kaw, anji àsigi gwale min lə diyə bədə. ¹³İri Pilat wayiw da: «Gwale gi pad gi nare bom dimə ta dimm, mə doy bədə mo?» ¹⁴Me Jesu di cow dole gi Pilat di gwale min tenene managi gwale pad gi gi bow diwə ta di lə bədə. Yande da, Pilat irim gwale nañe.

¹⁵Managi wála gaba àla *sii 'ywala ginə kirara gi daa kwaynaniyə ginə Juwib dayə da, Pilat girgi i dange min daa bá bá. I dange gi nare nə giře di uriw cendi do me anji giriw daa siñ. ¹⁶Wála gi ta lə di da, dange min gi sumiw 'wogī nañ ilə. Sumiw i Barabas.

¹⁷Nare di dayar giri nañ, me Pilat di urgi ba da: «Nare nə sir ta di dwaregi lə da, anə ur ba nə girnəng i gi wey daa mo? Barabas, labaa Jesu gi gi irim ba i *Dole gi Mārī biyəw gi Kiris di mo?» ¹⁸Bag kaw, Pilat 'wocñ com dara i dusi di halgini me cendi ba yə gi Jesu hára 'yàw nim gandiw isəwə ta di.

¹⁹Managi Pilat wor dam lə mana gaba aa sariya lə siñ da, diyaməw giyə gun gira wayiw ba da: «Gun gi ta di àl mani min tenene bədə. Kal hura sim managi gwale duwa lə di, dara changa di tanga lə da, chine gi àcñe àlin nañe dara daraw!»

^a 27.10 Jakari (Zacharie) 11.12-13; Jeremi 19.1-2.

²⁰ Woni bwasa Mārī gechide day me gechide nə d̄ang nənə nare nə Juwib day di me nogi nare nə giṛe di gindəgi daa dara ba waynaw ba girnə Barabas daa me, ba 'yána Jesu bam me ca.

²¹ Dole di cor u gwale urgi ba da: «Nare nə sir ta di, anə ur ba nə girnəng i gi wey daa mo?» Cendi b̄ir̄iṇ bo gura ba da: «Gir Barabas! Gir Barabas!» ²² İri Pilat urgi da: «Me Jesu gi gi irim ba i Dole gi Mārī biyəw gi Kiris di da, anə ur ba nə àlnaw man mo?» Cendi pad dayə cow lə diyə ba da: «Bengiṵ b̄ab̄ir̄iw daa *habda gi dagila siwə! Bengiṵ b̄ab̄ir̄iw daa habda gi dagila siwə!»

²³ Pilat urgi d̄ang ba da: «Me anji àl i mani na nə àc̄ne mo?» Cor cendi b̄ir̄iṇ bo gura daa naṇ naṇ d̄ang bi ba da: «Bengiṵ b̄ab̄ir̄iw daa habda gi dagila siwə! Bengiṵ b̄ab̄ir̄iw daa habda gi dagila siwə!»

²⁴ Managi Pilat yər dara nare nə giṛe di ba doy gwale duwa bədə, me gura day di ba nim naṇ naṇ me da, anji 'wóo nimi me wiy gi isaw bam nare nə giṛe di dirəgi lə me waygi ba da: «Bare ginə gun gi ta di duwa da, yi din indi bədə. Me i gwale dan 'yeni.» ²⁵ Me nare nə giṛe di pad cow wayiw da: «Kal bare duwa di warna didəninə nenin me warna dindiranin didəgi lə me ca.»

²⁶ Mana gi ta lə da, Pilat di girgi Barabas di daa, iri Jesu da, anji kal gi gobiṵ gi b̄ir̄aw do me 'yàgi gandiw dara ba gi hana benginaw b̄ab̄iranaw daa habda gi dagila siwə siṇ.

Asingar àl Jesu məng

(Marki 15.16-20; Jā 19.2-3)

²⁷ Asingar nənə dole gi *Pilat duwa di yi Jesu ha nim kirə b̄idang dinə dole duwa lə di, me dajaw kwandagi asingar nə pad di tuliwə. ²⁸ Cendi n̄ir̄ib̄iw barge duwa bam siwə me cor hurəw barge gi kwamge siwə irmiw nim ya dole de. ²⁹ Cendi ku jagwa gi habde gangir̄agi woni jimdi hurəw diwə me, u dirwa hurəw isəw gi abeyə me ca. Dang da, cendi hāra piy gubir̄agi dodə dirəwə me àliw nim gi məng wayiw ba da: «Labiya, dole ginə *Juwib day!» ³⁰ Cendi b̄is̄ib̄iw lade siwə me u dirwa gi isəwə di gobi gi diw me ca. ³¹ Managi cendi àliw məng di bam pad mwom da, cendi n̄ir̄iw barge gi kwamge di

bam siwə, me cor hurbəw barge duwa di siwə bi me dim ha gandiw dara bəngaw bəbiriw daa *habda gi dagila siwə.

Gi bəngi Jesu bəbiriw daa habda gi dagila siwə

(Marki 15.21-32; Luk 23.26-43; Jā 19.17-27)

³²Managi asingar di gandi gi Jesu di bam ciri tuldi lə hiñe mwom da, cendi bamar gi abe gi ciri duwa i Siren gi sumiw Simō. Cendi yiw gi dwana ba unə *habda gi dagila ginə Jesu duwa di. ³³Cendi hargi gandi mana min gi gi 'wogiw Golgota, gindiw di biyə da, i «mana gaba dii kunging dira».

³⁴Mana gi ta lə da, cendi 'yàw Jesu gani gi *yabira yàa duwa gi gi bamiw gi dirin ba chàna. Anji im yər me gin chà bam.

³⁵Targin dang da, cendi bəngiw bəbiriw daa habda gi dagila siwə. İri, cendi gobi jagi me isi gi barge duwa di sidəgi lə me ca. ³⁶İri, cendi damdi lə dodə dara gamaw nim.

³⁷Cendi bəbiri mani daa Jesu diwə me jangi lə siyə dara biyə gi made duwa di gindidi. Mani nə gi jangigi di, way ba da: TA DI I JESU, DOLE GINƏ JUWIB DAY DI. ³⁸Asingar di bəngidi miidi nə gechide sir bəbiriği lə daa habde nə dagila sidəgi lə Jesu tuliwə, gi min isəw gi abeyə me, gi min isəw gi jeleyə me ca.

*Asingar bəngi Jesu me miidi sir me bəbiriği
habde nə dagila sidəgi lə (27.38)*

³⁹Nare nə ha jəw gi lə ta di gigidi didəgi, me àl Jesu məng me wayiw ba da: ⁴⁰«Cheye! İjim gi mə way ba mə ha cubə *kulu gaba bwasa Māri di bam me, ba mə ha cwara awaw daa

bi wála subu dalawə di, kidi sim daa gi isəm dima gang! Mə ina i *Mārī gorindiw 'yang da, chəy dodə habda gi dagila di siwə!»
 41 *Woni bwasa Mārī gechide day di kaw, əliw məng day gi nə *woni gilə bii gi 'wóo ginə *Moyis duwa di me gechide nə dāng nənə nare nə *Juwib day pad me ca. 42 Cendi way ba da: «Anji kidə nare nə dāng daa me neyem kidə siw duwa gang bədə mo? Ina i dole ginə *Israyel day da, a chinə dodə habda gi dagila di lə caga ka di yarang do me də hárang kala dusirəndi diwə siŋ.
 43 Anji kal dusiw Mārī diwə. Yande da, Mārī di urnəwe da, a kidinəw daa caga ka, dara anji way baa i Mārī gorindiw.»

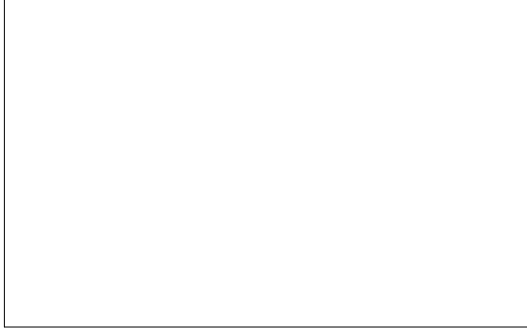
44 Miidi nə gi bengidəgi babirəgi daa tuliwə di kaw, əliw məng yande di dige dige me ca.

Made dinə Jesu duwa

(Marki 15.33-41; Luk 23.44-49; Jā 19.28-30)

45 Managi dawa ba di dībi ciri dware lə da, mana gidi dilim kidab siŋa gindidi lə pad, biraa dawa pagar nim bá. 46 İri managi dawa ba di pagar neyem dawa subu dīm da, Jesu soy marjaw daa nan: «Eli, Eli, lema sabagtani?» Gindiw di biyə way ba da: «Mārī ni, Mārī ni, dana me mə kalin bam mo?»^a 47 Nare nə dībi lə mana gi ta lə di da, nə yab dwaregi lə doy me way ba da: «Anji 'wogi i aba cimə Mārī biw gi *Eli!» 48 Mana gi ta lə di dog, gun day min wa gi gidi gira ha laya mani nə wun ya chire de, su managi gani gi yale ginə *yabira yəa duwa lə. İri anji hurə mani di managi dirwa biwə me u giləw Jesu biwə dara ba chichiminə. 49 Cor nare nə dāng wayiw ba da: «Kal jang! Də yarang ga Eli di hára lə kidəw daa siŋ mo?»
 50 Me Jesu soy swaya gi geche min dāng bi me biw som.

^a 27.46 Diri (Psaume) 22.2

Barge chəwər bam Kulu gaba bwasa Mārī dalawə (27.51)

⁵¹ Mana gi ta lə di dog da, barge gi geche gi gi jəw managi *Kulu gaba bwasa Mārī dalawə dara sabaw nim dodə di, chəwər dodə korgiñ sir, swa daa hára dodə ced. Siña gigidər, me kuṛa kaw, jigidər bam me ca. ⁵² Munini bidəgi kaw, tiñbər bam, me nare nañ nə kal dusirəgi min Mārī diwə me mar nim kaw, biṛiñə daa madeyə me ca. ⁵³ Wála gi Jesu gandi daa muni lə da, cendi kaw, gandi daa munini dayə me hargi ciri di *Jursalemmə di i ciri dinə Mārī duwa, me nare nə giṛe kaw, yərgi me.

⁵⁴ Asingar nə *Rom geche day gi nə kwandaw woni gama Jesu di ba gi yər siña gigidara lə me mani pad nə àlal di me da, láña àlgi nañe me cendi way ba da: «I sidi, gun gi ta di i *Mārī gorindiw 'yang!»

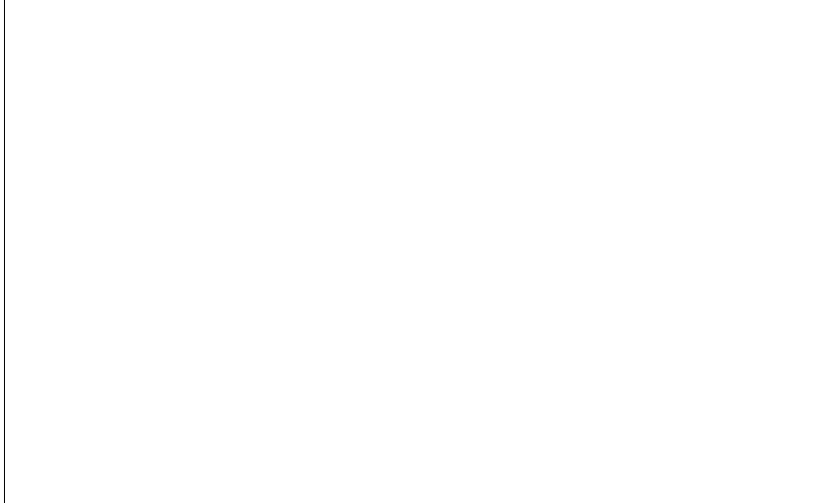
⁵⁵ Namde nañ kaw, dibə hən ilə yara lə. I cendi nə pama Jesu biḡdeñ managi wama gi *Galileyə bá yala nim ka dara àlaw gi giyə di. ⁵⁶ Namde nə ta di dwaregi lə da, i Mari di ciri dıra i Magdala me, Mari di nə Jak day gi Josep idəgi me, Jebede dindaw idəgi me ilə.

Gi àl Jesu kumbi duwa managi muni lə

(Marki 15.42-47; Luk 23.50-56; Jā 19.38-42)

⁵⁷ Gi dawa di turgı da, abe min gaba 'ywa mani nañ gi gi 'wogiw Josep hára gira. Ciri duwa i Arimate me anji kaw, i *aba girsə gwale ginə Jesu duwa me ca. ⁵⁸ Anji ha 'ywa dole gi *Pilat me uriw Jesu kumbi duwa. Me Pilat waygi nare duwa ba 'yàlaw kumbi di. ⁵⁹ Josep u kumbi di me legiri daa gi bagida di bure di dirway ⁶⁰ me anji u ha àsa managi muni gi dirway gi dii

min gi wor àsa gun læ dalawə siŋ. Muni gi ta di, anji dangiriw i duwa anju gaba ciri managi kuṛa dwari læ. Managi anji àsiw læ mwom da, anji nongiri kuṛa di jore deyesi gi muni di biw daa me kal siw ya. ⁶¹ Me Mari di ciri dira i Magdala di me, Mari di dang me, damgi læ dodə mana gi ta læ muni di dirəwə tiba.

Muni gi gi àsi gi Jesu kumbi duwa læ di me i ta. (27.61)

Gi kal asingar gam muni biw

⁶² Sanga dira da, wála gaba dangira sii dara *wála gaba bwa gwayni di yeŋ bam mwom da, wála gaba bwa gwayni di neyemme ðim. Mwom da, *woni bwasa Mārī gechide day me nare nə gi 'wogigi *Parise me dayargi pad nə dole gi *Pilat læ. ⁶³ Cendi wayiw da: «Dole, dusirənin gunin mani min didəgi læ. Aba kulagi gi ta di, managi anji wor nim gi dirəw siŋ da, way baa àna wála subu mwom da, baa ha ðimə i daa muni læ. ⁶⁴ Yande da, u bim way dara kal asingar gamna muni di ladi le biraa wála subu bá do, pəgin bədə da, woni girsə gwale duwa gira hára biyə kumbi duwa di hára nim me, gira ha cwara wayagi nare di anji ba ðim daa muni læ. Me kulagi di targin ka di da, ha naŋa dwaya di pii di bam.» ⁶⁵ Pilat waygi da: «Yarna, asingar i ta, hana gamna muni di ya dirəng ba ur nim de.» ⁶⁶ Cendi bor ha muni læ di, me rey kuṛa di muni biwə di bidi dodə, me kal asingar ðibi gamiw me ca.

Jesu dimә daa muni lә!

(Marki 16.1-8; Luk 24.1-12; Jә 20.1-10)

28 *Wala gaba bwa gwayni di tariwә da, i dimas. Gi jomni corәrә da, Mari di Magdala me Mari di dang di me, borgi hargi dara yara gi muni ginә Jesu di. ²Managi ta lә dog, jisgi yande da, sina gigidәр daa gi dwana! *Paja gi daa ginә Aba ciri gi Mәrә duwa min swa daa chә hәra nongiri kura di gi deyesi gi muni biw di әsidi bam tulinyә, me dam lә diyә me. ³Siw 'yogdi le ya Mәrә wurinә duwa de, me barge duwa kaw, wusi le kәng ya duru de me ca. ⁴Asingar woni gama muni di, lәna әlgi naә me, sidәgi sadigi tag tag me, cendi bor dodә wun ya nare nә mare de.

⁵Иri, paja gi daa di waygi namde di ba da: «'Yeni da, әlna lәna bәdә! Nә 'wocn dara anә kanji i Jesu, anju gi gi bәngiw babiriw daa habda gi dagila siwә di. ⁶Anji ilә ka bәdә, dara anji dim daa muni lә ya baa wayang nim pii ta de. Hane, yarna mana gi tanga gi әsi gi kumbi duwa lә di. ⁷Me hana kalang waynagi *woni girsә gwale duwa di, anji ba dim daa nare nә mare dwaragi lә me, anji ba ya gamagi lә alә wama gi *Galileyә. Cendi ba girnә alә ta da, ba ha yaraw. Ta di me i gwale gi nә wayang di.»

⁸Mwom da, namde di borgi kalang yalgi kal muni di bam. Lәna әlgi naә me sidәgi kaw, 'yolgi naә me ca. Cendi wagi gi gidi dara hәra cimәgi gi woni girsә gwale ginә Jesu duwa di. ⁹Managi ta lә dog jisgi yande da, Jesu hәra sawa namde di dirәgi daa me waygi ba da: «Nә әlang labiya!» Иri cendi chidibә hәra piy gubirәgi dodә dirәwә, yibi gidaw me milawdiw nim. ¹⁰Иri anji waygi ba da: «Lәnina bәdә! Hana waynagi chamran di kalgi gi hana managi wama gi Galileyә, cendi ba ha yaran i alә ta.»

¹¹Managi namde di ilә hәra lә birmә lә mwom da, asingar woni gama muni di, nә yab hәragi dara cimәgi *woni bwasa Mәrә gechide day mani pad nә әlal ta di daa. ¹²Mwom da, woni bwasa Mәrә gechide day di 'waga gechide nә dang nәnә nare nә *Juwib day me dayar gandagi maa gwale me 'yәgi asingar di gursi naә ¹³me gisigi dodә ba kal cendi ba hana wayna ba gi changa ba gi i nuni da, woni girsә gwale duwa ba

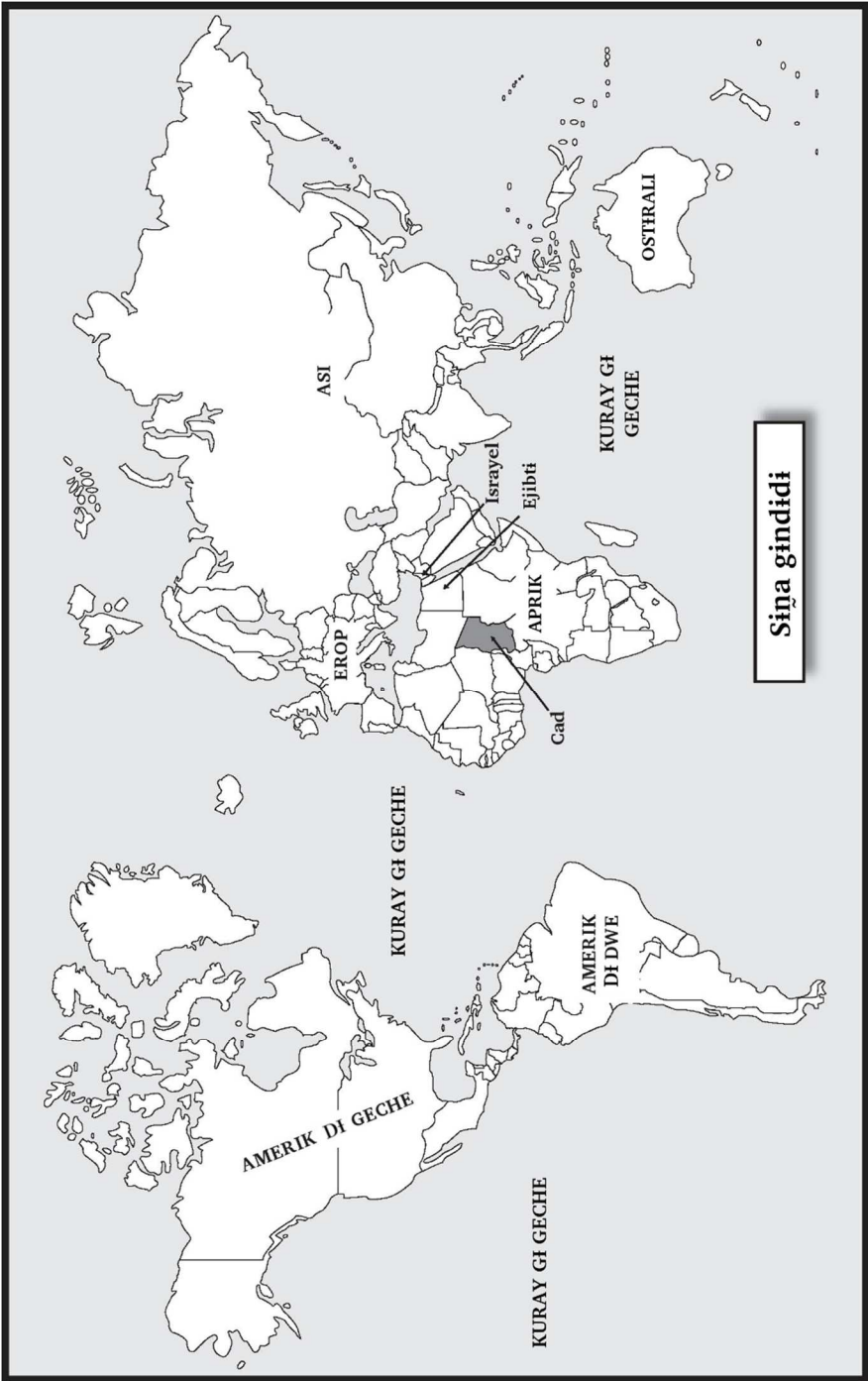
gira mīy kumbi duwa di u yá nim. ¹⁴Me cendi waygi d̄ang ba da: «Daṅ dole gi *Pilat di dwayna gwale gi ta di kaw, nə hananin 'wac̄na birmə gaba biyəw gwale gi lade dara kal anə 'ywana gwale bədə.» ¹⁵Mwom da, asingar di yi gursi di me, àl mani nə gi waygi cendi ba àlnagi di. I ta di me, laba laba kaw, gwale gi woni girsə gwale ginə Jesu duwa ba mīy kumbi duwa bam ta di, nare nə Juwib ilə wayawə s̄in.

Jesu kiji woni girsə gwale duwa siṅa gindidi lə pad

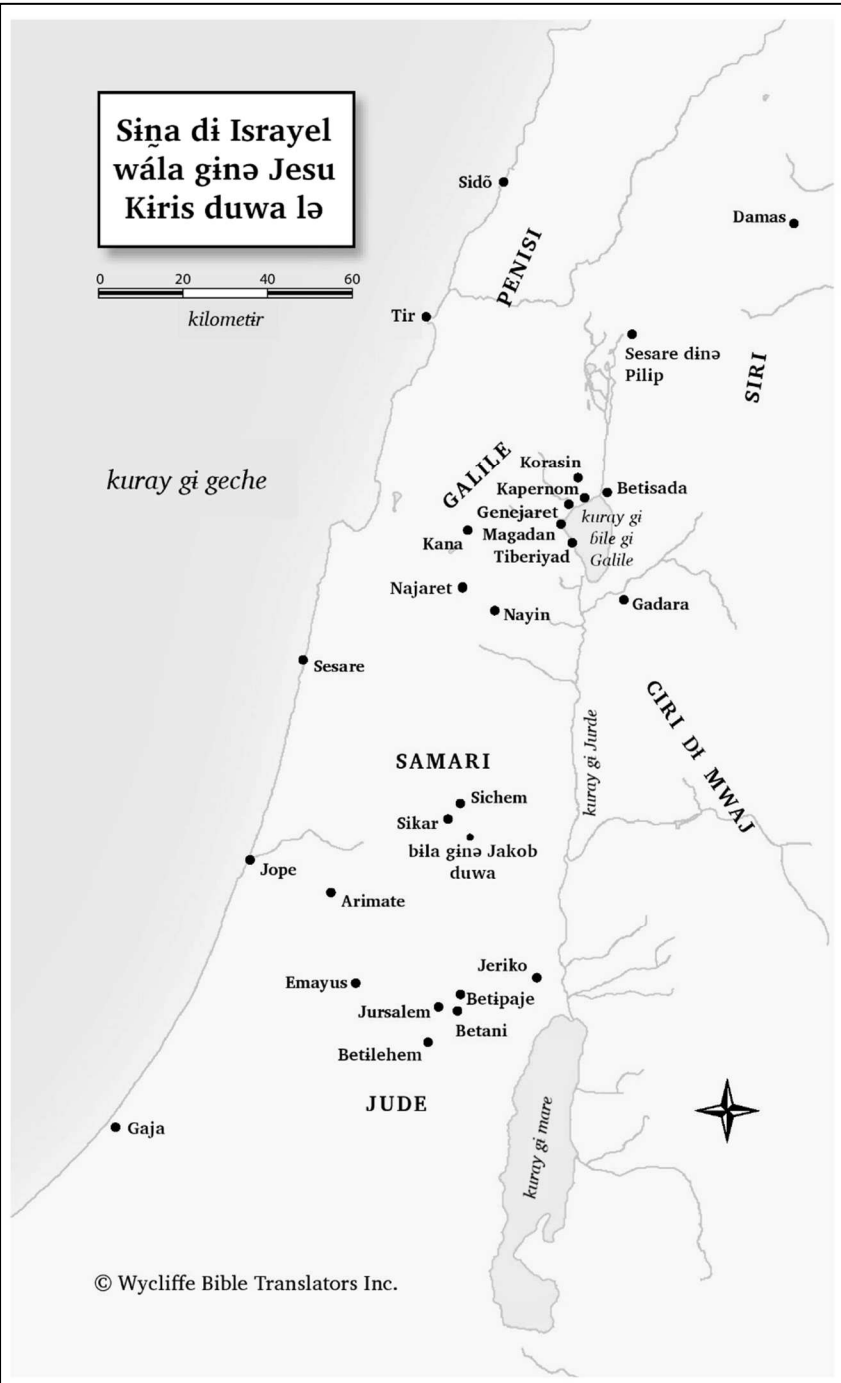
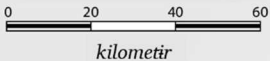
(Marki 16.14-18; Luk 24.36-49; Jā 20.19-23; Paja nənə Jesu duwa 1.6-8)

¹⁶Woni girsə gwale ginə Jesu duwa nə mwaj dii min di hargi gir managi wama gi *Galileyə kura di tanga Jesu waygi ba hana lə di didə. ¹⁷Managi ba gi yəriw mwom da, cendi piy gubirəgi dodə dirəwə me milawdiw, me nə yab da, ilə gaga gwaleyə dusirəgi lə.

¹⁸Mwom da, Jesu chidi sidəgi lə me waygi ba da: «Dwana pad di daa me di dodə me da, Mārī 'yàn gandidi i isənə indi. ¹⁹Yande da, hana siṅa gindidi lə pad: Cwana nare nə gindəgi jiga jiga pad kalgi gi kidinə woni girsə gwale ni, me àlnagi *batem gi Aban gi Mārī sumiw me indi gi *Gorindiw sumin me gi *Dúndi duwa sumdi me ca. ²⁰Gilnəgi kalgi gi àlna bin gi nə wayang gandiw di bá bá. Me dwayna: Indi da, nə ilə gandang gi wála wála biraa dirina 'yaṅa dira lə bá.»

**Sina di Israyel
wala ginə Jesu
Kiris duwa lə**

© Wycliffe Bible Translators Inc.

Birmə gaba gıləng āsa gı maktubu dı ka di

Maktubu dınə Māṛī duwa da, sabar dodə sabara gı gechide sır. Tuldı dı mın dı pii da, nə 'wogıdınin «Maktubu dınə Māṛī duwa tuldı dı bıg». Me tuldı dı idı dii sırə da, nə 'wogıdınin «Maktubu dınə Māṛī duwa tuldı dı dırway» me ca.

Maana dınə Jesu duwa dı Matiyə jangıdı da, ilə managı Maktubu dınə Māṛī duwa tuldı dı dırwayə.

Maktubu dınə Māṛī duwa tuldı dı dırway di, gı jangıdı i gı bii gı gırek. Nenin woni cwa Maktubu dınə Māṛī duwa gı bii gı chibne di, nə kanjınin gwale gı gı jangıw gı bii gı gırek di gındıw ladı le do me, nə cownin nım gı chibne sıdı dı lade pırang dara sımray pad dıdəgı.

Yande da, anə ha yara mana gı mınnə da, nə cownin wayıw ya bii gı nasara de dige dige bədə, me gwale dalaw da, i anju mın. Dang da, Jesu di sıw duwa gang me kiretiye nə pii me da, i nare nə Juwib. Yande da, mana mın da, mani nə cendi əlgı di wundər nım gı nendı nə sımray ında mın bədə. Dang kaw, mani nə pii me, nə laba me da, wundər mın bədə me ca. I yande di me nenin woni cwa Maktubu dınə Māṛī duwa di, nə jangınin mani yab lə dara anə banə 'wacnana nım gı gwale gındıw nana. Mani nə nə jangıgınin di, i ta:

Maktubu dı ka dıwari: Tandi ilə managı maktubu dı pii dı gı jangıdı gı bii gı gırek lə bədə. Nə jangıdınin dara gıləng birmə gaba 'wacna maktubu dıwari kalang.

Gwale dıw: Gwale dıw da, gıləng birmə gaba 'ywa maktubu dıwari di.

Anə yarna mani nə ya (*Markı 13.1-13*)ta de gwale dıw gındıwə da, gıləng dara maktubu dınə Markı lə kaw, gı jangı

gwale gĩ ta di ilə me ca. Managĩ anə yarna mani nə ya Markĩ 13.1-13 ta de, anə ha āsa «Markĩ 'lywa duwa mwaj dii subu āsa duwa mĩn ha dĩbə mwaj dii subu.»

* Managĩ anə yarna dechu dĩ ta di pii do me mo siŋ (ya *Abraham ta de) mwom da, gĩl dara ba nə biynin mo di gĩndiw daa managĩ maktubu dĩ dƒang dĩ nə 'wogĩdĩnin «Awra gĩ gwale gĩndiw daa».

Managĩ anə dara yara letĩr dĩ bani hiŋe managĩ mo bĩwə (ya Rachel¹ de) da, gĩl dara gwale gĩ anə āsiw ta di, nə biynin gĩndiw daa dodə maktubu gĩndidĩ lə.

Mani dúndirəgi: Managĩ siŋa dĩ gĩ yə gĩ Jesu lə da, mani nə yab nə àla day wundər gĩ nendĩ nə simray ında bədə kaw ilə. Nə chigĩdĩnin mani dúndirəgi nə ya ta de di dara ba wanang lə anə banə 'wacŋana mani nə gĩ àlgĩ wála gĩ piyē di gĩndəgi.

(ch.) Managĩ anə yarna janga gĩ ya (ch.) di da, janga duwa gĩ lade da, i chapitĩr.

'Yeni nə anə ha āsa maktubu dĩ ka di da, kal Mārĩ wanang lə anə 'wacŋana dwaŋĩ ladĩ me kalĩw a wanang lə dusi dan dĩ anə kaldĩ dīwə di.